

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ruokahallinnon tietovarannosta sekä siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ruokahallinnon tietovarannosta, jolla kumottaisiin voimassa oleva laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia ja riistavahinkolakia sekä tehtäväksi 12 lakiin, joihin sisältyy erityissäännöksiä ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvista rekistereistä, uudistuksesta johtuvat viittaustekniset muutokset ja tarvittavat muut muutokset.

Ehdotettu uusi laki sisältäisi tarvittavat EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta sekä kansallisia yleislakeja ja hallinnonalan erityislakeja täydentävät säännökset maa- ja puutarhatalouteen, maataloustuotteiden markkinajärjestelyihin ja maaseudun kehittämiseen, elintarvikkeiden ja maa-, puutarha- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuteen ja laatuun sekä eläinten terveyteen, eläinten hyvinvointiin ja kasvinterveyteen liittyvien rekisteritietojen ja muiden tietoaineistojen käsittelystä maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää rekisterinpitoon liittyvät vastuut, varmistaa tarvittavat käyttöoikeudet tietoon sekä poistaa tarpeettomat päällekkäisyydet yleislainsäädäntöön nähden. Tavoitteena on aiempaa paremmin vastata digitalisaation luomiin tarpeisiin sekä turvata riittävä paikkatietoa ja ympäristötietoa koskevien avoimuusvelvoitteiden täytäntöönpano rekisteröityjen oikeusturva varmistuen.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää koskeva maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainsäädäntö	5
2.2 Rekisterikokonaisuus ja siihen liittyvät asiointipalvelut käytännössä	8
2.3 Maaseutuhallinnon tietojärjestelmään soveltuva yleislainsäädäntö	10
2.4 Nykytilan arviointi	16
3 Tavoitteet.....	21
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	21
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	21
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	23
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	23
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	23
4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	24
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	24
6 Lausuntopalaute.....	25
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	26
7.1 Laki ruokahallinnon tietovarannosta.....	26
7.2 Laki eläinten kuljetuksesta.....	36
7.3 Riistavahinkolaki	37
7.4 Laki kasvinjalostajanoikeudesta.....	37
7.5 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista.....	38
7.6 Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä	38
7.7 Laki maatalouden tukien toimeenpanosta	39
7.8 Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta	39
7.9 Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta	39
7.10 Laki eläinjalostustoiminnasta.....	39
7.11 Laki eläinten lääkitsemisestä.....	40
7.12 Laki ruoka- ja luonnonvaratilastoista.....	40
7.13 Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta	40
7.14 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista	40
7.15 Siemenlaki.....	40
8 Lakia alemman asteinen sääntely	41
9 Voimaantulo	41
10 Toimeenpano ja seuranta	41
11 Suhde muihin esityksiin.....	41
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	41
11.2 Suhde talousarvioesitykseen	41
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	41
12.1 Sääntelyn tarve ja selkeys	41
12.2 Yhteisrekisterinpitäjät	43

HE 262/2020 vp

12.3 Tietojen käsittelytarkoitus	45
12.4 Poikkeaminen rekisteröidyn oikeuksista	45
12.5 Arkaluonteiset tiedot	46
12.6 Tietojen säilytysajat	47
12.7 Julkisuus ja tietojen luovuttaminen	48
12.8 Salassapito	50
LAKIEHDOTUKSET	52
Laki ruokahallinnon tietovarannosta	52
Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta	57
Laki riistavahinkolain muuttamisesta	58
Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta	59
Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 91 §:n muuttamisesta	61
Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta	62
Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta	64
Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 45 §:n muuttamisesta	65
Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain 50 §:n muuttamisesta	66
Laki eläinjalostustoiminnasta annetun lain 16 §:n muuttamisesta	67
Laki eläinten lääkitsemisestä annetun lain 41 §:n muuttamisesta	68
Laki ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	69
Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain 23 §:n muuttamisesta	70
Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta	71
Laki siemenlain 32 §:n muuttamisesta	72
LIITE	73
RINNAKKAISTEKSTIT	73
Laki eläinten kuljetuksesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta	73
Laki riistavahinkolain muuttamisesta	75
Laki kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta	76
Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 91 §:n muuttamisesta	79
Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta	80
Laki maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta	83
Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 45 §:n muuttamisesta	85
Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain 50 §:n muuttamisesta	86
Laki eläinjalostustoiminnasta annetun lain 16 §:n muuttamisesta	87
Laki eläinten lääkitsemisestä annetun lain 41 §:n muuttamisesta	89
Laki ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	90
Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain 23 §:n muuttamisesta	91
Laki eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta	92
Laki siemenlain 32 §:n muuttamisesta	94

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettu laki (284/2008, *tietojärjestelmälaki*) on maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon yleislaki, jota sovelletaan hallinnonalan rekisterikokonaisuuteen sekä hallinnossa laadittuihin asiakirjoihin. Tietoyhteiskunnan kehitys sekä tietosuojaa ja tiedonhallintaa koskevan lainsäädännön uudistuminen ovat aiheuttaneet tarpeen tarkastella lainsäädännön ajantasaisuutta ja toimivuutta.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa osiossa 3.4. Elinvoimainen Suomi mainitaan tavoitteena kehittää säädösympäristöä ja hallintoa siten, että ne mahdollistavat digitalisaation ja kestäväen kehityksen. Keinoina mainitaan muun muassa julkisen sektorin digitalisaatiokyvykkyyden nostaminen. Hallitusohjelman mukaan julkisten palvelujen tulisi olla kansalaisten ja yritysten saatavilla sähköisesti vuoteen 2023 mennessä, mitä tavoitetta tuetaan laatimalla digitalisaation edistämisen ohjelma. Lisäksi lähtökohtana on, että julkiset toimijat avaavat julkiset rajapinnat, jos niitä ei ole erityistä syytä pitää niitä suljettuna. Tätä tuetaan laatimalla strategia toimenpidesuunnitelmineen. Hallitusohjelman mukaan yksityisyyden suojaa, tietosuojaa ja tietojen julkisuutta koskevien lakien toimivuutta varmistetaan kokonaisuutena tietosuoja-asetuksen rajoissa.

1.2 Valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 28.4.2017 tietojärjestelmälain uudistamishankkeen. Hankkeen (MMM 018:00/2017) tehtävänä oli arvioida lain ajantasaisuus ja toimivuus hallinnonalan tietotarpeiden kannalta sekä erityisesti rekisterien tietosisältöä, rekisteritietojen käsittelyä ja tietojen luovuttamista koskevien säännösten osalta. Lain ajantasaisuuteen vaikuttavina muutostekijöinä asettamispäätöksessä mainittiin EU:n yleinen tietosuojaalainsäädäntö ja siihen liittynyt tietosuojaa ja julkisen sektorin tiedonhallintaa koskevan kansallisen lainsäädännön uudistus. Lisäksi mainittiin Maaseutuviraston ja Elintarviketurvallisuusviraston yhdistymishanke sekä valmistella ollut maakuntauudistus. Työryhmän tuli arvioida, riittävätkö muutokset voimassa olevaan lakiin vai onko tarkoituksenmukaista uudistaa koko laki. Lisäksi työryhmän tuli valmistella ehdotus muutettaviksi säännöksiksi hallituksen esityksen muotoon. Työryhmässä olivat edustajat maa- ja metsätalousministeriöstä sekä Elintarviketurvallisuusvirastosta ja Maaseutuvirastosta, jotka yhdistyivät vuoden 2019 alussa Ruokavirastoksi. Lisäksi työryhmässä oli jäseniä Maanmittauslaitoksen tietotekniikkapalvelukeskuksesta, jonka toiminnot osittain siirtyivät Ruokavirastoon.

Työryhmän toimikausi oli määrätty kestämään 30.10.2018 saakka, mutta 7.2.2019 toimikautta jatkettiin 31.12.2019 asti. Hankkeen etenemistä hidastivat tietosuojaa ja tiedonhallintaa koskevan yleislainsäädännön valmisteluaikatauluihin liittyvät syyt. Työryhmä totesi vuoden 2019 syksyllä, että lakiin liittyy vielä epäselviä kysymyksiä, joiden selvittelyä on jatkettava.

Työryhmän määräajan päätyttyä esityksen valmistelua jatkettiin virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä työryhmän työn pohjalta.

Valmisteluaineisto on nähtävillä Valtioneuvoston hankeikkunassa [Linkki aineistoon](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää koskeva maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainsäädäntö

Laki maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä

Tietojärjestelmälakia sovelletaan maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon tehtäviin liittyviin rekistereihin sekä maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnossa laadittuihin asiakirjoihin, jos rekistereissä ja asiakirjoissa olevat tiedot kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan. Tätä rekisterien ja asiakirjojen muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan laissa *maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmäksi*. Laki on luonteeltaan sen soveltamisalaa kuuluvaa kokonaisuutta koskeva yleislaki, jota ei sovelleta siltä osin kuin muussa maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan lainsäädännössä säädetään toisin.

Tietojärjestelmälain tarve on liittynyt erityisesti siihen, että tukihallinnossa muodostuville rekistereille on tarvittu säädöspohja. Hallinnonalan erityislaeissa on kuitenkin eräitä erityissäännöksiä tukihallinnon rekistereistä. Lisäksi muiden kuin tukitehtäviin liittyvien rekisterien pitäminen perustuu pääasiassa erityislakien säännöksiin, ja tietojärjestelmälailla on tähän lainsäädäntöön nähden vähäisempi täydentävä rooli.

Kokonaisuuteen liittyviin rekistereihin sisältyvien tietojen julkisuuteen, niiden luovuttamiseen ja luovuttamisesta perittäviin maksuihin sovelletaan näitä asioita koskevia yleislakeja siltä osin kuin tietojärjestelmälaissa tai hallinnonalan erityislaeissa ei ole kyseisistä yleislaeista poikkeavia säännöksiä.

Lain mukaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää käytetään tukien hakemiseen, hallintointiin ja valvontaan, eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvinterveyttä, maatalouden tuotantopanoksia, maataloustuotteita ja elintarvikkeita koskevan lainsäädännön noudattamisen valvontaan sekä edellä mainittuja tehtäviä koskevan päätöksenteon valmisteluun. Järjestelmää käytetään myös hankkeiden ja toimenpiteiden suunnitteluun ja vaikutusten seurantaan, tilastollisiin tarkoituksiin sekä tutkimukseen. Lisäksi tietoja käytetään kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (1279/2009) 6 §:n mukaisen tilan oman siemenen käytöstä lajikkeen omistajalle suoritettavan korvauksen perinnän toteuttamiseen sen mukaan kuin siitä säädetään mainitussa laissa.

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, jota varten tiedot on kerätty ja talletettu, ellei asiasta ole erityissäännöksiä.

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmä koostuu lain mukaan seuraavista rekistereistä:

- maatilojen omistajuuteen ja hallintaan, maatalouden tukemiseen, maaseudun kehittämisen tukemiseen sekä vienti- ja sisämarkkinatukiin liittyvät asiakasrekisterit
- tukien maksuun ja valvontaan liittyvät rekisterit
- eläinten tunnistamiseen ja jäljitettävyyteen liittyvät rekisterit
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin, elintarviketurvallisuuden ja kasvinterveyden varmistamiseen liittyvät rekisterit

Laissa on lisäksi säännös, jonka mukaan tietojärjestelmään voi sisältyä verkkopalvelu maaseutuelinkeinohallinnon asiakkaita varten.

Rekisterinpitäjiksi on säädetty Elintarviketurvallisuusvirasto ja Maaseutuvirasto (nykyisin Ruokavirasto) sekä Luonnonvarakeskus, kukin oman toimialansa osalta. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriölle, Maanmittauslaitokselle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (*ELY-keskukset*), kuntien maaseutuelinkeino- ja elintarvikevalvontaviranomaisille, aluehallintovirastoille ja kunnaneläinlääkäreille on säädetty oikeus käyttää ja velvollisuus päivittää tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Rekisterinpitäjät päättävät tietojen luovuttamisesta kukin oman toimialansa osalta. Lisäksi ELY-keskukset sekä kuntien maaseutuelinkeinoveranomaiset voivat luovuttaa tietoja oman viranomaistehtävänsä osalta. Julkisia tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla muille viranomaisille tai viranomaistehtäviä hoitaville tahoille laissa säädettyä tehtävää tai velvoitetta varten.

Tietojärjestelmälaissa on säännökset tietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä ulkomaiden viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille EU-lainsäädännöstä ja Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista johtuvien velvoitteiden hoitamista varten. Lisäksi laissa on säännökset tietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten, tukien saajia koskevan listauksen julkaisemisesta vuosittain Euroopan yhteisön säännöksissä säädetyllä tavalla sekä tietojen poistamisesta tietojärjestelmästä.

Rekistereitä koskeva kansallinen erityislainsäädäntö

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla on kymmeniä lakeja ja asetuksia, joissa on erityissäännöksiä tietojärjestelmälain soveltamisalaan kuuluvista rekistereistä.

Osassa näistä laeista nimenomaisesti mainitaan, että laissa säädetty rekisteri on osa tietojärjestelmälain mukaista maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Kytkeä selkeyttää sitä, että rekisteriin sovelletaan tietojärjestelmälakia kyseisen erityislain säännöksiä täydentävästi. Tällaisia lakeja ovat elintarvikelaki (23/2006), laki kasvinjalostajanoikeudesta (1279/2009), laki eläintunnistusjärjestelmästä (238/2010), laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista (986/2011), laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä (999/2012), laki maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013), eläintautilaki (76/2021), laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta (497/2013), laki maaseudun kehittämisen tukemisesta (28/2014), laki eläinjalostustoiminnasta (319/2014), laki eläinten lääkitsemisestä (387/2014), laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta (294/2015), laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015) sekä siemenlaki (600/2019).

Tietojärjestelmälain soveltamisalaan kuuluvat kuitenkin myös taimiaineistolain (1205/1994), kolttalain (253/1995), eläinsuojelulain (247/1996), eläinlääkäriammattin harjoittamisesta annetun lain (29/2000), hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002), lannoitevalmistelain (539/2006), eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006), rehulain (1263/2020), eläinlääkintähuoltolain (765/2009), kasvinsuojeluaineista annetun lain (1563/2011) sekä kasvinterveyslain (1110/2019) mukaiset rekisterit, vaikka niissä ei ole nimenomaisia kytkentöjä tietojärjestelmälakiin.

Edellä mainituissa laeissa säädetään viranomaisen velvollisuudesta pitää tiettyjä rekistereitä, rekisterien käyttötarkoituksesta ja rekisterien keskeisestä tietosisällöstä. Varsinkin niissä laeissa, joissa ei ole viittauksia tietojärjestelmälakiin, säädetään myös rekisteritietojen luovuttamisesta sekä tietojen säilytysajoista ja poistamisesta rekisteristä. Asioiden kattava säätäminen erityislaeissa merkitsee, että tietojärjestelmälain merkitys kyseisten rekistereiden osalta jää vähäiseksi tai jopa olemattomaksi.

HE 262/2020 vp

Lisäksi erityisiä tietojen säilyttämistä koskevia säännöksiä sisältyy seuraaviin lakeihin: luopumiseläkelaki (16/1974), laki maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä (1317/1990), laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta (1330/1992), laki maatalousyrittäjien luopumistuesta (1293/1994) sekä laki maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta (612/2006).

Rekistereitä koskeva EU-lainsäädäntö

Maatalous-, elintarvike- ja maaseutuhallinnon rekistereitä koskevat kansalliset säännökset perustuvat suurelta osin joko EU-säännöksissä suoraan säädettyihin rekisterinpitovelvoitteisiin taikka muutoin EU-säännösten täytäntöönpanoon.

Maataloushallinnon myöntämien eläin- ja pinta-alaperusteisten toimenpiteiden hallinnointiin liittyy yhdenmukainen hallinto- ja valvontajärjestelmä (IACS), josta säädetään yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1306/2013 (*horisontaaliasetus*).

Horisontaaliasetus kattaa myös maataloustukirahastosta rahoitettavat maatalousmarkkinoita säätelevät ja tukevat toimenpiteet, joista säädetään tarkemmin maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 992/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1308/2013, (*markkinajärjestelyasetus*). Horisontaaliasetuksessa on lisäksi säännökset tietojen toimittamisesta (102 artikla), luottamuksellisuudesta (103 artikla), tuensaajien julkistamisesta (111 artikla) ja henkilötietojen käsittelystä ja tietosuojasta (117 artikla). Lisäksi horisontaaliasetus kattaa maaseuturahastosta rahoitettavat muutkin kuin yhdenmukaiseen hallinto- ja valvontajärjestelmään liittyvät toimenpiteet. Tällaisia toimenpiteitä ovat hanke- ja yritystuet sekä maatalouden investointi- ja aloitustuet.

Maaseuturahastosta rahoitettavien toimenpiteiden osalta rekistereille asetettavista vaatimuksista säädetään lisäksi Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahasto) tuesta maaseudun kehittämiseen ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1698/2005 kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1305/2013 (*maaseutuasetus*), erityisesti asetuksen 70 artiklassa.

Eläinten terveyttä koskevassa lainsäädännössä säädetään eläintunnistusjärjestelmästä, joka edellyttää jäljitettävyyden turvaamiseksi mm. eläinten pitopaikkojen ja eläinten rekisteröintiä. Asiaa koskee Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 tarttuvista eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta ("eläinterveyslainsäädäntö"), joka tulee sovellettavaksi 21.4.2021 korvaten aiemman direktiiveihin pohjautuvan sääntelyn.

Elintarvikkeita, rehuja, eläinten terveyttä ja kasvinterveyttä koskevissa EU-säännöksissä säädetään myös muista toimijoista koskevista ilmoitusvelvollisuuksista sekä lupavaatimuksista, joihin liittyen viranomaisen edellytetään pitävän rekisteriä ilmoituksen tehneistä ja luvan saaneista toimijoista. Rekistereistä säädetään mm. seuraavissa EU-asetuksissa:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyslainsäädännöstä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta

-Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 852/2004 elintarvikehygieniasta

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004 eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/2031 kasvintuhoojien vastaisista suojaustoimenpiteistä, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) N:o 228/2013, (EU) N:o 652/2014 ja (EU) N:o 1143/2014 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivien 69/464/ETY, 74/647/ETY, 93/85/ETY, 98/57/EY, 2000/29/EY, 2006/91/EY ja 2007/33/EY kumoamisesta.

Elintarvike- ja rehururvallisuutta, eläinten terveyttä sekä eläinten hyvinvointia koskevat säännökset kytkeytyvät tukijärjestelmiin muun muassa sitä kautta, että niitä on horisontaalasetuksen 91–95 artiklan ja sen liitteen II mukaan tietyiltä osin noudatettava Euroopan unionin suorien tukien järjestelmän sekä eräiden maaseudun kehittämissuunnitelmien perusteella maksettavien maataloustukien täydentävinä ehtoina. Noudattamista valvotaan suorittamalla otantaan perustuvia tarkastuksia, mutta myös muun valvonnan yhteydessä havaitut täydentävien ehtojen laiminlyönnit voivat johtaa tukileikkauksiin.

2.2 Rekisterikokonaisuus ja siihen liittyvät asiointipalvelut käytännössä

Viljelijätukiin, maaseudun kehittämiseen sekä maatalouden markkinajärjestelyihin liittyvät rekisterit ja asiointisovellukset

Maataloushallinnon myöntämien viljelijätukien hallinnointia varten olevaan rekisterikokonaisuuteen kuuluu Tukisovellus, johon kirjataan tukihakemuksista ja maksupyynnöistä saadut sekä tuen takaisinperintää koskevat tiedot. Viljelylohkojen tunnistusta varten on peltolohkokisteri, joka perustuu kartta-aineistoihin ja jossa käytetään hyväksi sähköistä paikkatietojärjestelmätekniikkaa. Kokonaisuuteen kuuluvat myös mm. kiintiö- ja maitorekisteri sekä tiliöinti-, maksutieto- ja saatavienseurantajärjestelmä Sampo. Horisontaalasetuksessa käytetään sovelluksiin liittyen käsitettä yhdenmenny hallinto- ja valvontajärjestelmä, mutta sovellusten avulla hallinnoidaan myös sellaisia kansallisia tukia, jotka eivät perustu horisontaalasetukseen. Eläinperusteisten tukien osalta yhdenmenny järjestelmään tulee horisontaalasetuksen mukaan sisällyttää EU:n eläinten terveyttä koskevassa lainsäädännössä säädetty eläintunnistusjärjestelmä, jota esitellään jäljempänä eläinten terveyteen liittyviä rekistereitä koskevassa jaksossa.

Viljelijätukien hakemista varten on Vipu-verkkoasiointipalvelu. Palvelussa viljelijä voi laatia sähköisen tukihakemuksen ja tarkastella maatilansa tukihakemustietoja ja karttakuvia. Tukien hallinnointiin liittyviin rekistereihin tallentuvat asiakkailta Vipu-järjestelmän kautta kerättävien tietojen lisäksi asiakkaiden kuntiin, ELY-keskuksiin, Ahvenanmaan valtionvirastoon ja Ahvenanmaan maakuntahallitukseen ilmoittamat tukiin liittyvät tiedot sekä käsittelyn yhteydessä syntyvät tiedot. Asioiden käsittelyssä käytetään myös maataloushallinnon yhteistä asiakastietovarantoa (ASTI), jossa käytetään myös väestötietojärjestelmän, kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin tietoja. Vipu-järjestelmän kautta muodostuvat asiakirjat arkistoituvat automaattisesti Ruokaviraston sähköiseen arkistoon.

Maaseudun kehittämisen rekisteri sisältää Manner- Suomen maaseudun kehittämissuunnitelmaan 2014–2020 sisältyvien hanke-, yritys- ja rakennetukien, neuvontakorvauksen, toimintarahan ja teknisen avun sekä Ahvenanmaan maaseudun kehittämissuunnitelman 2014–2020 tukien ja maksatusten hakemustiedot, päätöstiedot sekä maksatuksiin liittyvät tarkastustiedot. Rekisteri sisältää lisäksi ohjelman seurannassa ja raportoinnissa tarvittavat tiedot. Neuvojarekisterissä on erikseen neuvotuksia koskevia tietoja, jotka liittyvät Neuvo2020- tuen toimeenpanoon. Maaseudun kehittämiseen liittyvien tukien hakemista ja käsittelyä varten on Hyrrä-verkkoasiointipalvelu. Myös kaikki paperilla vastaanotettavat hakemukset ja muut asiakirjat tallennetaan sähköisessä

muodossa Hyrrään. Hyrrässä syntyvät asiakirjat arkistoituvat automaattisesti Ruokaviraston sähköiseen arkistoon. Hyrrä käyttää suoraan maataloushallinnon yhteistä asiakastietovarantoa.

Maataloustuotteiden markkinajärjestelyn toimeenpanoon liittyviä tehtäviä varten pidetään myös eräitä rekistereitä. Ruokavirasto hallinnoi EU:n markkinajärjestelyasetuksen mukaisten tukien sekä todistus- ja kiintiöhallinnon toimeenpanoon tarvittavia rekistereitä. Koulujakelu-järjestelmän asiointia sekä viranomaistoimintoja varten on Nekka-sovellus. Lisäksi on muita, pienempiä rekistereitä.

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään sisältyy lisäksi eräitä muita sähköisiä tukien käsittelyjärjestelmiä, joiden käyttötarkoitus on muun muassa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan aiempien kausien mukaisten tukien hakemista, käsittelyä, säilyttämistä, seuranta- ja raportointia koskevien asiakirjojen ja tietojen hallinnointi. Tukihakemukset, joita ei ole tehty verkkoasiointipalvelun kautta, kirjataan tavanomaiseen tapaan viranomaisen asiarekisteriin viranomaisen kirjaamossa.

Tukia koskevat hakemukset ja muut asiakirjat pääsääntöisesti arkistoidaan Ruokaviraston sähköiseen arkistoon. Näin tehdään myös niissä tapauksissa, joissa arkistointi ei tapahdu automaattisesti sovellusten kautta. Tästä on joitakin poikkeuksia. Esimerkiksi tietyt salassa pidettävät asiakirjat kuten lääkärintlausunnot arkistoidaan erikseen viranomaisen oman arkistonmuodostamissuunnitelman mukaisesti.

Elintarviketurvallisuuden, maa-, puutarha- ja metsätalouden tuotantopanoksiin, eläinten terveyteen ja hyvinvointiin sekä kasvinterveyteen liittyvät rekisterit

Eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvistä rekistereistä laajimpia ovat eläintunnistusjärjestelmään sisältyvät eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterit, joihin rekisteröidään eläintenpitäjät, eläinten pitopaikat ja haaskaruokintapaikat sekä näiden paikkojen haltijat, sekä eläinrekisterit, joihin merkitään mm. eläinten tunnistamiseen ja siirtoihin liittyvät tiedot. Eläintunnistusjärjestelmään liittyy sähköinen asiointipalvelu.

Muita eläinten terveyteen liittyviä rekistereitä ovat muun muassa rekisterit sivutuotetoimijoista ja vesiviljelyeläinten terveysluparekisteri. Eläinten hyvinvointiin liittyviä rekistereitä ovat eläinkuljettajarekisteri, eläinvälittäjärekisteri sekä rekisterit eläinsuojelulain mukaisista ilmoituksenvaraisista ja luvanvaraisista toimijoista. Rekisterikokonaisuuteen kuuluvat myös muun muassa eläinlääkärekkisteri, rekisteri yksityisten eläinlääkäripalvelujen tuottajista, rekisteri eläinten kantakirjaa pitävistä yhteisöistä sekä useat valvontatietoja sisältävät rekisterit.

Elintarvike- ja rehuturvallisuutta koskevien säännösten nojalla pidetään rekisteriä alkutuotantopaikoista ja elintarvikehuoneistoista, hyväksytyistä elintarvikehuoneistoista sekä rehualan toimijoista. Elintarvikkeita koskevaan rekisterikokonaisuuteen kuuluvat myös muun muassa luomutoimijarekisteri, rekisteri ulko- ja lattiakanaloista, kasvisten laadunvalvontarekisteri, rekisteri elintarvikkeiden tai veden välityksellä levinneistä epidemioista, viejärekisteri sekä rekisteri eläintarvikehygieniasta koskeviin osaamistesteihin osallistuneista ja osaamistodistuksen saaneista henkilöistä.

Kasvintuotantoon liittyviä rekistereitä ovat muun muassa taimiaineistorekisteri, kylvösiementen markkinoijien elinkeinonharjoittajarekisteri, siemenpakkaamarekisteri, puisen pakkausmateriaalin merkinnänhaltijarekisteri, kasvinjalostajanoikeusrekisteri, peltokasveja ja taimiaineistoja koskevat lajikeluettelot, lannoitevalmisteiden valvontarekisteri sekä kasvinterveysrekisteri.

Elintarviketurvallisuuteen, maa-, puutarha- ja metsätalouden tuotantopanoksiin, eläinten terveyteen ja hyvinvointiin sekä kasvinterveyteen liittyvät lisäksi Ruokaviraston laboratoriotoiminnan rekisterit, joihin talletetaan tietoja laboratorioiden palvelutoiminnan asiakkaista, eläintautiseurannan ja kasvinterveysvalvonnan laboratorionäytteiden tutkimuksista sekä rehujen ja lannoitteiden valvontasuunnitelman mukaisista tutkimuksista.

Rekistereiden avulla käsiteltävä tieto ei arkistoidu keskitetysti, vaan lähtökohtaisesti kukin viranomainen huolehtii tiedonohjauksen suunnittelusta ja asiakirjojen arkistoinnista käsittelemiensä asioiden osalta.

Ahvenanmaan maakunnan asema

Lähtökohtaisesti tietojärjestelmälakia sovelletaan Ahvenanmaan maakunnassa siltä osin kuin kyse on Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia asioita koskevista rekistereistä ja tiedoista.

Valtakunnalla on lainsäädäntövalta maataloustuotteiden hintoja ja maataloustuotteiden viennin edistämistä koskevissa asioissa. Valtakunnan toimivaltaan katsotaan kuuluvan muun muassa viljelijöille maksettavat EU:n suorat tuet. Maakunnalla on lainsäädäntövalta muissa kuin valtakunnalle kuuluvissa maa- ja metsätaloutta ja maataloustuotannon ohjaamista koskevissa asioissa sekä maatalousmaan tuotantokyvyn ylläpitämisen osalta. Kuitenkin Ruokavirasto toimii maksajavirastona myös maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvien tukijärjestelmien osalta. Tämä merkitsee käytännössä, että Ruokaviraston maksajavirastotoiminnassa rekisteritietoja hallinnoidaan samoin periaattein riippumatta siitä, koskevatko ne Ahvenanmaan maakunnan vai Manner-Suomen toimijoita.

Valtakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat kotieläinten tarttuvia tauteja, eläinten ja eläintuotteiden maahantuonnin kieltämistä, kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämistä, lääkkeitä sekä eläinlääkäreiden kelpoisuusvaatimuksia. Maakunnan lainsäädäntövalta kattaa eläinsuojelun ja eläinlääkintähuollon muilta osin sekä elintarvikkeet.

Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:ssä säädetään kuitenkin, että tehtävistä, jotka kotieläinten tarttuvien tautien torjuntaa tai kasvintuhoojien maahan kulkeutumisen estämistä koskevan lainsäädännön kuuluvat valtakunnan viranomaiselle tai kunnille, huolehtii maakunnassa maakunnan hallitus tai muu maakuntalaissa määrätty viranomainen. Mainittu poikkeus edellyttää tiettyjen erityislaeissa säädettyjen rekistereiden osalta poikkeamista myös tietojärjestelmälain rekisterinpitovastuuta koskevista säännöksistä. Lisäksi eräiden sellaisten valtakunnan säännöksissä säädettyjen rekistereiden, joita EU-säännösten mukaisesti voi Suomessa olla vain yksi, tulkitaan Ahvenanmaan itsehallintolain 30 §:stä riippumatta kuuluvan valtakunnan viranomaisen vastuulle. Ruokavirastoa pidetään eläintunnistusjärjestelmän rekisterinpitäjänä, minkä lisäksi eräitä muita eläintunnistusjärjestelmään liittyviä tehtäviä on siirretty maakunnan viranomaisilta Ruokavirastolle sopimusasetuksella.

2.3 Maaseutuhallinnon tietojärjestelmään soveltuva yleislainsäädäntö

Yleinen tietosuojalaki ja tietosuojalaki

Henkilötietojen käsittelyä koskee luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojalaki) (*tietosuojalaki*). Asetuksessa henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan kaikkia henkilötietoihin

tai niitä sisältäviin tietojoukkoihin kohdistettavia toimintoja kuten tietojen keräämistä, säilyttämistä, käyttöä, luovuttamista, yhdistämistä, poistamista ja tuhoamista. Henkilötiedon käsite on asetuksessa laaja kattaen kaikki tunnistettuun taikka suoraan tai epäsuorasti tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyvät tiedot.

Tietosuoja-asetuksen periaatteiden mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä henkilötietoja saa käsitellä myöhemmin näiden käyttötarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Kerättävien henkilötietojen tulee olla asianmukaisia, olennaisia ja tarpeellisia niiden käsittelytarkoituksen kannalta. Henkilötietoja ei siten voi kerätä esimerkiksi siltä varalta, että niiden käyttö voisi myöhemmin osoittautua hyödylliseksi. Rekisterinpitäjän tulee huolehtia epätarkkojen ja virheellisten tietojen oikaisemisesta tai poistamisesta viipymättä. Lisäksi asetus edellyttää rekisterinpitäjän huolehtivan, että henkilötietojen käsittely on lainmukaista ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvää ja että rekisteröity voi saada tietoja itseään koskevasta henkilötietojen käsittelystä. Tietosuoja-asetuksessa säädettyjä rekisteröidyn oikeuksia voidaan kuitenkin tietyin edellytyksin rajoittaa.

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan asetuksessa "luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot". Jos rekisterinpitäjiä on vähintään kaksi, nämä ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Yhteisrekisterinpitäjien tulee keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla määritellä kunkin vastuualueet siltä osin kuin vastuista ei säädetä unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä.

Henkilötietojen käsittely on asetuksen mukaan lainmukaista muun muassa silloin, kun se liittyy rekisterinpitäjän lakisääteiseen velvoitteeseen (6 artiklan 1 kohta c alakohta) taikka yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseen tai rekisterinpitäjän julkisen vallan käyttöön (6 artikla 1 kohta e ala-kohta). Asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään mainittuihin käsittelyperusteisiin liittyvästä kansallisesta liikkumavarasta eli mahdollisuudesta säätää kansallisilla säännöksillä tarkemmin henkilötietojen käsittelyn oikeusperustasta. Kansallisesti voidaan säätää muun muassa käsiteltävien tietojen tyypistä, rekisteröidyistä, tietojen luovuttamisesta, käyttötarkoitussidonnaisuudesta ja säilytysajoista. Jäsenvaltioiden lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeassa suhteessa sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittely on vain rajoitetusti, asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa mainitulla tavalla mahdollista muuta kuin sitä tarkoitusta varten, johon tiedot on kerätty. Oikeudesta alkuperäisen käyttötarkoituksesta poikkeavaan käsittelyyn voidaan kuitenkin säätää jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä, ”joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi”. Mainitussa 23 artiklan 1 kohdassa mainitaan hyväksyttävänä tavoitteina muun muassa rekisteröityjen suojele, yleinen turvallisuus, muu unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvä tärkeä tavoite kuten kansanterveys sekä julkisen vallan käyttöön liittyvä valvonta-, tarkastus tai sääntelytehtävä.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa säädetään erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta käsittelystä. Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevien tietojen kuten rodun, etnisen alkuperän ja terveyttä koskevien tietojen käsittely on kiellettyä, ellei käsittely perustu artiklan 2 kohdassa mainittuun käsittelyperusteeseen. Kohdan g alakohdan mukaan jäsenvaltion lainsäädännössä voidaan säätää tietojen käsittelystä tärkeästä yleistä etua koskevasta syystä edellyttäen, että lainsäädäntö on oikeasuhteista ja siinä otetaan tarvittavassa määrin huomioon rekisteröidyn oikeuksien ja etujen suojele.

Tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista, joita ovat muun muassa oikeus saada tietoa henkilötietojen käsittelystä, oikeus saada pääsy tietoihin, oikeus oikaista tietoja sekä oikeus vaatia itseään koskevien tietojen poistamista. Asetuksessa säädetään myös rajoitetuista mahdollisuuksista poiketa näistä oikeuksista kansallisella lainsäädännöllä. Asetuksen IV luvussa säädetään rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksista.

Tietosuoja-asetuksen 86 artikla koskee tietosuojan ja viranomaisten asiakirjojen julkisuuden yhteensovittamista. Artiklan mukaan viranomaiset voivat yleisen edun vuoksi toteutettavan tehtävän suorittamiseksi luovuttaa viranomaisten hallussa olevien virallisten asiakirjojen sisältämiä henkilötietoja viranomaiseen sovellettavan unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jotta voidaan sovittaa yhteen asetuksen mukainen oikeus henkilötietojen suojaan sekä virallisten asiakirjojen julkisuus.

Tietosuojalaki (1050/2018) koskee yleislakina tietosuoja-asetuksen kansallista täytäntöönpanoa. Lain mukaan kieltoa käsitellä erityisiä henkilötietoryhmiä koskevaa tietoa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Lisäksi laissa säädetään muun muassa tietosuojavaltuutetusta sekä henkilötietojen käsittelystä journalistisia tarkoituksia varten, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten sekä tieteellistä tai historiallista tutkimustarkoitusta varten.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Tietojärjestelmälain mukaan tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen, niiden luovuttamiseen ja luovuttamisesta perittäviin maksuihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, *julkisuuslaki*), ellei tietojärjestelmälaissa tai muussa laissa toisin säädetä. Julkisuuslain mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, ellei niitä ole erikseen säädetty salassa pidettäviksi. Salassapitoperusteista säädetään lain 24 §:ssä. Lakia sovelletaan viranomaisten ohella muun muassa julkisia hallintotehtäviä hoitaviin yksityisiin tahoihin niiden käyttäessä julkista valtaa.

Asiakirjan määritelmä on julkisuuslain mukaan laava. Laissa asiakirjalla tarkoitetaan kirjallisen ja kuvallisen esityksen lisäksi sellaista käyttönsä vuoksi yhteen kuuluviksi tarkoitetuista merkeistä muodostuvaa tiettyä kohdetta tai asiaa koskevaa viestiä, joka on saatavissa selville vain automaattisen tietojenkäsittelyn tai äänen- ja kuvantoistolaitteiden taikka muiden apuvälineiden avulla. Asiakirjoja voivat siis olla paperiasiakirjojen lisäksi monenlaiset tekniset tallenteet.

Julkisuuslain 14 §:n mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on, jollei muualla laissa toisin säädetä. Jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, johon on ollut velvollisuus tehdä turvallisuusluokkamerkintä ja jonka muu viranomainen on laatinut, viranomaisen on kuitenkin 15 §:n mukaan siirrettävä asia asiakirjan laatineen viranomaisen ratkaistavaksi. Jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, jonka toinen viranomainen on laatinut tai joka kuuluu toisen viranomaisen käsiteltävänä olevaan asiaan, viranomainen voi siirtää tiedonsaantia koskevan asian sen viranomaisen ratkaistavaksi, joka on laatinut asiakirjan tai jonka käsiteltäväksi asia kokonaisuudessaan kuuluu.

Julkisuuslain 16 §:ssä säädetään asiakirjojen antamistavoista. Tieto asiakirjan sisällöstä annetaan suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi taikka antamalla asiakirjasta kopio tai tuloste. Tieto asiakirjan julkisesta sisällöstä on annettava pyydetyllä tavalla, jollei pyynnön noudattaminen asiakirjojen suuren määrän tai muun niihin verrattavan syyn vuoksi aiheuta kohtuutonta haittaa viranomaistoiminnalle. Pykälän 2 momentin mukaan viranomaisen ratkaisusta automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidetyn rekisterin julkisista tiedoista on oikeus saada kopio teknisenä tallenteena tai muutoin

sähköisessä muodossa, jollei erityisistä syistä muuta johdu. Tietojen antaminen vastaavassa muodossa muusta julkisesta asiakirjasta on viranomaisen harkinnassa, jollei toisin säädetä.

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän kannalta keskeinen on julkisuuslain 16 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa vain, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Mainitussa momentissa säädetään myös, että henkilötietoja saa luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa.

Lain 16 §:ssä viitataan teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla tapahtuvan tietojen luovutuksen osalta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) säännöksiin.

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (*tiedonhallintalaki*) tavoitteena on edistää hallinnon digitalisointia ja tehokkuutta muun muassa yhtenäistämällä ja tarkentamalla tiedonhallinnan ja tietojen luovuttamisen menettelyjä. Laissa säädetään viranomaisten velvollisuudesta suunnitella tiedonhallintaa sekä ylläpitää kuvausta sen hallinnoimista tietovarannoista. Laissa säädetään myös muun muassa tietoturvallisuudesta ja asiakirjojen turvallisuusluokittelusta sekä viranomaisten asiarekistereistä eli diaareista. Tiettyjä lain säännöksiä sovelletaan viranomaisten ohella julkisia hallintotehtäviä hoitaviin muihin tahoihin.

Yksi tärkeimmistä lain tuomista uudistuksista on teknisen käyttöyhteyden avaamista koskeva sääntely, joka hyvin suurelta osin mahdollistaa asiaan liittyvistä erityissäännöksistä luopumisen. Ennen lain voimaantuloa lainsäädännössä on laskettu olevan jopa yli 300 säännöstä mahdollisuudesta luovuttaa asiakirjoja ja muita tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Tiedonhallintalain 22 §:n mukaan viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Mainittu sähköinen luovuttaminen voidaan kuitenkin toteuttaa muulla tavalla, jos teknisen rajapinnan toteuttaminen tai käyttö ei ole teknisesti tai taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Viranomaisen voi avata teknisen rajapinnan tiedonsaantiin oikeutetulle viranomaiselle myös muissa tilanteissa. Luovutettaessa henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja teknisten rajapintojen avulla on teknisesti varmistettava luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi. Teknisen rajapinnan avulla luovutettavien tietojen tietorakenteen kuvauksen määrittelee ja sitä ylläpitää tiedot luovuttava viranomaisen. Suunniteltaessa usean viranomaisen välistä tietojen luovuttamista teknisten rajapintojen avulla on tietorakenteen kuvaus määriteltävä ja ylläpidettävä toimialasta vastaavan ministeriön johdolla.

Lain 23 §:n mukaan viranomaisen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Katselumahdollisuus tulee rajata vain yksittäisiin hakuihin, jotka voivat kohdistua tiedonsaantioikeuden mukaisesti tarpeellisiin tai välttämättömiin tietoihin. Tietojen hakemisen yhteydessä tulee selvittää tietojen käyttötarkoitus. Viranomaisen on toteutettava katseluyhteys siten, että katseluyhteyden mahdollistava tietojärjestelmä tunnistaa automaattisesti poikkeavan tietojen hakemisen.

Lain 24 §:n mukaan viranomaisen voi luovuttaa teknisten rajapintojen avulla tietoja muullekin kuin toiselle viranomaiselle, jos tiedot saavalla toimijalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja. Rajapinnan avaamisen edellytysten ja toteuttamisen

osalta pykälässä viitataan lisäksi 22 §:ään. Tiedot luovuttavan viranomaisen on tarvittaessa varmistettava, että tietoja saava toimija noudattaa tietojen käsittelyssä tiedonhallintalaissa säädettyjä velvollisuuksia.

Tiedonhallintalain 14 §:ssä säädetään lisäksi, että viranomaisen on toteutettava tietojensiirto yleisessä tietoverkossa salattua tai muuten suojattua tiedonsiirtoyhteyttä tai -tapaa käyttämällä, jos siirrettävät tiedot ovat salassa pidettäviä. Lisäksi tietojensiirto on järjestettävä siten, että vastaanottaja varmistetaan tai tunnistetaan riittävän tietoturvallisella tavalla ennen kuin vastaanottaja pääsee käsittelemään siirrettyjä salassa pidettäviä tietoja.

Sähköistä asiointia koskevat lait

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (306/2019) sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään muun muassa julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/2102 (*saavutettavuusdirektiivi*) täytäntöönpanosta. Laissa säädetään viranomaisten sekä muiden julkista hallintotehtävää hoitavien velvollisuudesta tarjota digitaalisia palveluja hallinnon asiakkaille sekä tähän liittyvistä velvollisuuksista. Lakien tarkoituksena on edistää jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja parantamalla niiden saatavuutta, tietoturvallisuutta, laatua ja sisällön saavutettavuutta.

Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta automaattisessa tietojenkäsittelyssä

Yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (SopS 36/1992) sisältämänä keskeisenä periaatteena on tietojen laatuun koskeva käyttötarkoitussidonnaisuus. Sopimuksen tarkoituksena on turvata jokaiselle yksilölle sopimosapuolten alueella hänen oikeutensa ja perusvapautensa ja erityisesti hänen oikeutensa yksityisyyteen henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä. Sopimuksessa määritellään ne tietosuojan peruseräpäätökset, jotka sopimuksen osapuolet sitoutuvat toteuttamaan lainsäädännössään yksityisyyden suojaamiseksi henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä. Sopimus asettaa arkaluonteisten tietojen käsittelyn edellytykseksi kansallisen lainsäädännön takaaman riittävän turvan. Sopimus edellyttää myös, että henkilötietojen suojaamiseksi ryhdytään asianmukaisiin toimiin. Sopimuksessa ei ole määräyksiä tietojen luovuttamisesta.

Avoimen datan direktiivi

Avoimesta datasta ja julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/1024 (*avoimen datan direktiivi*) tavoitteena on yhtenäistää julkisen sektorin tuottamien tietojen hyödyntämistä koskevia sääntöjä ja käytäntöjä. Direktiivi lähtökohtaisesti edellyttää, että julkisia tietoja on saatava käyttää muihinkin tarkoituksiin kuin alkuperäisen julkisen tehtävän hoitamiseen. Direktiivi on uudelleenlaadittu korvaamaan direktiivi 2003/98/EY (*PSI-direktiivi*), ja sen on saatettava kansallisesti voimaan viimeistään 17.7.2021.

PSI-direktiivi on soveltunut laajasti julkisen sektorin tuottamiin asiakirjoihin, ei kuitenkaan asiakirjoihin, joihin kohdistuu kolmansien tekijänoikeuksia tai jotka eivät ole saatavilla kansallisten, mm. henkilötietojen suojaan, kansalliseen turvallisuuteen tai liikesalaisuuksien suojaan liittyvien rajoitusten vuoksi. Uudelleenlaadittu direktiivi laajentaa soveltamisalaa muun muassa tietyillä toimialoilla toimivien julkisten yritysten hallussa oleviin asiakirjoihin sekä julkisiin varain tuotettuihin tutkimusaineistoihin.

Inspire-direktiivi ja laki paikkatietoinfrastruktuurista

Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/2/EY (*Inspire-direktiivi*) luo yleiset puitteet tiettyjen viranomaisten hallinnassa olevien paikkatietoaineistojen saatavuudelle ja käytölle Euroopassa. Direktiivi tähtää paikkatietojen yhteentoimivuuteen, niiden käytön ja ympäristön tilan seurannan tehostamiseen, viranomaisten yhteistyön lisäämiseen sekä monipuolisten kansalaispalvelujen syntymiseen.

Inspire-direktiivin mukaan paikkatiedolla tarkoitetaan kaikkea tietoa, joka sisältää välittömän tai välillisen viittauksen tiettyyn paikkaan tai maantieteelliseen alueeseen. Direktiivin soveltamisalaan kuuluvat viranomaisen hallussa olevat paikkatietoaineistot, jotka ovat sähköisessä muodossa ja kuuluvat johonkin direktiivin liitteissä I-III lueteltuihin tietoryhmiin. Liitteen II mukaisiin tietoryhmiin kuuluvat muun muassa maanpeite myös maatalousalueiden osalta sekä ortoilmakuvat. Liitteen III mukaisiin tietoryhmiin kuuluvat muun muassa maaperä (esimerkiksi maannoksen syvyyden, rakenteen ja tarvittaessa keskimääräisen kaltevuuden ja arvioitun veden varastointikapasiteetin mukaan), maatalous- ja vesiviljelylaitokset (maatalouden tuotantolaitteet ja -laitteistot, mukaan lukien kastelujärjestelmät, kasvihuoneet ja eläinsuojat) sekä elinympäristöt ja biotoopit.

Direktiivi velvoittaa viranomaiset kuvailemaan direktiivin piiriin kuuluvat paikkatietoaineistot. Viranomaisten on laadittava ja pidettävä ajan tasalla yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto sekä huolehdittava, että se on avoimesti saatavilla tietoverkossa katselua ja siirtämistä varten. Paikkatietoaineistojen julkista saatavuutta voidaan kuitenkin rajoittaa muun muassa henkilötietojen tai kaupallisten ja teollisten tietojen luottamuksellisuuden vuoksi, jos tällaista salassapitoa edellytetään kansallisessa tai yhteisön lainsäädännössä. Rajoitusperusteita on direktiivin mukaan tulkittava suppeasti ottaen kussakin yksittäisessä tapauksessa huomioon palvelun saatavuuteen liittyvä yleinen etu. Kussakin yksittäistapauksessa tiedon ilmaisemiseen liittyvää yleistä etua on verrattava palvelun rajoittamisella suojattavaan etuun.

Suomessa Inspire-direktiivin täytäntöönpanosta säädetään paikkatietoinfrastruktuurista annetussa laissa (421/2009) ja sen nojalla. Lain 7 §:n mukaan paikkatietoa hallinnoivan viranomaisen on huolehdittava siitä, että yhteiskäyttöinen paikkatietoaineisto on saatavilla tietoverkossa aineiston katselua ja lataamista varten. Laissa ei ole erityistä säännöstä sen suhteesta julkisuuslakiin, erityisesti lain 16 §:n 3 momentissa säädettyihin viranomaisen henkilörekisteriin sisältyvien henkilötietojen luovuttamista koskeviin rajoituksiin. Lain tarkoituksena on, että julkisuuslakia sovelletaan lain rinnalla, mikä merkitsee, ettei lain nojalla voida sähköisesti julkaista paikkatietoja, joiden voidaan katsoa olevan myös henkilörekisteriin sisältyviä henkilötietoja.

Århusin sopimus ja ympäristötietodirektiivi

Tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja viereillepano-oikeudesta ympäristöasioissa tehty yleissopimus (SopS 122/2004, *Århusin sopimus*) sisältää määräyksiä, joiden mukaan jokaisella tulee olla oikeus saada ympäristöä koskevaa tietoa ilman että tiedon saamista koskevaa pyyntöä tarvitsee erityisesti perustella. Vastaavasta oikeudesta säädetään ympäristötiedon julkisesta saatavuudesta ja neuvoston direktiivin 90/313/ETY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/4/EY (*ympäristötietodirektiivi*).

Direktiivissä ja sopimuksessa ympäristötiedolla tarkoitetaan tietoa ympäristön osa-alueiden tilasta, biologisesta monimuotoisuudesta ja sen osatekijöistä ja osa-alueiden välisestä vuorovai-

kutuksesta, erilaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat tai saattavat vaikuttaa ympäristön osa-alueisiin, toimenpiteistä, jotka vaikuttavat tai saattavat vaikuttaa ympäristön osa-alueisiin ja tekijöihin sekä toimenpiteistä ja toimista, jotka on suunniteltu suojelemaan näitä osa-alueita. Lisäksi ympäristötiedolla tarkoitetaan ympäristölainsäädännön toimeenpanoa koskevia kertomuksia, tietoa kustannus- ja hyötyanalyseista ja muista taloudellisista analyyseistä sekä oletuksista, joita käytetään edellä mainittujen toimenpiteiden ja toimien yhteydessä. Ympäristötietoa on myös tieto ihmisten terveyden ja turvallisuuden tilasta, elintarvikeketjun saastuminen tarvittaessa mukaan lukien, sekä elinolojen, kulttuurikohteiden ja rakennetun ympäristön tilasta, siltä osin kuin ympäristön osa-alueiden tila tai näiden osa-alueiden välityksellä muu tekijä vaikuttaa tai voi vaikuttaa tähän tilaan.

Viranomaisten tulee saattaa pyydettyä saataville niiden omassa tai viranomaisia varten toisen hallussa olevaa ympäristötietoa ilman, että pyynnön esittäjän on perusteltava pyyntönsä. Tietopyyntö voidaan kuitenkin tietyin edellytyksin evätä. Näin voidaan tehdä esimerkiksi silloin, jos pyydetty tieto ei ole viranomaisen hallussa tai jos pyyntö on ilmeisen kohtuuton, esitetty liian yleisessä muodossa tai koskee keskeneräisiä tai sisäisiä asiakirjoja.

Tietopyyntö voidaan myös evätä perusteilla, jotka pitkälti vastaavat Inspire-direktiivissä säädettyjä rajoitusperusteita ja liittyvät muun muassa viranomaisten toiminnan luottamuksellisuuteen, kansainvälisiin suhteisiin, yleiseen turvallisuuteen tai kaupallisten tai teollisten tietojen luottamuksellisuuteen. Pyyntö voidaan myös evätä, jos tiedon ilmaiseminen vaikuttaisi haitallisesti henkilötietojen luottamuksellisuuteen, jos kyseinen henkilö ei ole antanut suostumustaan tiedon ilmaisemiseen ja jos tällaisesta salassapidosta säädetään kansallisessa tai yhteisön lainsäädännössä. Sopimuksessa ja direktiivissä edellytetään, samoin kuin Inspire-direktiivissä, että tiedon saantia rajoittavia perusteita tulkitaan suppeasti.

2.4 Nykytilan arviointi

Rekisterinpitoon liittyvät vastuut

Vuoden 2019 alussa toimintansa aloittaneesta Ruokavirastosta säädetään Ruokavirastosta annetussa laissa (371/2018). Virasto perustettiin yhdistämällä Maaseutuvirasto ja Elintarviketurvallisuusvirasto sekä siirtämällä perustettuun virastoon Maanmittauslaitoksen tietotekniikka-palvelukeskuksesta tehtävät, jotka liittyvät tietohallinnon palvelujen tuottamiseen uudelle virastolle sekä muille maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan virastoille, laitoksille ja julkisia tehtäviä hoitaville tahoille. Muutoksen yhtenä keskeisenä tarkoituksena oli selkeyttää tietojärjestelmälaissa tarkoitettua tietojärjestelmäkokonaisuuden kehittämiseen ja ylläpitoon liittyviä rooleja ja vastuita tavalla, joka mahdollistaa tietohallinnon aiempaa tarkoituksenmukaisemman organisoimisen, vähentää tietojärjestelmien kehittämiseen liittyviä riskejä sekä tuottaa lisää tehokkuutta ja synergiaetuja. Muutoksen myötä Maanmittauslaitoksella ei ole enää roolia tietojärjestelmälain mukaisen tietojärjestelmän päivittäjänä ja käyttäjänä.

Tietojärjestelmälain mukaan Luonnonvarakeskus on rekisterinpitäjä Ruokaviraston rinnalla. Tehtävä säädettiin Luonnonvarakeskukselle keskuksen perustamisen yhteydessä lailla 574/2014. Aiemmin tehtävä oli kuulunut Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselle (TIKE). TIKE:n lakkauttamisen yhteydessä siirrettiin ruoka- ja luonnonvaratilastoja koskeva tilastoviranomaisen tehtävä Luonnonvarakeskukselle sekä rekisterejä sisältävien tietojärjestelmien tekniseen ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvä tehtävä Maanmittauslaitokselle.

Tilastolain (280/2004) mukaan Luonnonvarakeskus on yksi Suomen neljästä tilastoviranomaisesta. Biotalous- ja luonnonvara-alan tilastoihin keskittyvän Luonnonvarakeskuksen tilastoviranomaistehtävästä sekä siihen liittyvistä elinkeinonharjoittajien, viranomaisten sekä eräiden

muiden tahojen velvollisuuksista antaa tietoja Luonnonvarakeskukselle säädetään ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetussa laissa (562/2014). Laissa säädetään myös Luonnonvarakeskuksella olevien tietojen luovuttamisesta eräissä tapauksissa. Ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia sovelletaan lain 1 §:n 2 momentin mukaan myös tietojärjestelmälain mukaisen rekisterinpidon yhteydessä kerättyihin tilastotietoihin.

Mainittu laki turvaa Luonnonvarakeskuksen oikeuden saada salassapitovelvollisuuden estämättä tilastoviranomaisen tarvitsemat tiedot tilastotuotantoansa varten, ja uusi tiedonhallintalaki säätelee mahdollisuudesta saada tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Kun otetaan huomioon tämän lisäksi se, että Luonnonvarakeskuksen tilastoviranomaisena pitämät rekisterit ovat tilastoviranomaisen salassapitovelvoitteet huomioon ottaen toiminnallisesti erillään muusta tietojärjestelmälain mukaisesta rekisterikokonaisuudesta, voidaan katsoa, että Luonnonvarakeskuksen rooli tietojärjestelmälain mukaisena rekisterinpitäjänä on vähäinen. Luonnonvarakeskuksella on edelleen tehtävänä huolehtia maa- ja puutarhatalouden FADN (Farm Accountancy Data Network) kannattavuuskirjanpitoaineiston tuottamisesta Euroopan komissiolle sekä EU-lainsäädännön edellyttämien tuotteiden hintoja, määrää tai laatua sekä tuotantoa koskevien tietojen (ns. hintaselvitykset) vastaanottamisesta toimijoilta sekä toimittamisesta komissiolle, mutta tämän tehtävän ei katsota edellyttävän tietojärjestelmän rekisterinpitäjän roolia. Roolin poistoa perustelee myös se, että Luonnonvarakeskus on itse merkittävä viljelijätukien sekä maaseudun kehittämiseen liittyvien tukien saaja. Hintaselvitysten osalta on todettu tarve siirtää sokerialaa koskevia tietojen kerääminen ja käsittely Ruokavirastolta Luonnonvarakeskukselle, joka vastaa muiden tuotealojen osalta hintaselvitysjärjestelmästä, lukuun ottamatta etyylialkoholin tietoja, joiden osalta toimivaltainen viranomainen olisi jatkossakin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Edellä mainittu huomioon ottaen tietojärjestelmälain mukainen rekisterinpitotehtävä keskittyy Ruokavirastolle. Kuitenkin todellisuudessa ruokahallinnon tehtäväkokonaisuutta hallinnon eri tasoilla pääasiallisesti hoitavien viranomaisten eli Ruokaviraston, ELY-keskusten, aluehallintovirastojen ja kunnan viranomaisten toiminta on lähellä yhteisrekisterinpitotilannetta, sillä mainitut viranomaiset päivittävät ja käyttävät samojen rekisterien tietoja sekä kukin osaltaan päättävät tietojen luovuttamisesta. Mainitusta syystä olisi tarkoituksenmukaista, että edellä mainitut tahot säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjiksi sekä eriteltäisiin kunkin tahot vastuut mahdollisimman selkeällä ja viranomaisten todellisia rooleja vastaavalla tavalla. Myös rekisterinpitoa koskevia hallinnonalan muita lakeja olisi tarkoituksenmukaista muuttaa joiltakin osin mainitun tavoitteen aikaansaamiseksi.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 kohdan mukaan yhteisrekisterinpitäjistä on kyse silloin, kun vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastualueen asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta. Rekisterinpitäjien vastualueet voidaan kuitenkin määritellä myös rekisterinpitäjiin sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Euroopan unionin tuomioistuin on todennut, että koskea yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevan säännöksen tavoitteena on varmistaa rekisteröityjen tehokas ja kattava suojelu määrittelemällä rekisterinpitäjän käsite laajasti, yhteisvastuu ei välttämättä merkitse henkilötietojen käsittelyyn osallistuvien eri toimijoiden samanlaista vastuuta. Kyseiset toimijat voivat päinvastoin osallistua henkilötietojen käsittelyyn eri vaiheissa ja eriasteisesti, joten niiden vastuun taso on arvioitava ottaen huomioon kaikki kyseisessä tapauksessa merkitykselliset seikat (C-210/16, Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (Facebook), 5.6.2018, kohdat 28 ja 43 sekä C-25/17, Jehovan todistajat, 10.7.2018, kohta 66). Säännöksessä ei myöskään edellytetä, että silloin kun

useampi toimija vastaa yhdessä samasta henkilötietojen käsittelystä, kaikilla niistä on pääsy kyseisiin henkilötietoihin. (C-210/16, Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein (Facebook), 5.6.2018, kohta 38)

Rekisterinpitäjäksi määrittämisen tavoite on, että henkilötietojen käsittelyyn liittyvät rekisterinpitäjän velvollisuudet ja vastuut kohdentuvat oikealle taholle eli sinne, missä asioihin tosiasiallisesti vaikutetaan. Ruokavirasto on voimassa olevan tietojärjestelmälain mukainen rekisterinpitäjä, ja sen olisi perusteltua olla myös ruokahallinnon tietovarannon yhteisrekisterinpitäjä. ELY-keskus, aluehallintovirasto ja kunta kuitenkin voimassa olevan viranomaisille toimivaltaa luovan lainsäädännön mukaan pääosin huolehtivat asiainnista hallinnon asiakkaiden kanssa ja yksittäisten hallintoasioiden käsittelystä ja siinä roolissaan ylläpitävät rekisterien tietoja. Tämä huomioon ottaen olisi asianmukaista, että niiden vastuulla olisi käsittelyvastuullaan olevien tietojen osalta tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettu täsmällisyys sekä 16 artiklan mukainen rekisteröidyn oikeus tietojen oikaisemiseen. Yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevalla sääntelyllä ei olisi varsinaisesti tarkoitus muuttaa vallitsevaa tehtävänjakoa, vaan varmistaa, että tietosuoja-asetuksen tarkentamat velvollisuudet jakautuvat tietojärjestelmälaissa tarkoitettun tehtävänjaon mukaisesti ja että rekisterinpitäjien tehtävänjako on tehokas myös suhteessa rekisteröityyn. Vastaava vastuunjako on lailla 568/2019 toteutettu valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetussa laissa (884/2017) säädettyihin koulutusta koskeviin tietovarantoihin. Lisäksi säädettäisiin, että kunkin rekisterinpitäjän vastuulla olisi henkilöstönsä kouluttaminen tietosuoja-asioista ja että kukin rekisterinpitäjä turvaisi rekisteröidyn pääsyä omiin tietoihinsa.

Rekisterikokonaisuuden rakennetta ja sisältöä määrittelevä tietojärjestelmälain sääntely

Tietojärjestelmälaissa määritellään, tosin melko yleisellä tasolla, niitä rekistereitä ja niiden tietosisältöä, joista tietojärjestelmä muodostuu. Sääntelyn taustalla on muun muassa tietosuoja-asetuksen antamista edeltänyt perustuslakivaliokunnan vakiintunut tulkintakäytäntö, joka edellytti, että rekistereitä koskevissa laeissa säädetään rekisterin keskeisestä tietosisällöstä sekä eräistä muista seikoista.

Tietosuoja-asetuksessa kuitenkin säädetään viranomaisrekisterien pitämisen laillisista edellytyksistä, minkä lisäksi maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän rekistereitä koskien on olemassa runsaasti EU-lainsäädäntöä ja kansallista erityislainsäädäntöä. Tietojärjestelmälain rekistereitä ja niiden tietosisältöä koskeva sääntely vaikuttaa tarpeettomalta ja osin päällekkäiseltä suhteessa mainittuun lainsäädäntöön. Tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen perustuslakivaliokunta on myös muuttanut rekisterisäännöksiä koskevaa tulkintakäytäntöään katsoen, että rekisterinpitoa koskevien erityislainsäädännön säätämiseen tulisi suhtautua pidättyväisesti. Näin ollen tietojärjestelmälain sääntelyä tietojärjestelmän ja sen rekistereiden rakenteesta ja sisällöstä olisi mahdollista yksinkertaistaa.

Tietojen käyttötarkoitukset

Tietojärjestelmälaissa määritellään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän käyttötarkoitus sekä säädetään, että tietoja voidaan käyttää ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon tiedot on kerätty, jollei lailla toisin säädetä. Viimeksi mainitun rajauksen merkitys on osin epäselvä. Sääntöjen perusteluissa viitataan siihen, että lailla kumottuun maaseutuelinkeinorekisteristä annettuun lakiin (1515/1994) sisältyi vastaava säännös, mutta mainittu laki erosi voimassa olevasta laista muun muassa siinä, että maaseutuelinkeinorekisterin tiedot oli säädetty salassa pidettäväksi.

Hallinnonalalla on esiintynyt toiveita siitä, että maatalous-, maaseutu- ja elintarvikehallinnon keräämiä tietoja voitaisiin nykyistä joustavammin hyödyntää viranomaisten lakisääteisissä tehtävissä. Tavoite hyödyntää maataloustuotannon valvonnoissa ja muissa valvonnoissa kerättyä tietoa mainitaan muun muassa vuonna 2017 julkaistussa, maa- ja metsätalousministeriön toimeksiannosta laaditussa selvityksessä maataloustuotannon valvontojen kehittämisestä [Linkki selvitykseen](#). Tiedonhallintalain mukaan viranomaisen on pyrittävä asiakkaalle koituvan hallinnollisen taakan vähentämiseksi hyödyntämään olemassa olevia viranomaisaineistoja, jos viranomaisella on oikeus saada tarvittavat tiedot toiselta viranomaiselta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla. Viranomaisella olevien tietojen laajempi käytettävyys lisäisi tämän sääntelyn käyttömahdollisuuksia.

Tietojärjestelmälain päällekkäisyydet yleislainsäädäntöön nähden

Tietojärjestelmälain 8 §:ssä rajataan mahdollisuus luovuttaa tietojärjestelmän julkisia tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla ainoastaan tilanteisiin, joissa tietoja luovutetaan viranomaiselle. Säännös ei riittävällä tavalla vastaa yhteiskunnan digitalisoitumiseen liittyviin tarpeisiin ja mahdollisuuksiin estäen joiltakin osin tiedon tarkoituksenmukaista sähköistä käsittelyä. Uudessa tiedonhallintalaissa säädetään keskitetysti tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla sekä katseluyhteydestä, minkä johdosta tietojärjestelmälaissa ei ole enää tarvetta säätää asiasta.

Tietojärjestelmälaissa on myös julkisuuslain kanssa pääosin päällekkäisiä säännöksiä tietojen luovuttamisesta suoramarkkinointia taikka mielipide- tai markkinatutkimusta varten.

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään liittyvät tulevat muutostarpeet

Vuoden 2020 jälkeinen EU:n yhteinen maatalouspolitiikka tulee todennäköisesti korostamaan teknologian hyödyntämistä tukien ja korvausten hakemisessa, mikä tulee lisäämään tarvetta maaseutuelinkeinohallinnon sähköisten rekisterien ja palvelujen kehittämiselle.

Yhdennetty hallinto- ja valvontajärjestelmä sisältää jatkossa todennäköisesti viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän, paikkatietoperusteisen ja eläinperusteisen hakujärjestelmän, pinta-alamonitorointijärjestelmän, tukitoimien ja toimenpiteiden tuensaajien tunnistusjärjestelmän, valvonta- ja seuraamusjärjestelmän, soveltuvien osin tukioikeuksien tunnistamis- ja rekisteröintijärjestelmän sekä soveltuvien osin eläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän. Pinta-alamonitorointijärjestelmä tulee olemaan keskeinen väline kattavan ja vertailukelpoisen tiedon tuottamiseksi maatalouden ympäristö- ja ilmastopolitiikan seuranta varten. Monitoroinnin käyttö valvonnassa tulee todennäköisesti olemaan jäsenvaltiolle vapaaehtoista, mutta sillä saavutettavat hyödyt ennakoidaan mittaviksi. Yhdennetystä hallinto- ja valvontajärjestelmästä on jatkossa pystyttävä yksilöimään ja raportoimaan tuotosindikaattoritietoja, kuten ehdollisuusjärjestelmän sekä ympäristö- ja ilmastositoumusten pinta-alatietoja. Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksessa lisääntyy myös tarve sovittaa järjestelmät yhteensopiviksi komission järjestelmiin siten, että raportointivelvoitteet voidaan täyttää vaaditulla tavalla. Myös järjestelmien vuosittaisten laadunarvoitien toteuttamisen arvioidaan johtavan järjestelmiä yhdenmukaistavien komission vaatimusten kasvuun.

Tulevalle ohjelmakaudelle komission asetusehdotuksen (COM(2018) 392 final) mukaisesti laadittavan CAP-strategiasuunnitelman hallinnoinnin ja toteutuksen tulee olla tehokasta, vaikuttavaa ja moitteetonta. Suunnitelman ja sen toteutuksen seuranta ja arviointia varten tulee olla käytössä asianmukainen suojattu sähköinen järjestelmä tarvittavien tilastotietojen ja varsinkin määriteltyjen tavoitteiden toteutumisen seurannassa tarvittavien tietojen kirjaamiseksi, säilyttämiseksi, hallinnoimiseksi ja niistä raportoimiseksi.

Markkinajärjestelyasetuksen asiakasjärjestelmiin on jo aiemmin vaikuttanut se, että Maailman kauppajärjestön Nairobien ministerikokouksen yhteydessä 2015 EU ilmoitti luopuvansa vientituista. EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevista säädöksistä vientituet suunnitellaan poistettavaksi tulevassa maatalouspolitiikan uudistuksessa.

Paikkatietojen ja ympäristötiedon avoimuutta koskevien velvoitteiden sekä henkilötietojen suojan yhteensovittaminen

Edellä jaksossa 2.2 on kuvattu Inspire-direktiiviin sekä Århusin sopimukseen ja ympäristötiedodirektiiviin sisältyviä paikkatietoa ja ympäristötietoa koskevia avoimuusvelvoitteita sekä näiden velvoitteiden mahdollisia rajoitusperusteita.

Komissio käynnisti vuonna 2015 Suomea vastaan ympäristötiedodirektiivin täytäntöönpanoon liittyvän rikkomusmenettelyn. Suomi sai asiassa virallisen huomautuksen sekä seuraavana vuonna perustellun lausunnon. Kyse oli siitä, että Euroopan komission mukaan Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annettu laki (419/2011) ei ollut yhteensopiva ympäristötiedodirektiivin kanssa, kun metsätietojärjestelmän sisältämiä tietoja pidettiin laajasti henkilötietoina tietojen tarkemmasta sisällöstä riippumatta sekä tällä perusteella estettiin tietojen luovuttaminen pyytäjälle ympäristötietona. Asiassa viitattiin muun muassa siihen, että direktiivin mukaan henkilötietoja koskevaa poikkeusta on tulkittava suppeasti. Rikkomusmenettelyn johdosta mainittuun lakiin lisättiin säännökset, joiden mukaan ympäristötietoja voidaan luovuttaa tietojärjestelmästä ilman että tiedon pyytjä perustelee pyyntöään. Säännösten mukaan tietopyyntöä ei kuitenkaan voi tehdä luonnollisen henkilön nimen tai muun vastaavan yksilöintitiedon perusteella.

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän tiedot ovat samalla tavoin kuin metsätietojärjestelmän tiedot pääosin julkisia tietoja, joihin sisältyvien henkilötietojen sähköistä luovuttamista rajoittavat osaltaan julkisuuslain 13 §:n 2 momentti ja 16 §:n 3 momentti. Henkilötiedon käsite on tietosuoja-asetuksen mukaan varsin laaja kattaen kaikki tunnistettuun taikka suoraan tai epäsuorasti tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyvät tiedot.

Maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään sisältyy tietoja, esimerkiksi ympäristön- tai luonnonsuojeluun liittyviä maatalouden toimenpiteitä tai elintarvikkeiden ympäristöperäistä saastumista koskevia tietoja, joiden voidaan katsoa täyttävän ympäristötiedon määritelmän. Jotta ympäristötiedodirektiivin riittävä täytäntöönpano voitaisiin varmistaa, olisi myös maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän osalta tarpeen luoda ympäristötiedon avoimuutta ja henkilötietojen suojaa yhteen sovittavaa erityissääntelyä. Asiasta säättäminen kansallisella lainsäädännöllä olisi tietosuoja-asetuksen 86 artiklan mukaista.

Inspire-direktiivin 7 artiklassa jäsenvaltiolle annetaan siirtymäaikaa direktiivin mukaisten paikkatietoaineistojen ja paikkatietopalvelujen saatavilla oloa koskevien velvoitteiden täyttämiseen. Viimeinen siirtymäaika päättyi 21.10.2020. Euroopan komissio on nostanut esiin tarpeen julkaista IACS-järjestelmässä olevaa tietoa, erityisesti viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän ja paikkatietoanalyysiin perustuvan tukihakemuslomakkeen tietoa. Viimeksi mainitussa on kysymys paikkatiedon sisältävästä tukihakemuksesta, jossa pinta-alamatukia haettaessa kasvuloikkojen rajat piirretään tietokonepohjaiseen tietojärjestelmään graafisessa muodossa paikkatietojärjestelmään perustuvan käyttöliittymän kautta. Järjestelmä laskee piirroksessa syntyneen lohkon tiedot kuten pinta-alan. Komissio ja sen lakipalvelut on katsonut, että edellä mainittujen IACS-järjestelmän osien tieto on pääosin muuta kuin henkilötietoa, joten sen saataville asettamista voi vain rajoitetusti estää henkilötietojen suojaan vedoten.

Nykytilanteessa peltolohkorekisterin tiedoista on Peltolohkot.fi-palvelun kautta saatavilla lohkonumero, pinta-ala, ympärysmitta sekä karttanäkymä lohkosta. Lohkoja haetaan joko lohkonumerolla tai tilatunnuksella. Lohkonumerolla haettaessa palvelusta ei kuitenkaan saa tietoonsa tilatunnusta. Lisäksi Paikkatietoikkuna-palvelussa voi hakea peltolohkoja koskevia karttanäkymiä karttahaulla. Lohkojen kasvillisuutta koskevia tietoja ei palvelujen kautta ole saatavilla.

Tukihakemuksen tietoihin voidaan katsoa sisältyvän monelta osin henkilötietoja, eikä niiden sähköistä julkaisemista avoimessa verkkopalvelussa sen vuoksi ole pidetty mahdollisena julkisuuslain 13 §:n 2 momentti ja 16 §:n 3 momentti huomioon ottaen. Inspire-direktiivin riittävän täytäntöönpanon varmistamiseksi olisi tarpeen luoda erityissäätelyä edellä mainittujen paikkatietojen avoimuutta koskevien velvoitteiden ja henkilötietojen suojan yhteen sovittamiseksi.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on luoda maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon rekisteritietojen ja muiden tietoaaineistojen käsittelyyn ajantasainen ja toimiva lainsäädäntö, joka aiempaa paremmin vastaisi digitalisaation ja datatalouden vahvistamisen luomiin tarpeisiin sekä paikkatietoa ja ympäristötietoa koskeviin avoimuusvelvoitteisiin kuitenkin rekisteröityjen oikeusturva varmistuen.

Esityksellä pyritään selkeyttämään rekisterinpitoon sekä henkilötietojen käsittelyyn liittyvät vastuut viranomaisten välillä tietosuojasetuksen sääntely huomioon ottaen. Tavoitteena on myös tarvittavilta osin mahdollistaa tietojen käyttäminen hallinnon alan lakisäateisissä tehtävissä aiempaa joustavammin ruokahallinnon tietovarannon käyttötarkoituksissa. Esityksen tavoitteena on lisäksi yksinkertaistaa tietojärjestelmälain säännöksiä rekisterikokonaisuuden rakenteesta ja sisällöstä sekä poistaa tietojärjestelmälain tarpeettomat päällekkäisyydet yleislainsäädäntöön nähden. Tällä pyritään selkeyttämään lain soveltamisalaan kuuluvia rekistereitä koskevaa varsin laajaa ja monimutkaista yleis- ja erityissäännösten kokonaisuutta sekä helpottamaan sen soveltamista.

Tavoitteena on, että uudistettu lainsäädäntökehys tukee tarkoituksenmukaisella tavalla yhteisen maatalouspolitiikan tulevalle kaudelle laadittavan strategiasuunnitelman toimeenpanoa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan annettavaksi uusi laki, jolla kumottaisiin nykyinen tietojärjestelmälaki. Uuden lain soveltamisalaan kuuluva rekisterikokonaisuus vastaisi voimassa olevan lain kattamaa kokonaisuutta. Rekisterien lisäksi soveltamisalaan kuuluisivat muut hallinnon tehtäviin liittyvät tietoaaineistot. Kokonaisuus määriteltäisiin niiden viranomaistehtävien kautta, joita varten rekisterejä pidetään ja joissa tietoaaineistoja syntyy, eikä käyttämällä aiempia käsitteitä maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinto.

Laki koskisi aiempaa selvemmin tietoa ja sen käsittelyä, ei niinkään tietojärjestelmää, jonka osia viranomaisten rekisterit ovat, eikä sitä digitaalista alustaa, jolla rekisterit toimivat. Tämän vuoksi lain kattamaan kokonaisuuteen viitattaisiin käyttämällä maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän sijasta käsitettä *ruokahallinnon tietovaranto*. Mainittua muutosta ilmentäisi myös lain nimen muutos.

Säädettävä laki olisi laissa tarkoitettun ruokahallinnon tietovarannon hallinnointia koskeva laki. Alan erityislaeissa puolestaan olisi edelleen tarvittavat tarkemmat säännökset viranomaisten

velvollisuudesta pitää rekisteriä tietyistä tiedoista sekä asiakkaiden velvollisuudesta rekisteröityä ja ilmoittaa muuttuneita tietoja rekisteriin.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin ruokahallinnon tietovarannon käyttötarkoituksesta. Tämä tehtäisiin uudella tavalla, mikä ilmentäisi ja selkeyttäisi ruokahallinnon tietovarannon yhteiskäytöisyyden tavoitetta.

Lain mukaan rekisteriin voitaisiin tallettaa asiakkaan tunnistetiedot ja rekisteröintitunnukset. Tarkempia säännöksiä rekisterien tietosisällöstä on hallinnonalan rekistereitä koskevissa erityislaeissa. Siltä osin kuin erityissäännöksiä ei ole, henkilötietojen rekisteröinnin laillisten perusteiden osalta sovellettaisiin tietosuojaa-asetuksen säännöksiä.

Viranomaisten rooleja rekisterinpidossa selkeytettäisiin. Ruokaviraston ohella ELY-keskukset, aluehallintovirastot ja kunnat säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjiksi, ja yhteisrekisterinpitotilanteeseen liittyvä vastuunjako määriteltäisiin laissa. Muita hallinnonalan tehtäviä hoitavia viranomaisia ei säädettäisi rekisterinpitäjiksi, mutta laissa olisi säännökset näiden viranomaisten roolista ja vastuista henkilötietojen päivittämisessä.

Lisäksi laissa säädettäisiin viranomaisten velvollisuudesta ilmoittaa toiselle viranomaiselle tiedosta, joka voi merkitä toisen viranomaisen valvontatoimivaltaan kuuluvan lainsäädännön rikkomusta. Säännösten tarkoituksena on tehostaa hallinnonalan viranomaisten toimintaa, varmistaa tietojen tarkoituksenmukainen siirtyminen viranomaisten välillä myös yli näiden tehtävärajojen sekä vähentää byrokratiaa ja samojen tietojen keräämistä rekisteröidyiltä useaan kertaan.

Ehdotetussa ruokahallinnon tietovarantoa koskevassa laissa olisi myös uudet Inspire-direktiivin ja ympäristötiedodirektiivin täytäntöönpanoon liittyvät säännökset eräiden paikkatietojen sekä ympäristötiedon luovuttamisesta ruokahallinnon tietovarannosta. Paikkatietoja koskevia avoimuusvelvoitteita toteutettaessa Ruokavirasto voisi paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain 7 §:n mukaisesti saattaa ruokahallinnon tietovarantoon sisältyviä viljelylohkoja ja kasvulohkoja koskevia julkisia paikkatietoja sekä näitä koskevat rekisteröintitunnukset yleisesti saataville tietoverkossa aineiston katselua tai lataamista varten. Laissa määriteltäviä ympäristötietoja saisi julkisuuslain estämättä luovuttaa ruokahallinnon tietovarannosta ilman että pyytäjän tarvitsee perustella pyyntöään. Paikkatietoina tai ympäristötietoina ei luovutettaisi tietoja, joista henkilöt ovat suoraan tunnistettavissa.

Lisäksi ehdotetussa laissa olisi muun muassa säännökset tuensaajien julkistamisesta, viranomaisen oikeudesta luovuttaa tietoja oma-aloitteisesti erälle harmaan talouden torjuntaan osallistuville viranomaisille sekä ruokahallinnon tietovarannon rekisteritietojen poistamisesta.

Laissa ei olisi enää erityistä säännöstä luottotietojen sekä tiettyjen lainoja ja takauksia koskevien tietojen salassapidosta. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 23 kohdassa säädetään salassa pidettäväksi henkilöiden taloudellista asemaa koskevat tiedot. Lisäksi mainitun momentin 20 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liikesalaisuudesta sekä sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinonharjoittajalle taloudellista vahinkoa. Näiden säännösten katsotaan olevan riittäviä turvaamaan voimassa olevan säännöksen taustalla olevat salassapitointressit. Uudistuksen tavoitteena on osaltaan välttää yleislainsäädännön kanssa päällekkäistä sääntelyä. Perustuslakivaliokunta on lisäksi lausuntokäytännössään korostanut pidättyvää suhtautumista viranomaisten asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten sijoittamiseen erityislainsäädäntöön. Nykyisen lain salassapitosäännöksessä tulkintaepäselvyyttä aiheuttaa lisäksi maininta siitä, että säännös ei vaikuta siinä mainittuja tietoja sisältävien asiakirjojen julkisuuteen.

Hallinnonalan laeissa olisi jatkossakin säännöksiä, jotka koskevat laeissa säädettyihin rekistereihin sisältyvien tietojen luovuttamista sekä muun muassa tietojen säilytysaikoja.

Hallinnonalan lakeihin esitetään tässä yhteydessä erityisesti tietojärjestelmälakiin kohdistuvia viittaussäännöksiä koskevia teknisluonteisia muutoksia, mutta myös erityislaeissa olevien rekisteripitäjyyttä koskevien säännösten yhdenmukaistamista tarvittavilta osin ehdotetun lain sääntelyyn. Muutettavia lakeja olisivat: laki eläinten kuljetuksesta, laki kasvinjalostajanoikeudesta, laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista, laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä, laki maatalouden tukien toimeenpanosta, laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta, laki maaseudun kehittämisen tukemisesta, laki eläinjalostustoiminnasta, laki eläinten lääkitsemisestä, laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta, laki eläimistä saatavista sivutuotteista ja siemenlaki. Samassa yhteydessä markkinajärjestelylakiin tehtäisiin sokerialan hintaselvitysten siirtoa Luonnonvarakeskukselle koskeva muutos. Ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettuun lakiin tehtäisiin muutos, joka johtuu siitä, että Luonnonvarakeskusta ei ehdoteta uuden lain mukaiseksi rekisterinpitäjäksi. Riistavahinkolakia (105/2009) muutettaisiin lisäämällä siihen säännökset lain mukaisia viranomaistehtäviä hoitavien oikeudesta käyttää ehdotetun lain mukaisen ruokahallinnon tietovarannon tietoja sekä tukitietojen julkaisemisesta.

Joiltakin osin erityislakien säännöksiä on tarkoitus päivittää ja sovittaa yhteen ehdotetun uuden lain säännöksiin vireillä olevien lakihankkeiden yhteydessä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotettu laki ei merkitse sellaisia muutoksia sen soveltamisalaan kuuluvaan rekisterikokonaisuuteen, jotka edellyttäisivät kustannuksia aiheuttavia muutoksia tietojärjestelmien tekniseen toteutukseen. Ehdotetun yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevan sääntelyn tarkoituksena on varmistaa, että tietosuojasetuksen mukaiset viranomaisten vastuut ovat linjassa viranomaisille toimivaltaa luovassa lainsäädännössä säädettyihin tehtäviin, ei säätä viranomaisille uusia tehtäviä. Esityksellä ei siten arvioida olevan vaikutusta valtiontalouteen. Viranomaistehtäviin liittyvät kustannukset katetaan hallinnonalan kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosien puitteissa.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Rekisterinpitoon liittyvien viranomaisten roolien selkeyttäminen olisi omiaan helpottamaan viranomaisten toimintaa sekä tietosuojasetuksen soveltamista.

Esityksen arvioidaan myös selkeyttävän ja helpottavan viranomaisten välistä sekä viranomaisen sisäistä tiedonvaihtoa. Ehdotettu viranomaisen velvollisuus antaa toiselle viranomaiselle tietoja havaituista näiden toimivaltaan kuuluvista ongelmista parantaisi tiedonkulkua ja tehostaisi viranomaisvalvontaa.

Mahdolliset tietojen luovuttamistavat monipuolistuisivat, mikä voisi osaltaan lisätä tietopyyntöjen määrää. Toisaalta jatkossa uudenlaisten sähköisten tiedonluovutustapojen käyttöönotto osaksi nopeuttaisi tiedon luovuttamista. Rekisteröidyn oikeutta päästä omiin tietoihinsa toteutaisivat ehdotuksen mukaan kaikki rekisterinpitäjät yhdessä. Tämä voisi aiheuttaa jonkin verran työtä valtion aluehallinnon viranomaisille ja kunnille, mutta toisaalta tähän mennessä tieto-

suoja-asetuksen 15 artiklaan perustuvia rekisteröityjen pyyntöjä on tehty vain joitakin yksittäisiä. Aiemmin kyseiset viranomaiset ovat luovuttaneet tietoja tietojärjestelmälain nojalla myös rekisteröidyille itselleen.

Esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia kuntien talouteen.

Sokerialan hintaselvityksiin liittyvät Ruokavirastolta Luonnonvarakeskukselle siirtyväksi ehdotetut tehtävät ovat vähäisiä ja toteutettaisiin kyseisten virastojen määrärahojen ja henkilötyövuosien puitteissa ilman määrärahoja koskevia muutostarpeita. Muutos toteutettaisiin 1.1.2022 alkaen.

4.2.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotetut sähköisiin tiedon luovutustapoihin liittyvät muutokset edistäisivät hallitusohjelman mukaisesti sähköisten palvelujen kehittämistä ja tekisivät mahdolliseksi ruokaketjuun liittyvien toimintojen nykyistä laaja-alaisemman digitalisoitumisen.

Paikkatiedon luovuttamista koskevat erityiset säännökset lisäisivät paikkatiedon avoimuutta ja sen hyödyntämismahdollisuuksia. Ympäristön tilaa koskevan tiedon luovuttamista koskevat säännökset aiempaa paremmin turvaisivat ympäristötiedon saatavuutta sekä sitä kautta Århusin sopimuksen ja ympäristötietodirektiivin tavoitteiden mukaisesti vahvistaisivat yhteiskunnan eri toimijoiden vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia ympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Viranomaisille ehdotettu oikeus luovuttaa tiettyjä tietoja muiden hallinnonalojen viranomaisille salassapitosäännösten estämättä edistäisi harmaan talouden torjuntaa.

Ruokahallinnon tietovarantoa koskevan yhteisen sääntelyn keskeisenä taustana on tarve turvata yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten tukijärjestelmien mukaiset Suomen maksajaviraston suorittamat noin 2 miljardin euron vuosittaiset maksut tuensaajille sekä näiden maksujen ja muun EU-lainsäädännön edellyttämät maataloustuotannon valvonnat ja niihin liittyvä tiedonsaanti, ja lakiin ehdotetut muutokset oletettavasti tukisivat tämän tavoitteen toteutumista.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Esityksen valmisteluvaiheessa on tarkasteltu sitä vaihtoehtoa, että uuden lain soveltamisala kattaisi myös sellaisiin luonnonvaratehtäviin kytkeytyvät rekisterit, joita Ruokavirasto hoitaa sen omaan Ruokavirastosta annetun lain 1 §:ssä määriteltyyn toimialaan kuulumattomina erityistehtävinä. Tällaisia tehtäviä säädetään Ruokaviraston vastuulle yhdeksässä metsä-, riista- ja kalataloutta koskevassa laissa. Näihin kuuluvat esimerkiksi yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annettu laki (1188/2014) sekä riistavahinkolaki (105/2009). Tehtävät liittyvät esimerkiksi takaisinperintöjen ja hallinnollisten seuraamusten määräämiseen, ja niiden säätäminen Ruokavirastolle on johtunut pitkälti siitä, että useat luonnonvaratehtäviä hoitavat tahot eivät ole viranomaisia eivätkä siksi voi käyttää merkittävää julkista valtaa.

Ruokavirasto käyttää ja päivittää sille säädettyjä tehtäviä hoitaessaan osaa metsä-, riista- ja kalatalouteen liittyvistä rekistereistä, mutta tämän osan ei voida katsoa muodostavan sellaista itsenäistä kokonaisuutta, joka olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää ruokahallinnon tietovarantoa koskevaan lakiin. Siltä osin kuin luonnonvaratehtäviä hoitavat viranomaiset tarvitsevat tehtävissään oikeuksia saada ja käyttää tiettyjä ruokahallinnon tietovarannon tietoja, oikeuksista olisi jatkossakin mahdollista säätää erikseen.

Esityksen osalta on oikeusministeriön ehdotuksesta tarkasteltu myös sitä vaihtoehtoa, että yhteisrekisterinpitäjyyden sijasta kukin yhteisrekisterinpitäjäksi ehdotettu viranomainen toimisi

erikseen rekisterinpitäjänä. Tällaisesta ratkaisusta on säädetty henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetussa laissa (615/2020), joka tuli voimaan vuoden 2020 syyskuussa. Hallituksen esityksessä (HE 224/2018 vp) oli esitetty yhteisrekisterinpitäjyyttä, mutta esityksen eduskuntakäsittelyssä hallintovaliokunta on perustuslakivaliokunnan lausunnon valossa (PeVL 7/2019 vp, s. 5–8) esittänyt siitä luopumista. Hallintovaliokunta ei mietinnössään (HaVM 10/2020 vp, s. 13) pitänyt poissuljettuna, etteikö yhteisrekisterinpitäjyyttä olisi mahdollista toteuttaa muodossa tai toisessa ja sääntelyä mahdollista täsmentää. Se kuitenkin piti yhteisrekisterinpitäjyydestä luopumista perusteltuna käsiteltävänään olleessa asiassa, koska sen osalta yhteisrekisterinpitäjyyden muodostamisen edellytyksiin ja yhteisrekisterinpitäjyyteen liittyvien vastuiden määrittämiseen liittyi epäselvyyttä eikä tietosuojaneuvoston uutta ohjeistusta yhteisrekisterinpitäminen liittyvistä käsitteistä vielä ole.

Esityksen osalta katsotaan, että rekisterinpitäjän roolin säätäminen Ruokavirastolle, aluehallintovirastolle, ELY-keskukselle ja kunnalle kullekin erikseen merkitsisi sellaista olennaista muutosta nykytilaan viranomaisten tehtävien ja ruokahallinnon tietovarantoa koskevien vastuiden osalta, jota esityksellä ei tavoitella. Esityksessä yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevat vastuut olisi täsmällisesti määritelty ja kuuluisivat vain rajatuilta osin muille yhteisrekisterinpitäjälle kuin Ruokavirastolle, joka voimassa olevan lain mukaan toimii maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmän rekisterinpitäjänä.

6 Lausuntopalaute

Esityksestä on pyydetty lausuntoa seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, sisäministeriö, Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos, aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Suomen Kuntaliitto, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Suomen ympäristökeskus, Suomen metsäkeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf, Elintarviketeollisuusliitto, Elintarvikealan Kuljetusyrittäjät ry, Suomen Kunnaneläinlääkäriliitto, Paliskuntain yhdistys, Sámediggi–Saamelaiskäräjät, ProAgria Keskusten Liitto sekä Maaseudun kehittäjät ry.

Lausuntoaika oli 28.8.–9.10.2020. Lausuntoja saatiin 17. Lisäksi kaksi tahoa ilmoitti, ettei niillä ole esitykseen lausuttavaa.

Esitystä pidettiin yleisesti ottaen tarpeellisena. Hyvänä pidettiin erityisesti pyrkimystä sääntelykokonaisuuden yksinkertaistamiseen, päällekkäisyyksien poistamiseen ja vastuiden selkeyttämiseen. Lisäksi kannatettiin tietovarannon yhteiskäyttöisyyden tavoitetta mm. siten, että samaa tietoa ei kerättäisi useampaan kertaan. Monet lausunnonantajat kuitenkin katsoivat, että viranomaisten vastuunjako tulisi tarkentaa ehdotettua enemmän. Lisäksi erityisesti oikeusministeriö piti ongelmallisina niiden säännösten kirjoitustapaa, jotka koskevat hallinnonalan tehtäviä hoitavien viranomaisten oikeuksia käyttää ja saada tietoja, osin myös salassapitosäännösten estämättä.

Lausunnoissa lähtökohtaisesti kannatettiin sitä, että uudella lailla sovitetaan yhteen paikkatietoihin ja ympäristötietoihin liittyviä avoimuusvelvoitteita sekä tietosuojaa. MTK kuitenkin katsoi, että tilatunnuksia ei saisi käyttää hakuperusteena julkisessa verkkopalvelussa ilman maatalousyrittäjän nimenomaista suostumusta. Oikeusministeriö esitti, että tietojen julkaisutapaa koskevia säännöksiä tulisi perustella kattavammin.

Esityksen jatkovalmistelussa on täsmennetty niitä ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain säännöksiä, jotka koskevat viranomaisten keskinäistä vastuunjakoa rekisterinpidossa sekä tie-

tojen arkistoinnin tai tuhoamisen suunnittelussa. Kunnaneläinlääkäriin rooli yhteisrekisterinpitäjänä on poistettu. Lakiin on lisätty säännös ruokahallinnon tietovarannon käyttötarkoituksesta. Tietojen käsittely- ja luovutusoikeudet on jätetty pitkälti yleislakien säännösten varaan. Paikka-tietojen julkaisemista ja luovuttamista sekä ympäristötietojen luovuttamista koskeviin säännöksiin on tehty lausuntojen johdosta eräitä täsmennyksiä ja rajauksia. Jatkovalmistelussa esitystä ja sen perusteluja on myös eräiltä muilta osin tarkennettu, muutettu ja täydennetty.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki ruokahallinnon tietovarannosta

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisala. Se kattaisi 1 momentin mukaan rekisterit, joita pidetään Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, unionin rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden hallintotehtäviä varten. Lisäksi soveltamisalaan kuuluisivat elintarvikkeiden ja maa-, puutarha- ja metsätalouden tuotantopanosten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistämistä, valvontaa ja tutkimusta koskevia hallintotehtäviä varten pidettävät rekisterit. Hallintotehtävien kokonaisuuden määrittely vastaa Ruokavirastosta annetun lain 1 §:ssä olevan Ruokaviraston toimialan määrittelyä.

Rekisterien lisäksi lain soveltamisala kattaisi muut mainittuihin hallintotehtäviin liittyvät tietoa-aineistot, joilla tarkoitetaan tiedonhallintalain mukaan asiakirjoista ja muista vastaavista tiedoista muodostuvaa tiettyyn viranomaiseen tehtävään tai palveluun liittyvää tietokokonaisuutta. Tietojärjestelmälaki kattaa rekisterien lisäksi hallinnossa *laaditut* asiakirjat, ei hallinnolle toimitettuja asiakirjoja, mikä ero ei ole osoittautunut lain käytännön soveltamisen kannalta mielekkääksi. Hallinnon asiakirjat ovat nykyisin lähes aina sähköisessä muodossa ja niitä käsitellään automaattisen tietojenkäsittelyn avulla, mikä myös korostaa tarvetta säätää tiedosta asiakirjojen sijasta.

Lakiin liittyvät sääntelytarpeet ja ehdotetut säännökset koskevat kuitenkin keskeisimmin hallinnonalan tehtäviä varten operatiivisissa sähköisissä järjestelmissä muodostuvia rekisterejä, erityisesti henkilörekisterejä, sillä niihin sisältyvän tiedon käsittelyyn ja luovuttamiseen sekä viranomaisten keskinäiseen vastuunjakoon sekä rekistereihin sisältyvän tiedon käyttöön liittyy monia erityistarpeita ja -kysymyksiä.

Pykälän 1 momentin mukaisesta kokonaisuudesta käytettäisiin laissa käsitettä ruokahallinnon tietovaranto. Tiedonhallintalaissa tietovarannolla tarkoitetaan viranomaisten tehtävien hoidossa tai muussa toiminnassa käytettäviä tietoa-aineistoja sisältävää kokonaisuutta, jota käsitellään tietojärjestelmien avulla tai manuaalisesti. Ehdotetussa laissa termin käyttö olisi siten linjassa mainitun lain kanssa.

Laki ei jatkossakaan koskisi niihin luonnonvaratehtäviin liittyviä rekistereitä, joita Ruokavirasto hoitaa Ruokavirastosta annetun lain 1 §:ssä määritellyn oman toimialansa ulkopuolisina tehtävinä. Asiaa käsitellään edellä jaksossa 5. Oman varsinaisen toimialansa ulkopuolisena tehtävänä Ruokavirasto tuottaa lisäksi tietohallinnon palveluita maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan virastoille ja laitoksille sekä muille julkisia tehtäviä hoitaville tahoille sekä tilanteen ja tarpeen mukaan myös muiden hallinnonalojen viranomaisille. Tämä tietohallinnon palvelukeskuksen rooli liittyy kuitenkin ainoastaan tietojärjestelmien tekniseen toteutukseen sekä niiden tekniseen ylläpitoon ja päivittämiseen, eikä mainittu rooli tee Ruokavirastosta mainittuihin oman toimialansa ulkopuolisiin tietojärjestelmiin sisältyvien rekisterien pitäjää. Rekisterit, joita Ruokavirasto operoi tietohallinnon palvelukeskuksen roolissa, eivät kuulu voimassa olevan tietojärjestelmälain soveltamisalaan eivätkä ne kuuluisi myöskään ehdotetun lain soveltamisalaan.

Pykälän 2 momentissa täsmennettäisiin, että laki ei vaikuttaisi viranomaisten velvollisuuksiin pitää asiarekisterejä niiden käsittelyssä olevista ja olleista asioista. Tiedonhallintalain 25 § edellyttää, että tiedonhallintayksiköiden on ylläpidettävä asiarekisteriä käsiteltävänä olevista ja olleista asioista. Asiarekisteri on looginen rekisteri, joka koostuu viranomaisessa muodostuvista asiankäsitteilyn metatiedoista asiankäsitteilyn kulkua kuvaavina tietoina. Merkitystä ei ole sillä, missä tietojärjestelmässä metatiedot muodostuvat, eli viranomaisen niin sanotun hallintodiaarin lisäksi asiarekisteriin voi kuulua operatiivisissa tietojärjestelmissä syntyviä metatietoja. Tiedonhallintalain mukaan kullakin viranomaisella on velvollisuus pitää asiarekisteriä mainitussa laissa säädettyllä tavalla. Ehdotetussa laissa ei säädetä asiarekistereistä, vaikka ruokahallinnon tietovarannossa voi olla eri tiedonhallintayksiköiden asiarekistereihin kuuluvia tietoja. Erityisesti maksajavirastotehtävissä asioiden vireille tuloa ja vireillä oloa koskevat tiedot muodostuvat tyypillisesti näitä tehtäviä varten olevassa tietojärjestelmässä, eivätkä kunnat ja ELY-keskukset ylläpidä erillistä diaaria muissa järjestelmissä. Asiarekisterien vastuunjaon osalta ei poikettaisi tiedonhallintalain vastuunjaosta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, ettei laki koskisi vapaaehtoisuuden perusteella tilastotarkoitukseen kerättyjä tietoja. Rajausta on perusteltu, sillä mainittujen tietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta säädetään tilastolaissa. Tietojärjestelmälain 1 §:n perusteluissa esitetään, että lakia ei sovelleta tilastotietoihin.

Tilastolain mukaan myös muut viranomaiset kuin varsinaiset tilastoviranomaiset voivat laatia toimialaansa koskevia tilastoja muihin tarkoituksiin keräämistään tiedoista sekä vapaaehtoisuuden perusteella tilastotarkoitukseen kerättyistä tiedoista. Tilastoja laativien viranomaisten on huolehdittava siitä, että tilastotarkoitukseen kerättävät tiedot kerätään ja talletetaan ilman tunnistetietoja aina, kun se tilastojen laatimisen kannalta on mahdollista ja ellei ole tilastolaissa säädettyä erityistä syytä tunnistetietojen tallettamiseen. Vapaaehtoisuuden pohjalta kerättyihin tietoihin soveltuvat julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 16 kohdan mukainen salassapito sekä vaihtolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto. Tietoja voidaan kuitenkin rajoitetusti luovuttaa julkisuuslain säännösten rajoissa, mutta tilastolain mukaan tilastoja laativa viranomainen päättää aina tällöin luvan antamisesta. Mainitut rajoitukset ovat ristiriidassa suhteessa moniin ehdotetun lain tavoitteisiin kuten tiedon yhteiskäyttöisyyden edistämisyrittämiseen, eikä tilastotarkoituksiin vapaaehtoisuuden pohjalta kerätyn tiedon sisällyttäminen lain soveltamisalaan ole tästä syystä tarkoituksenmukaista.

2 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälän 1 momentissa olisi säännös julkisuuslain ja tiedonhallintalain soveltamisesta ruokahallinnon tietovarantoon siltä osin kuin laissa ei toisin säädetäisi.

Pykälän 2 momentissa olisi tietojärjestelmälain 2 §:n säännöksiä vastaava säännös, jolla suljetaisiin pois tietosuojasetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan säännösten soveltaminen. Kyse olisi poikkeussäännöksestä tietosuojasetuksen mukaisiin rekisteröidyn oikeuksiin vaatia henkilötietojensa käsittelyn rajoittamista, jos hän kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden tai jos hän katsoo henkilötietojen käsittelyn olevan lainvastaista. On Suomen yleisen edun mukaista, ettei rekisteröity voisi 18 artiklaan perustuvalla vaatimuksellaan tarpeettomasti vaarantaa sellaisen hallintotehtävän hoitamista, joka perustuu unionin lainsäädäntöön tai kansalliseen lakiin. Tietosuojasetuksen 18 artiklan 2 kohta mahdollistaa myös sen, että jos käsittelyä on rajoitettu, henkilötietoja saa kuitenkin käsitellä tärkeää unionin tai jäsenvaltion yleistä etua koskevista syistä.

Esityksessä katsotaan, että siinä tulevat sovitetuiksi yhteen rekisteröidyn oikeudet ja tärkeä jäsenvaltion yleinen etu. Hallintolain (434/2003) säännökset jo toteuttavat ja edistävät hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Hallintolain 6 luvussa säädetään asian selvittämisestä

ja asianosaisen kuulemisesta. Rekisteröity voi saattaa vireille asian, jossa hän vaatii paikkansa-pitämättömien tietojen korjaamista, tai esittää viranomaiselle vaatimuksen, että lainvastainen henkilötietojen käsittely lopetetaan. Vaihtoehtoisesti rekisteröity voisi tehdä kantelun. Lisäksi rekisteröity voi käyttää muita tietosuojaa-asetuksen III luvussa (rekisteröidyn oikeudet) ja VIII luvussa (oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset) säädettyjä oikeuksiaan.

Ehdotuksessa 18 artiklan soveltamisesta poikettaisiin siltä osin kuin kyse on rekisterinpitäjistä, joiden on noudatettava hallintolakia. Tällöin on kyse tietosuojaa-asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa mainitusta rajoitusperusteesta ”muut unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet” (e kohta) ja ”valvonta-, tarkastus- tai sääntelytehtävä, joka satunnaisestikin liittyy julkisen vallan käyttöön a–e ja g alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa” (h alakohta). Esityksessä katsotaan, että tietosuojaa-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan osalta poikkeamiseen lakisääteisten tehtävien osalta on riittävät perusteet. Lakisääteisillä tehtävillä tarkoitetaan tässä siis viranomaisten tehtäviä ja julkisia hallintotehtäviä. Lisäksi asia on rajattu vain tietosuojaa-asetuksen yhteen artiklaan (18 artikla) ja siltäkin osin vain kahteen alakohtaan.

Tietosuojaa-asetuksen 23 artiklassa säädetään, että asianomaisessa rajoituksessa tulee keskeisiltä osin noudattaa perusoikeuksia ja -vapauksia. Esityksessä katsotaan, että tämä edellytys täyttyy. Rekisteröidyn oikeusturvasta on keskeiseltä osin huolehdittu sillä, että viranomaiset ja julkisia hallintotehtäviä hoitavat noudattavat hallinnon yleislakeja. Lisäksi rekisteröidyn oikeusturvaa turvaavat muutkin hallintoa koskevat säännökset (virkevastuussäännökset ja laillisuusvalvonta).

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että laki olisi luonteeltaan lain soveltamisalapykälässä määriteltävää ruokahallinnon tietovarantoa koskeva yleislaki, eikä sitä sovellettaisi, jos muussa maa- ja metsätalousministeriön toimialan lainsäädännössä säädettäisiin toisin. Mainittua lainsäädäntöä käsitellään jaksossa 2.1.

3 §. Ruokahallinnon tietovarannon käyttötarkoitus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että ruokahallinnon tietovarantoa käytetään 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin liittyen tukien hakemiseen, hallintointiin ja valvontaan sekä lainsäädännön noudattamisen valvontaan. Lisäksi ruokahallinnon tietovarantoa käytettäisiin sellaisiin viranomaisen toimeenpano-, suunnittelu- ja selvitys-, tilastointi- ja tutkimustehtäviin, jotka liittyvät 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin. Ehdotetun 2 momentin mukaan käyttötarkoituksena olisi myös kasvinjalostajanoikeudella suojatun lajikkeen viljelystä maksettavan korvauksen perintä. Nämä tarkoitukset vastaavat voimassa olevan tietojärjestelmälain 3 §:n 1 ja 2 momentissa lueteltuja tarkoituksia, vaikka säännösten muotoiluja on joiltakin osin muutettu ja täsmennetty.

Lisäksi voimassa olevan pykälän 3 momentin rajausta poistuisi, mikä ilmentäisi aiempaa paremmin sitä, että kyseessä on hallinnonalan viranomaisten yhteiskäytössä oleva tietovaranto. Tietosuojaa-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn tarkoitus voidaan määrittellä jäsenvaltion lainsäädännössä, joka voi sisältää muun muassa käsittelyn käyttötarkoituussidonnaisuutta koskevia säännöksiä.

Käyttötarkoitusta tai yhteisrekisterinpitoa koskevat lain säännökset eivät merkitse sitä, että tietovarannon tiedot olisivat vapaasti kaikkien rekisterinpitäjien tai muiden julkista hallintotehtävää hoitavien tahojen käytössä, vaan kunkin viranomaisen oikeus saada ja käyttää tietoja määräytyy yleislakien, erityisesti julkisuuslain, sekä viranomaisten tehtävien ja mahdollisten erityislakien säännösten mukaan. Julkisuuslain julkisuusperiaate huomioon ottaen julkisiin tietoihin, jotka eivät ole henkilötietoja, ei liity suojan tarvetta, mutta salassa pidettävien tietojen saanti edellyttää nimenomaista lain säännöstä tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen. Arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyoikeudesta säädetään henkilötietolain 6 §:ssä. Muiden

henkilötietojen käsittelyoikeus taas määräytyy viranomaisen tehtävän ja toimivaltasääntelyn perusteella (PeVL 14/2018).

4 §. Rekistereihin talletettavat tiedot. Pykälä koskisi ruokahallinnon tietovarannon rekistereihin talletettavia tietoja. Pykälän 1 momentin mukaan niihin voitaisiin tallettaa luonnollisen henkilön tunnistetiedot. Voimassa olevan tietojärjestelmälain 4 §:n 3 momentissa mainitaan tällaisina tietoina nimi, henkilötunnus, äidinkieli, kansalaisuus, kotimaa, kotipaikka, lähiosoite, sähköpostiosoite ja puhelinnumero. Ehdotetussa laissa tunnistetietoja ei olisi tarpeen yksilöidä vastaavalla tavalla ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen 6 artiklan säännökset sekä se, että henkilötunnuksen käsittelystä säädetään tietosuojalaissa.

Pykälän 2 momentin mukaan rekistereihin voitaisiin tallettaa myös yritys- ja yhteisötunnus sekä asiakkaalle annettu rekisteritunnus. Myös nämä mainitaan tietojärjestelmälain 4 §:n 3 momentissa. Rekisteritunnuksia on monen tyyppisiä. Kyse voi olla toiminnanharjoittajan kuten eläinten välittäjän tai kuljettajan taikka esimerkiksi maatilan, laitoksen, viljelylohkon tai eläinten pito- paikan yksilöivästä tunnuksesta.

Pykälän 3 momentissa olisi tietojärjestelmälain 4 §:n 3 momentin säännöksiä pitkälti vastaavat säännökset siitä, että rekisteriin voidaan tallettaa tiedot, jotka ovat tarpeen asioiden käsittelemiseksi, ratkaisemiseksi ja valvomiseksi laissa ja Euroopan unionin lainsäädännössä sekä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa säädetyllä tavalla. Kuten nykytilan arviointia koskevassa jaksossa 2.4 kuvataan, tietosuoja-asetus jo säätää henkilötietojen rekisteröinnin laillisista perusteista, eikä ehdotetun lain mukaisen rekisterikokonaisuuden rakenteesta ja sisällöstä ole sen vuoksi tarpeen tai tarkoituksenmukaista säätää tarkemmin ehdotetussa laissa.

5 §. Rekistereihin liittyvät vastuut. Pykälän 1 momentin mukaan Ruokavirasto, aluehallintovirastot, ELY-keskukset ja kunnat olisivat ruokahallinnon tietovarannon rekisterien yhteisrekisterinpitäjiä. Tietojärjestelmälain mukaan Ruokavirasto on rekisterinpitäjä ja mainitut muut viranomaiset sekä kunnaneläinlääkärit rekisterien käyttäjiä ja päivittäjiä, mutta nykytilan arviointia koskevassa jaksossa 2.4 esitetyistä syistä yhteisrekisterinpito olisi tietosuoja-asetuksen sääntelyyn nähden asianmukaisempi ratkaisu.

Ruokavirasto toimii toimialallaan paitsi ohjaavana keskusvirastona myös hoitaen useita sille säädettyjä lupa- ja valvontatehtäviä ja muita erityistehtäviä. Lisäksi Ruokavirasto toimii Suomen maksajavirastona. Maksajavirastolle kuuluu vastuu Euroopan maatalouden tukirahastosta ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien tukien ja korvausten hallinnoinnista ja valvonnasta sekä niiden edellyttämistä tietojärjestelmistä ja niiden turvallisuudesta (*maksajavirastotehtävät*). Kansallisella lainsäädännöllä sekä maksajavirastosopimuksilla maksajavirastotehtäviä on osoitettu ELY-keskuksille, kunnille ja Tullille, minkä lisäksi aluehallintovirastoille on siirretty tiettyjä viljelijätukien täydentävien ehtojen valvontaan liittyviä tehtäviä. Tukimaksujen maksamista ei kuitenkaan voida delegoida, mikä lisäksi maksajavirasto on vastuussa koko maksajavirastokokonaisuuden toiminnan laillisuudesta ja sääntöjenmukaisuudesta.

Delegoituina maksajavirastotehtävinä ELY-keskukset ja kunnat, varsinaisesti kuntien muodostamat yhteistoiminta-alueet, ottavat vastaan tukihakemuksia, tarkastavat hakemuksen tietojen oikeellisuutta sekä tekevät tukea koskevia päätöksiä. ELY-keskukset myös suorittavat tukien valvontaa, minkä lisäksi ne ja aluehallintovirastot valvovat viljelijätukien täydentävien ehtojen noudattamista. Muina kuin maksajavirastotehtävinä ELY-keskukset huolehtivat useista eläintunnistusjärjestelmään sekä kasvin- ja sementtuotannon ja kasvinsuojeluaineiden käytön valvontaan liittyvistä tehtävistä. Aluehallintovirastot toimivat useiden elintarvikkeita, eläinten ter-

veyttä ja eläinten hyvinvointia koskevien lakien mukaisena lupa-, valvonta- ja tarkastusviranomaisena. Kunnat valvovat elintarvikkeita koskevien säännösten noudattamista, minkä lisäksi kunnaneläinlääkäreille on säädetty tehtäviä muun muassa eläinten terveyttä ja eläinten hyvinvointia koskevissa laeissa.

Samaa hallintoasiaa kuten tukiasiaa käsitellään asian käsittelyn eri vaiheissa useammassa viranomaisessa, mistä aiheutuu tarve ruokahallinnon tietovarannon yhteiskäyttöisyydelle ja sitä koskevalle tarkkarajaisesti toteutettavalle yhteisvastuulle.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että Ruokavirasto vastaisi momentissa luetelluista tehtävistä, jotka liittyvät tietovarannon rekisterien yleiseen toimivuuteen ja tietoturvallisuuteen. Tämä olisi perusteltua ottaen huomioon Ruokaviraston nykyiset tehtävät ja maksajavirastolle kuuluva vastuu tietojärjestelmistä ja niiden turvallisuudesta. EU-lainsäädäntö edellyttää esimerkiksi, että tietojärjestelmien turvallisuus on varmennettava ISO 27001 -standardin mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesta eli henkilötietojen käsittelyä koskevasta yhteisrekisterinpitäjien vastuujaoista. Muut rekisterinpitäjät kuin Ruokavirasto vastaisivat 2 momentin mukaan käsittelyvastuullaan olevien tietojen osalta yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä, 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen sekä 32 artiklan 4 kohdan edellyttämästä henkilöstönsä ohjeistamisesta ja kouluttamisesta henkilötietojen turvalliseen käsittelyyn. Ruokavirasto vastaisi muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista. Tämä olisi linjassa viranomaisten nykyisiin tehtäviin nähden, sillä asiointi hallinnon asiakkaiden kanssa sekä rekisteritietojen päivittäminen kuuluu pääosin muiden rekisterinpitäjien kuin keskusvirastona toimivan Ruokaviraston vastuulle. Tietojen arkistointiin ja tuhoamiseen liittyvistä vastuista säädettäisiin lisäksi lain 13 §:ssä.

Kuitenkin momentissa olisi myös säännös, jonka mukaan kukin rekisterinpitäjä toteuttaisi tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaista rekisteröidyn oikeutta päästä omiin tietoihinsa. Tämä merkitsisi sitä, että se rekisterinpitäjä, jolta rekisteröity pyytää omia tietojaan, tarjoaisi pääsyn kaikkiin niihin tietoihin, joihin rekisteröity pyytää pääsyä ja jotka ovat kyseisen rekisterinpitäjän hallussa. Rekisteröidyn ei tarvitsisi pyytää tietoja usealta eri viranomaiselta eikä välttämättä esittää tietopyyntöjä keskusviranomaiselle, vaan hän voisi valintansa mukaan myös pyytää tietoja myös aluehallinnon viranomaisilta ja kunnalta muuhun asiointiin kytkeytyen. Tietojärjestelmälain mukaisena rekisterinpitäjänä on Ruokavirasto, mutta myös ELY-keskukset ja kunnat ovat aiemmin voineet luovuttaa rekisteröidyille niitä koskevia tietoja omien viranomaistehtäviensä osalta.

Rajattuja 1 §:ssä tarkoitettuja viranomaistehtäviä hoitavat ehdotettujen rekisterinpitäjien lisäksi myös eräät muut viranomaiset kuten Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Puolustusvoimat, poliisi, Tulli ja Luonnonvarakeskus. Lisäksi eräiden lakien mukaisia tarkastuksia suorittavat myös valtuutettuina tarkastajina luonnolliset henkilöt. Edellä mainituille tahoille ei säädettäisi laissa rekisterinpitäjän roolia, sillä niitä koskevat osin eri säännökset henkilötietojen käsittelystä. Poliisin rekistereiden pidosta säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616/2019), ja Tullin rekistereiden pidosta säädetään henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetussa laissa (650/2019). Ruokahallinnon tietovarannon yhteisrekisterinpitäjyyden säätämistä laissa kovin monille, vain vähäisiä osia hallinnonalan tehtäväkokonaisuudesta hoitaville taholle ei ole muutoinkaan pidettävänä tarkoituksemukaisena. Rekisterinpitäjän roolia ei katsota tarkoituksenmukaiseksi säätää myöskään kunnaneläinlääkärille, joka toimii eräiden tehtävien osalta henkilöviranomaisena.

Pykälän 3 momentin mukaan mainitut tahot päivittäisivät ja käsittelisivät Ruokahallinnon tietovarannon tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa Ruokaviraston ollessa rekisterinpitäjä.

Tiedonhallintalaissa säädetään ministeriöiden velvollisuuksista hallinnonalansa tietovarantojen yhteentoimivuuden yleisen ohjeistuksen toteuttamisessa. Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla on julkisen hallinnon yleisen tiedonhallintakartan sisällön ylläpito omalla hallinnonalallaan. Ministeriö päivittää tiedonhallintakarttaa esimerkiksi silloin, kun lainsäädäntöä, toimintatapoja tai tietojärjestelmiä uudistetaan tietovarantoihin vaikuttavalla tavalla. Lisäksi ministeriön tehtävänä on ylläpitää yhteentoimivuuden linjauksia omalla toimialallaan. Joissakin tapauksissa maa- ja metsätalousministeriö voi kuitenkin itsekin vähäisiltä osin toimia ruokahallinnon tietovarannon henkilötietojen käyttäjänä esimerkiksi tukien myönnön, maksatusten ja valvontojen seurannan sekä yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten tukitoimien suunnittelun, seurannan ja arvioinnin yhteydessä.

Pykälän 4 momentissa olisi asetuksenantovaltuus, joka tarvittaessa mahdollistaisi ruokahallinnon tietovarantoon liittyvien vastuiden tarkentamisen. Tämä voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun EU-lainsäädännön täytäntöönpano edellyttää tiettyjä tarkennuksia.

6 §. Henkilötietojen luovuttamisesta päättävä viranomainen. Ehdotetun pykälän 1 momentissa olisi ainoastaan informatiivinen viittaussäännös, jonka mukaan ruokahallinnon tietovarannon tietojen luovuttamisesta päättävästä viranomaisesta ja päätöksenteosta säädetään julkisuuslaissa. Julkisuuslain 14 §:n mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Lisäksi 15 §:ssä säädetään tilanteista, joissa viranomaisella on oikeus tai velvollisuus siirtää asian pyytämistä koskeva asia toiselle viranomaiselle. Jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, johon on ollut velvollisuus tehdä turvallisuusluokkamerkintä ja jonka muu viranomainen on laatinut, viranomaisen on siirrettävä asia asiakirjan laatineen viranomaisen ratkaistavaksi. Jos viranomaiselta pyydetään asiakirjaa, jonka toinen viranomainen on laatinut tai joka kuuluu toisen viranomaisen käsiteltävänä olevaan asiaan, viranomainen voi siirtää tiedonsaantia koskevan asian sen viranomaisen ratkaistavaksi, joka on laatinut asiakirjan tai jonka käsiteltäväksi asia kokonaisuudessaan kuuluu.

Pykälän 2 momentissa olisi lisäksi säännös, jonka mukaan Ruokavirasto voisi päättää teknisen rajapinnan avaamisesta silloin, kun kyse on useamman viranomaisen tai tahon hallussa olevista tiedoista. Kun avataan laajoja teknisiä rajapintoja toisille viranomaisille, luovutettavat tiedot tyypillisesti koskevat usean eri viranomaisen käsittelyvastuulle kuuluvaa tietoa, minkä vuoksi päätökset teknisistä rajapinnoista olisi näissä tilanteissa käytännössä tarkoituksenmukaista keskittää Ruokavirastolle.

Lisäksi Ruokavirasto voisi pyynnöstä muodostaa ja luovuttaa ruokahallinnon tietovarannon tiedoista tietoaaineistoja siten kuin julkisuuslain 21 §:ssä säädetään.

Ehdotukset olisivat pääosin linjassa nykyisten säännösten ja käytäntöjen kanssa. Voimassa olevan tietojärjestelmälain mukaan viranomaiset voivat luovuttaa tietojärjestelmän tietoja omien viranomaistehtäviensä osalta, ja Ruokavirasto päättää tietojen luovuttamisesta oman toimialansa osalta. Tarkoituksena on välttää yleislakien kanssa päällekkäistä sääntelyä.

7 §. Hallinnonalan viranomaisten keskinäinen tietojenvaihto. Pykälän mukaan viranomaisen tulisi ilmoittaa toiselle viranomaiselle 1 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan saamistaan tie-

doista, joiden se arvioisi voivan johtaa pykälässä määriteltyihin toimenpiteisiin, joihin ilmoituksen tekevällä viranomaisella itsellään ei ole toimivaltaa. Kyse olisi seikoista, jotka voivat merkitä muun 1 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä hoitavan viranomaisen valvontavastuulla olevan lainsäädännön rikkomusta.

Säännös olisi uusi, tosin vastaavatyypisiä rajatumpia säännöksiä on maatalouden tukien toimeenpanosta annetussa laissa sekä hukkakauran torjunnasta annetussa laissa. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa tietojen, esimerkiksi valvontakäynnillä tehtyjen havaintojen, tarkoituksenmukainen siirtyminen viranomaisten välillä myös yli viranomaisten tehtävärajojen. Ehdotus voisi sujuvoittaa ja tehostaa kansallisen ja EU-lainsäädännön noudattamisen valvontaa ja muiden viranomaistehtävien hoitamista, kun 1 §:ssä määriteltyjä tehtäviä hoitavat viranomaiset nykyistä kattavammin ilmoittaisivat toisilleen epäillyistä noudattamatta jättämisistä.

Säännös ei oikeuttaisi ilmoittamaan salassa pidettäviä tietoja, vaan ilmoituksen vastaanottavan viranomaisen oikeus saada asiaan mahdollisesti liittyviä salassa pidettäviä tietoja arvioitaisiin erikseen kyseisen viranomaisen tiedonsaantioikeuksia koskevien säännösten nojalla.

Lainkohdalla ei ole tarkoitus luoda viranomaisille lisätyötä eikä aktiivista selvittämisvelvoitetta.

8 §. Tietojen luovuttaminen salassapitosäännösten estämättä muille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikeudesta luovuttaa tietoja salassapitosäännösten estämättä Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettulle viranomaiselle tai toimielimelle, jos kyseiset säännökset tai määräykset tätä edellyttävät. Pykälä vastaisi tietojärjestelmälain 9 §:ää, mutta uusi muotoilu olisi nykyistä tiiviimpi eikä enää mainitsisi nimeltä yksittäisiä kansainvälisiä viranomaisia. Voimassa olevassa pykälässä on säännös tietojen luovuttamisesta myös teknisen käyttöyhteyden avulla, mutta säännös ei ole enää tarpeen, sillä asiasta säädetään tiedonhallintalaissa.

Pykälän 2 momentissa olisi säännös viranomaisen oikeudesta luovuttaa tietyissä tilanteissa ruokahallinnon tietovarannon tietoja toiselle viranomaiselle oma-aloitteisesti salassapitosäännösten estämättä. Ehdotettu säännös perustuu tarpeeseen parantaa harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan edellytyksiä viranomaisyhteistyön ja tietojen vaihdon avulla. Tavoitteen saavuttamista edellytetään valtioneuvoston periaatepäätöksessä kansalliseksi harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi 2016–2020 (28.4.2016). Momentti mahdollistaisi sellaisten tietojen luovuttamisen, jotka ovat välttämättömiä esitutkintaviranomaisille, syyttäjälle, rahanpesun selvittelykeskukselle, Verohallinnolle tai työsuojeluviranomaiselle momentissa yksilöitäviä tehtäviä varten.

9 §. Tuensaajien julkaiseminen. Ehdotetun pykälän mukaan Ruokavirasto julkaisisi ruokahallinnon tietovarannon tietojen perusteella tuensaajat ja saadut tuet siten kuin EU-säännökset edellyttävät. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan tietojärjestelmälain 10 §:ää.

Ruokavirasto pitää yllä julkista hakupalvelua, jossa julkaistaan tuensaajan nimi, verotuskunta sekä maataloustukirahastosta ja maaseuturahastosta maksetut tuet. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 111 artiklan mukaan kokonaan tai osittain EU:n rahoittamien tukien tuensaajat julkistetaan vuosittain jälkikäteen. Tiedot on julkistettu viimeistään 31. toukokuuta Euroopan unionin varainhoitovuotta (16.10.—15.10.) seuraavana vuonna. Valtiontukia koskevien tietojen julkistamisen suhteen sovelletaan eräiden valtion tukea koskevien EU-säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 2 a §:ää. Valtiontuista julkistetaan voimassa olevan lainsäädännön mukaan ne, jotka ylittävät 60 000 euroa.

Julkaisu ei koske sellaisia kokonaan kansallisista varoista maksettuja viljelijätukia, joiden maksaminen pohjautuu Suomen EU-liittymissopimuksessa sovittuihin järjestelyihin ja maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annettuun lakiin. Lisäksi komission linjausten mukaisesti alle 1 250 euroa tukia saaneiden yksityishenkilöiden, perheyhtiöiden, yhtymien, perikuntien tai kuolinpesien, yhteismetsien, toiminimien ja tuotantorenkaiden tukitietojen osalta ei julkaista tuensaaneiden tietoja, eli tuista julkaistaan ainoastaan kooste.

10 §. Eräiden paikkatietojen julkaiseminen. Pykälä olisi voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Jaksossa 2.3 käsitellään Inspire-direktiiviä, ja jaksossa 2.4 käsitellään tarvetta luoda erityissääntelyä IACS-järjestelmässä olevan viljelylohkojen tunnistusjärjestelmän ja paikkatietoanalyysiin perustuvan tukihakemuslomakkeen paikkatiedon osalta, jotta direktiivin mukaisten paikkatietojen avoimuutta koskevien velvoitteiden täytäntöönpano voitaisiin varmistaa.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa olisi informatiivinen viittaussäännös paikkatietoinfrastruktuurista annettuun lakiin (421/2009), jossa säädetään viranomaisen velvollisuudesta saattaa paikkatietoa sähköisessä muodossa viranomaiskäyttöön sekä yleisesti saataville. Mainittu laki koskee yleislakina Inspire-direktiivin täytäntöönpanoa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että mainitussa laissa viranomaisille säädettyjä avoimuusvelvoitteita toteuttaessaan Ruokavirasto voi julkaista yleisessä tietoverkossa ruokahallinnon tietovarantoon sisältyviä viljelylohkoja ja kasvulohkoja koskevia julkisia paikkatietoja sekä näitä koskevat rekisteröintitunnukset viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:n 2 momentin ja 16 §:n 3 momentin estämättä. Julkaisu tapahtuisi tietoverkossa Ruokaviraston harkinnan mukaisesti aineiston katselua tai lataamista varten.

Pykälän 3 momentin mukaan julkaistaviin tietoihin ei saisi sisältyä eikä hakuperusteena käyttää maatilojen rekisteröintitunnuksia eikä henkilön nimiä, osoitteita, muita yhteystietoja tai sellaisia muita tietoja, joista luonnollinen henkilö voidaan suoraan tunnistaa.

Kuten jaksossa 2.4 on todettu, erityissäännösten tarve liittyy tarpeeseen sovittaa yhteen paikkatietojen avoimuuden vaatimusta ja henkilötietojen suojaa. Euroopan komissio on nostanut esiin tarpeen julkaista IACS-järjestelmässä olevaa paikkatietoa. Osa mainitusta paikkatiedosta on jo julkaistu, mutta muun muassa tukihakemukseen sisältyviä viljelytietoja ei ole tähän mennessä voitu julkaista, koska niihin on katsottu sisältyvän sellaisia epäsuoria henkilötietoja, joiden luovuttamista julkisuuslain henkilörekisterejä koskevat säännökset rajaavat eikä asiasta ei ole ollut nimenomaisia julkaisemisen mahdollistavia erityissäännöksiä.

Komissio on vuoden 2020 alussa esittänyt tulkintansa, että paikkatietoaineistona tulisi julkaista peltolohkorekisterin pysyvät tiedot peruslohkotasolla, joihin sisältyy peruslohkon geometria ja pysyvä tunnistus, tukikelpoinen enimmäispinta-ala lohkoa kohden, ekologiset alat (esim. monivuotiset kesannot), maanpeiteluokitus (pelto, pysyvä kasvi, pysyvä nurmi) sekä muut pysyvän tukikelpoisuuden kannalta merkitykselliset pinta-alatiedot kuten alueet, joilla on luonnonhaittoja tai jotka kuuluvat Natura 2000 -verkostoon. Lisäksi tulisi julkaista tukihakemuksissa vuosittain ilmoitettuja paikkatietoa sisältäviä kasvulohkotietoja, jotka koskevat muun muassa lohkon geometriaa ja pinta-aloja, käyttötarkoituksia, viljelykasveja ja pinta-alaperusteisia maaseudun kehittämistoimenpiteitä, sekä pinta-alamonitoroinnin kautta saatavia tietoja. Komission ohjemateriaalin mukaan paikkatietoja tulee julkaista Inspire-direktiivin mukaisten katselu- ja latauspalvelujen muodossa.

Tietosuoja-asetuksen 86 artiklan mukaisesti jäsenvaltioilla voi olla kansallista lainsäädäntöä ja EU:lla yhteistä lainsäädäntöä, jolla voidaan sovittaa yhteen oikeutta henkilötietojen suojaan sekä virallisten asiakirjojen julkisuutta. Ehdotetussa 3 momentissa oleva rajaus, joka estäisi

luonnollista henkilöä koskevien suorien henkilötietojen julkaisemisen paikkatietojen yhteydessä, turvaisi henkilötietojen tarvittavaa suojelua, sillä lohkoja koskevat tiedot eivät julkaistavassa aineistossa yhdistyisi tuenhakijoihin. Jos tietoja saava taho esimerkiksi yhdistelemällä tietoja toimisi tavalla, jossa sen haltuun muodostuisi henkilörekisteri, soveltuisivat tähän tahoon luonnollisesti tietosuojasetuksen rekisterinpittoa koskevat säännökset.

Pykälä ei sallisi maatalan rekisteröintitunnusten eli ns. tilatunnusten julkaisua paikkatietona tai käyttämistä hakuperusteina. Ns. tilatunnus on viljelijätukia saavan asiakkaan tunnistamiseen liittyvä rekisteritunnus, jolla ei ole selkeää paikkatiedon luonnetta, sillä asiakkaan viljelemät peltolohkot voivat sijaita hajallaan useilla kiinteistöillä. Tilatunnusta ei ole Euroopan komission ohjeasiakirjan julkaistavien tietojen listauksessa, mutta siitä on kuitenkin joitakin mainintoja eräissä julkaisemiseen liittyvissä komission asiakirjojen esimerkeissä.

Pykälän 4 momentti mahdollistaisi sen, että Ruokavirasto voisi pyynnöstä luovuttaa pykälässä tarkoitettuja paikkatietoja sekä niiden yhteydessä maatalojen rekisteröintitunnukset ja rekisteröityjen yhteystietoja myös isompana massaluovutuksena sellaista toimintaa varten, jonka tavoitteena on maataloutta ja yhteiskuntaa hyödyttävien paikkatietoon perustuvien palvelujen kehittäminen ja tarjoaminen. Toiminnan ja tarjottavien palvelujen tulisi kuitenkin olla sellaisia, että toiminnan puitteissa ei julkaistaisi luonnollisten henkilöiden suoria tunnistetietoja yleisessä tietoverkossa 3 momentin vastaisesti. Luovutettuja tietoja saisi lisäksi käyttää vain siihen käyttötarkoitukseen, johon ne on luovutettu. Maataloutta hyödyttäviä mahdollisuuksia liittyy esimerkiksi viljavuustutkimuksiin ja täsmäviljelyyn, neuvontaan, laatuajärjestelmiin sekä tuotteen alkuperän osoittamiseen liittyvien sovellusten ja palvelujen kehittämiseen.

11 §. *Julkisen ympäristötiedon luovuttaminen.* Myös ehdotettu ympäristötiedon saatavuutta koskeva pykälä olisi voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Sen taustalla on tarve turvata ympäristötietodirektiivin riittävä täytäntöönpano. Jaksoissa 2.3 ja 2.4 käsitellään mainittua direktiiviä sekä komission käynnistämää rikkomusmenettelyä, joka kohdistui esityksessä tarkoitettua ruokahallinnon tietovarantoa monelta osin vastaavaan metsätietojärjestelmään ja siihen sisältyvän ympäristötiedon puutteelliseen saatavuuteen. Ehdotuksen mukaan lakiin lisättäisiin vastaavan tyyppiset ympäristötiedon luovuttamista koskevat säännökset kuin Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annettuun lakiin lisättiin rikkomusmenettelyn johdosta lailla 66/2018 (mainitun lain 13 e ja 14 a §).

Pykälän 1 momentin mukaan ruokahallinnon tietovarannosta saisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:n 2 momentin ja 16 §:n 3 momentin estämättä pyynnöstä luovuttaa muita kuin salassa pidettäviä ympäristötietoja ilman että pyytäjän tarvitsisi perustella pyyntöään. Tämä merkitsisi, että julkisten ympäristötiedoiksi katsottavien tietojen luovuttaminen ruokahallinnon tietovarannon henkilörekistereistä ei enää edellyttäisi, että tietojen pyytäjä esittää perusteen, jolla hän on oikeutettu käsittelemään kyseisiä tietoja. Momentissa olisi myös ympäristötiedon määritelmä, joka perustuu Århusin sopimuksen ja ympäristötietodirektiivin määritelmiin.

Pykälän 2 momentin mukaan ympäristötietoina 1 momentin nojalla pyydettäviä ja luovutettavia tietoja ei saisi yksilöidä maatalan rekisteröintitunnuksen eikä luonnollista henkilöä koskevien tunnistetietojen perusteella.

Viljelijän nimi, osoite, muut yhteystiedot tai henkilötunnus eivät olisi julkista ympäristötietoa, vaan kyseiset tiedot erotettaisiin näistä tiedoista. Tietoja ei luovutettaisi ympäristötietoina, jos pyytäjä luettelisi viljelijöiden nimiä, joihin liittyviä tietoja hän pyytää. Myöskään ns. tilatunnuksen perusteella ei tietoja voisi pyytää, sillä tilatunnus kytkee tiedot selkeästi tiettyyn viljelijään. Tämä olisi perusteltua, sillä ympäristötietodirektiivin tarkoituksena on turvata kansalaisten

riittävä tiedonsaanti ympäristön tilasta sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet ympäristöä ja sen tilaa koskevaan päätöksentekoon, eikä yksittäisiä henkilöitä koskevien tietojen saanti ole tässä suhteessa relevanttia.

Pykälän 2 momentissa olisi lisäksi säännös, jonka mukaan luovutuksensaajalle tulisi ilmoittaa, että henkilötietojen suojaa koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi, jos ympäristötietoja yhdistetään luonnollisia henkilöitä koskeviin tietoihin.

12 §. *Tietojen poistaminen rekisteristä.* Tiedonhallintalain 21 §:ssä säädetään tietoaaineistojen säilytystarpeen määrittämisestä. Säilytystarve pitää määritellä sellaisille tietoaaineistoille ja asiakirjoille, joiden säilytysajasta ei ole säädetty laissa. Perustuslakivaliokunta on todennut aiemmassa lausuntokäytännössään toistuvasti, ettei tietojen pysyvä säilyttäminen ole henkilötietojen suojan mukaista ja edellyttää erityistä tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen perustuvaa syytä.

Pykälän mukaan ruokahallinnon tietovarannon henkilötiedot poistettaisiin viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun asiakasta koskevia tietoja on viimeksi käsitelty. Tietoja ei kuitenkaan poistettaisi, jos niiden säilyttäminen olisi välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi, vireillä olevan asian takia tai Euroopan unionin tai muun lainsäädännön mukaisen tarkastuksen suorittamiseksi tai jos Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään tietojen säilyttämistä. Tiedot olisi poistettava välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei olisi enää laissa säädettyä perustetta. Tietovarannon rekistereitä koskevissa erityislaeissa on lisäksi rekisteritietojen säilyttämistä koskevia erityissäännöksiä, myös säännöksiä eräiden tietojen pysyvistä säilyttämisestä.

Ehdotetut säilytysaikaa koskevat säännökset ovat tarpeen, sillä kyseessä on hyvin suuri tietovaranto, jonka tietoja käsittelee moni viranomaisena. Ei olisi tiedon käsittelyriskien hallinnan näkökulmasta perusteltua, että kukin tiedonhallintayksikkö päättäisi säilytysajoista tiedonhallintalain mukaisesti. Tietovarannossa ei lähtökohtaisesti ole arkaluonteisia tietoja, mikä huomioon ottaen 10 vuoden enimmäissäilytysaikaa voidaan pitää kohtuullisena. Ja siltä osin kuin tietovarannossa poikkeuksellisesti on arkaluonteisia tietoja, tiedot on ehdotetun pykälän mukaan poistettava heti kun niiden käsittelylle ei ole enää perustetta.

Pykälä ei vaikuttaisi asiakirjojen arkistointiin liittyviin velvoitteisiin, joista säädetään arkistolaissa (831/1994).

13 §. *Vastuu tietoaaineistojen arkistoon siirtämistä koskevasta suunnittelusta ja tuhoamisesta.* Pykälän mukaan Ruokavirasto vastaisi tiedonhallintalain mukaisesta tietoaaineistojen arkistoon siirtämistä tai tuhoamista koskevasta suunnittelusta sekä tietoaaineistojen säilytysaikojen määrittämisestä ja tuhoamisesta maksajavirastotehtäviin liittyvien rekistereiden osalta. Tietoaaineistot ovat käytössä operatiivisissa rekistereissä tietyn aktiivivaiheen, kunnes ne säilytysajan päättymisen jälkeen siirretään arkistoon tai, jos tietoaaineistoa ei ole määritelty arkistoitavaksi, tuhoataan. Aktiivivaiheessa tapahtuvalla säilyttämisellä tarkoitetaan tietoaaineistojen säilyttämistä yksilöiden, yhteisöjen ja viranomaisten etujen, oikeuksien ja velvollisuuksien määrittämiseksi, toteuttamiseksi ja valvomiseksi. Tiedonhallintamallin arkistointia koskeva osio vastaa myös niihin vaatimuksiin, joista arkistolaissa säädetään arkistonmuodostuksen suunnittelun osalta.

Ehdotettu säännös olisi perusteltu, sillä maksajavirastosäännöksistä ja -sopimuksista johtuen Ruokaviraston vastuu tukien maksuun liittyvistä tiedosta on koko tiedon elinkaaren aikana erillinen kuin esimerkiksi elintarvike- tai rehurvallisuuteen taikka kasvinterveyteen liittyvän tiedon osalta. Horisontaalisasetuksen mukaisella yhdennetyllä hallinto- ja valvontajärjestelmällä hallinnoidaan maksajavirastotehtävien ohella myös kansallisesti rahoitetut viljelijätuet, joten

ehdotettu maksajavirastotehtäviä koskeva säännös soveltuisi myös näitä tukia koskeviin tietoihin. Mainittu ehdotus vastaa pääosin nykytilannetta, mutta rekisterikokonaisuuteen liittyy myös osia, joiden osalta arkistonmuodostuksen suunnitteluun liittyy nykyisestä useiden toimijoiden osallisuudesta johtuen eroja ja epäyhtenäisyyttä. Näitä ovat erityisesti aluehallintovirastoissa käsiteltävät pyörittävien ehtojen valvontaan liittyvät asiat.

Muilta osin tehtävistä huolehtisi se rekisterinpitäjä, jonka käsittelyvastuulle tiedot kuuluvat. Yhteisrekisterinpitäjien kesken olisi kuitenkin mahdollista sopia, että Ruokavirasto huolehtii tehtävistä muun rekisterinpitäjän puolesta. Tämä mahdollisuus toisi sääntelyyn tiettyä joustavuutta, sillä vuoden 2020 alussa voimaan tulleen tiedonhallintalain mukaisten tiedonhallintamallien kehittäminen on virastoissa käynnissä ja on mahdollista, että joidenkin ruokahallinnon tietojärjestelmää koskevien osien osalta tehtävien hoito voi olla tarkoituksenmukaista keskittää Ruokavirastoon. Tuoreessa henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetussa laissa (615/2020) on valittu ratkaisu, jonka mukaan tietojen arkistointiin ja poistamiseen liittyvien tehtävien hoidosta voidaan sopia viranomaisten kesken, vaikkakin kyseisen lain mukaiset viranomaiset eivät toimi yhteisrekisterinpitäjänä vaan kukin erillisenä rekisterinpitäjänä.

14 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi tietojärjestelmälain kumoamista koskeva säännös.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi säännös, joka koskee muihin lakeihin tai asetuksiin sisältyviä viittauksia kumottavaan lakiin tai maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään. Säännös on tarpeen, sillä vireillä olevien uudistusten vuoksi kaikkia viittaussäännöksiä ei ole tarkoituksenmukaista päivittää tämän esityksen yhteydessä.

7.2 Laki eläinten kuljetuksesta

36 §. Eläinkuljettajarekisteri. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta eläinkuljettajarekisteriin. Momentista poistettaisiin säännökset Elintarviketurvallisuusvirastosta rekisterin pitäjänä ja aluehallintoviraston velvollisuudesta päivittää rekisteriä, sillä ruokahallinnon tietovarantoa koskevassa laissa säädettäisiin rekisterinpitoa koskevista vastuista.

Lisäksi pykälän 1 momentin 1 kohtaan eläinkuljettajaa koskeviin tunnistetietoihin ehdotetaan lisättäväksi maininta henkilötunnuksesta siinä tapauksessa, että toimijalla ei ole yritys- ja yhteisötunnusta. Tämä olisi tarpeen toimijan yksilöimiseksi. Momentin 3 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että eläinlajien sijasta rekisteriin merkittäisiin eläintyyppejä koskevat rajoitukset. Termi ”eläintyyppi” on eläinkuljetusasetuksessa käytetty termi ja sillä tarkoitetaan esimerkiksi eri ikävaiheessa olevia eläimiä, joita rajoitukset voisivat koskea. Momentin 8 kohtaan tehtäisiin muutos, joka johtuu siitä, että eläinkuljetusasetuksen 26 artikla on kumottu virallista valvontaa koskevalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 2017/625. Artiklaa sovelletaan 14.12.2022 asti tai komission vahvistamaan aiempaan päivämäärään asti.

Pykälän 2 momentissa Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi. Momentissa on säännös luvanhaltijan suostumuksesta eräiden tunnistetietojen julkaisemisen edellytyksenä. Tietosuojasetuksen mukaan rekisteröidyn suostumuksella tarkoitetaan mitä tahansa vapaaehtoista, yksilöityä, tietoista ja yksiselitteistä tahdonilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn antamalla suostumusta ilmaisevan lausuman tai toteuttamalla selkeästi suostumusta ilmaisevan toimen.

Pykälän 3 momentista poistettaisiin ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain kanssa päällekkäiset säännökset yleislakien soveltamisesta rekisteriin sekä viranomaisten tiedonsaantioikeuksista.

Pykälän 4 momentissa Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi.

7.3 Riistavahinkolaki

34 §. *Viranomaisten tietojensaantioikeus.* Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisella ja metsäkeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toiselta viranomaiselta asioiden käsittelemiseksi välttämättömiä tietoja esimerkiksi korvauksen myöntämisen tai takaisinperinnän kannalta merkityksellisestä olosuhteesta tai korvauksen hakijan taloudellista asemaa koskevista seikoista. Pykälän 1 momentissa Maaseutuvirasto muutettaisiin lisäksi Ruokavirastoksi ja metsäkeskus Suomen metsäkeskukseksi.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, joka oikeuttaisi Ruokaviraston käyttämään tietojen saamiseksi ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain mukaista ruokahallinnon tietovarantoa. Mainittu erityissäännös olisi tarpeen, sillä riistavahinkolaissa Ruokavirastolle säädettyt tehtävät eivät olisi ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä.

36 a §. *Tuensaajien julkaiseminen.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi tuensaajien julkaisemista koskeva uusi säännös, joka pääosin vastaisi ruokahallinnon tietovarantoa koskevaan lakiin ehdotettua 10 §:ää. Valtiontukien julkaisuvelvoite koskee yksittäisiä yli 60 000 euroa ylittäviä tukia. On epätodennäköistä, että velvoitetta koskeva kynnys käytännössä ylittyy riistavahinkolaissa säädettyjen korvausten osalta, mutta laintasaisen säännöksen katsotaan olevan tarpeen varmuuden vuoksi.

7.4 Laki kasvinjalostajanoikeudesta

6 §. *Oikeus suojatun lajikkeen viljelyyn ja velvollisuus maksaa siitä korvaus.* Pykälän 4 momentissa säädetään viljelijän velvollisuudesta antaa pyydettyä viranomaiselle ja kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksuvelvollisuuden toteuttamiseksi tarvittavat tiedot. Momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan tietoihin sovellettaisiin ruokahallinnon tietovarantoa koskevaa lakia.

7 §. *Oikeus saada suojattua lajiketta koskevia viljelytietoja.* Pykälän 1 momentin johdantokappaleessa oleva viittaus tietojärjestelmälakiin kohdistettaisiin ehdotettuun lakiin ruokahallinnon tietovarannosta.

22 §. *Kasvinjalostajanoikeusrekisteri.* Pykälän 1 momentissa Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) muutettaisiin Ruokavirastoksi. Ruokaviraston ehdotetaan olevan jatkossakin yksinomainen rekisterinpitäjä. Tämä johtuu kasvinjalostajanoikeuden luonteesta yksityisoikeudellisena oikeutena, jonka valvonta kuuluu viranomaisten sijasta kasvinjalostajanoikeuden haltijalle.

Pykälän 3 momentissa oleva säännös tietojärjestelmälain soveltamisesta korvattaisiin säännöksellä ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta. Pykälään tehtävät muutokset merkitsisivät, että mainitusta laista sovellettaisiin soveltuvia muita kuin yhteisrekisterinpitöön liittyviä säännöksiä.

7.5 Laki porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista

91 §. *Seurannan tietojärjestelmä.* Pykälän 1 momentin viittaus tietojärjestelmälakiin korvattaisiin säännöksellä ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta. Viittaus olisi muotoilultaan nykyistä yleisempi. Maininta Ruokavirastosta rekisterinpitäjänä poistettaisiin.

7.6 Laki maataloustuotteiden markkinajärjestelystä

42 §. *Tietojen ilmoittamisessa toimivaltainen viranomainen ja ilmoitusmenettelyt.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin säännös sokerialan toimijoiden tietojen ilmoittamisesta Maaseutuvirastolle. Jatkossa myös nämä tiedot toimitettaisiin Luonnonvarakeskukselle.

43 §. *Ilmoitettujen tietojen rekisteröinti, käyttö, luovutus ja julkisuus.* Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus tietojärjestelmälakiin. Hintaselvitysten tietojen pääasiallisena rekisterinpitäjänä toimiva Luonnonvarakeskus ei olisi ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain mukainen yhteisrekisterinpitäjä, eikä ole muutoinkaan perusteita kytkeä hintaselvityksiä koskevia rekistereitä ehdotettuun ruokahallinnon tietovarannosta annettuun lakiin. Hintaselvitysten tietojen luovuttamista on tiukasti rajattu, eivätkä rekistereitä koske mainitun lain taustalla olevat tietojen ja rekisterien yhteiskäyttöisyyden tarpeet.

Pykälässä säädettäisiin, että 42 §:ssä tarkoitetut viranomaiset pitävät rekisteriä niille ilmoitettuihin tiedoista, mikä merkitsisi, että Luonnonvarakeskus toimisi rekisterinpitäjänä, lukuun ottamatta etyylialkoholialaa koskevia tietoja, joiden osalta rekisterinpitäjänä olisi nykyiseen tapaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Rekisteritietoihin sovellettaisiin jatkossa pykälän lisäksi tiedonhallintalakia sekä julkisuuslakia siltä osin kuin pykälän säännökset tai siinä viitatu EU-säännökset eivät sitä estäisi sekä, siltä osin kuin rekisterissä mahdollisesti on henkilötietoja, tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia.

46 g §. *Kaupan pitämiseen liittyvien tietojen rekisteröiminen, käyttö ja luovuttaminen.* Pykälän 1 momentissa Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tietojärjestelmälain sijasta ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta rekisteriin. Ehdotettu viittaus olisi muotoilultaan nykyistä yleisempi, ja momentista poistettaisiin maininta Ruokavirastosta rekisterinpitäjänä.

69 §. *Hakijaa koskevien tietojen rekisteröiminen.* Pykälä kumottaisiin tarpeettomana. Pykälässä säädetään mahdollisuudesta rekisteröidä toimijan ilmoittamia asiakastietoja sekä rekisteritunnuksen antamisesta toimijalle. Lisäksi pykälässä säädetään, että muodostuva rekisteri on osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää ja että siihen sovelletaan tietojärjestelmälakia. Ilmankin erityistä kansallista säännöstä pykälässä mainituista tiedoista on mahdollisuus pitää rekisteriä tietosuoja-asetuksen perusteella. Ehdotettu uusi laki ruokahallinnon tietovarannosta soveltuisi rekisteriin ilmankin erityisiä viittaussäännöksiä. Ehdotettu laki mahdollistaisi myös rekisteritunnuksen antamisen.

85 §. *Hintaselvityksiin liittyvät hallinnolliset pakkokeinot.* Pykälässä huomioitaisiin hintaselvityksiin liittyvien viranomaisten nimissä ja tehtävissä tapahtuneet muutokset. Voimassa olevan 1 momentin mukaan Maaseutuvirastolle eli nykyisin Ruokavirastolle kuuluvat tehtävät ehdotetaan 42 §:ssä siirrettäväksi Luonnonvarakeskukselle. Pykälässä tarkoitettuja viranomaisia olisivat jatkossa muutettavaksi ehdotettavan 42 §:n mukaan Luonnonvarakeskus ja etyylialkoholin osalta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Pykälän 2 momentin uhkasakkoa koskevaan säännökseen tehtäisiin esitystapaa koskeva tekninen muutos ja se siirrettäisiin osaksi 1 momenttia.

7.7 Laki maatalouden tukien toimeenpanosta

41 §. *Tukioikeusrekisteri.* Pykälän 1 momentissa säännös, joka viittaa tietojärjestelmälain mukaisen tietojärjestelmään, korvattaisiin säännöksellä ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta rekisteriin. Momentista poistettaisiin maininta Ruokavirastosta rekisterinpitäjänä.

41 a §. *Maitorekisteri.* Pykälän 1 momentissa säännös, joka viittaa tietojärjestelmälain mukaisen tietojärjestelmään, korvattaisiin säännöksellä ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta rekisteriin. Momentista poistettaisiin maininta Ruokavirastosta rekisterinpitäjänä.

49 §. *Neuvontarekisteri.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta neuvontarekisteriin. Pykälän 2 momentista kumottaisiin maininta Elintarviketurvallisuusvirastosta rekisterinpitäjänä sekä säännökset teknisen käyttöyhteyden avulla tapahtuvasta tietojen käytöstä. Nämä säännökset olisivat tarpeettomia ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain sekä tiedonhallintalain myötä. Säännöksessä, joka koskee oikeutta salassa pidettäviin tietoihin, Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi.

7.8 Laki tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta

45 §. *Rekisteri toiminnanharjoittajista.* Pykälän 2 momentissa viittaus tietojärjestelmälaissa säädettyihin tunnistetietoihin korvattaisiin yleisemmällä maininnalla tunnistetiedoista. Ehdotuksessa ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa ei enää yksilöitäisi tunnistetietoja, sillä se ei ole tietosuoja-asetus huomioon ottaen tarpeen. Pykälän 3 momentissa säännökset tietojen tallentamisesta tietojärjestelmälain mukaiseen tietojärjestelmään ja tietojärjestelmälain soveltamisesta korvattaisiin säännöksellä ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta.

7.9 Laki maaseudun kehittämisen tukemisesta

50 §. *Asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmä.* Pykälän 1 momentissa oleva viittaus tietojärjestelmälakiin kohdistettaisiin ehdotettuun ruokahallinnon tietovarantoa koskevaan lakiin. Maininta Ruokavirastosta rekisterinpitäjänä poistettaisiin. Ruokahallinnon tietovarantoa koskevassa laissa ei olisi enää erityisiä säännöksiä verkkopalveluista, joten myös niitä koskeva maininta poistettaisiin.

7.10 Laki eläinjalostustoiminnasta

16 §. *Rekisteri kantakirjaa ja jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä.* Pykälän 1 momentissa olevaa säännöstä tietojärjestelmälain soveltamisesta muutettaisiin siten, että säännöksessä viitattaisiin ruokahallinnon tietovarantoa koskevaan lakiin. Maininta Elintarviketurvallisuusvirastosta rekisterinpitäjänä poistettaisiin.

Pykälän 3 momentissa Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi.

Pykälän 4 momentissa oleva erityissäännös tietojen poistamisesta rekisteristä säilyisi, mutta momenttia muutettaisiin siten, että kyseessä ei olisi poikkeus tietojärjestelmälaista, vaan ehdotetusta ruokahallinnon tietovarantoa koskevasta laista.

7.11 Laki eläinten lääkitsemisestä

41 §. Määräykset ja kiellot. Pykälän 5 momentissa oleva viittaus tietojärjestelmälain mukaiseen tietojärjestelmään sekä säännökset Ruokaviraston roolista rekisterinpitäjänä ja aluehallintovirastosta roolista rekisterimerkintöjen tekijänä korvattaisiin yleisemmällä säännöksellä ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta.

7.12 Laki ruoka- ja luonnonvaratilastoista

1 §. Soveltamisala. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin muutos, joka johtuu siitä, että Luonnonvarakeskusta ei säädettäisi ruokahallinnon tietovarantoa koskevassa laissa rekisterinpitäjäksi. Luonnonvarakeskuksen tilastotehtäviin liittyvistä tiedonsaantioikeuksista säädetään ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetussa laissa, eikä lakiin tarvita erillistä viittausta ruokahallinnon tietovarantoa koskevaan lainsäädäntöön.

7.13 Laki luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta

23 §. Rekisteriin sovellettavat säännökset. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus tietojärjestelmälakiin sekä säännökset Ruokaviraston roolista rekisterinpitäjänä ja ELY-keskuksen roolista rekisterin käyttäjänä ja päivittäjänä korvattaisiin yleisemmällä säännöksellä ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän muutettua sisältöä.

7.14 Laki eläimistä saatavista sivutuotteista

32 §. Rekisterit. Pykälän 1 momentissa oleva viittaus tietojärjestelmälakiin sekä 2 momentin säännökset Elintarviketurvallisuusviraston roolista rekisterinpitäjänä ja muiden laissa säädettyjen viranomaisten roolista rekisterin käyttäjinä ja päivittäjinä korvattaisiin yleisemmällä säännöksellä ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän muuttunutta sisältöä.

38 §. Tietojen poistaminen. Pykälässä oleva viittaus tietojärjestelmälakiin ja siinä tarkoitettuun tietojärjestelmään korvattaisiin viittauksella ehdotettuun ruokahallinnon tietovarantoa koskevaan lakiin ja siinä tarkoitettuun ruokahallinnon tietovarantoon.

58 §. Laboratorioiden valvonta ja rekisteri. Pykälän 1 momentissa Elintarviketurvallisuusvirasto muutettaisiin Ruokavirastoksi. Pykälän 2 momentista poistettaisiin maininta Elintarviketurvallisuusvirastosta rekisterinpitäjänä. Sen sijaan säädettäisiin Ruokaviraston velvollisuudesta merkitä hyväksytyt laboratoriot rekisteriin.

7.15 Siemenlaki

32 §. Valvontarekisterit. Pykälän 1 momentista poistettaisiin maininta Ruokavirastosta rekisterinpitäjänä. Pykälän 4 momentissa oleva säännös tietojärjestelmälain soveltamisesta korvattaisiin yleisemmällä säännöksellä ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain soveltamisesta. Pykälän 5 momentti kumottaisiin tarpeettomana, sillä ehdotettuun uuteen lakiin sisältyisivät vastaavat säännökset.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Voimassa olevan tietojärjestelmälain 4 §:n 5 momenttiin sisältyy asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tietojen kirjaamistavasta sekä tietojärjestelmän teknisestä hallinnoinnista. Valtuuden nojalla ei ole annettu asetuksia. Ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain 5 §:n 4 momenttiin ehdotetaan valtuussäännöstä, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä laissa tarkoitetun ruokahallinnon tietovarannon hallinnointiin liittyvistä rekisterinpitäjien ja muiden ehdotetun lain 1 §:ssä tarkoitettuja hallintotehtäviä hoitavien viranomaisten ja tahojen vastuista.

Näköpiirissä ei ole tarvetta käyttää kyseistä asetuksenantovaltuutta. Sen säätäminen olisi kuitenkin perusteltua, sillä esityksessä tarkoitettu ruokahallinnon tietovaranto sisältää laajan joukon rekisterejä, jotka moninaisten tietojärjestelmien rajapintaratkaisujen vuoksi eri tavoin kytkeytyvät toisiinsa. Kokonaisuutta operoivat useat toimijat, ja voi syntyä tilanteita, joissa näiden rooleja tarkentava lakia alemman asteinen sääntely on tarpeen. EU-lainsäädäntö saattaa myös jatkossa edellyttää joitakin rekisterinpitotehtäviä koskevia tarkempia säännöksiä sellaisten rekisterien osalta, joista ei ole erityislakien säännöksiä.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan mahdollisimman pian niiden vahvistamisen jälkeen keväällä 2021. Kuitenkin 6. lakiehdotuksen 42 §:n 1 momentti ja 85 §, joilla toteutettaisiin sokeerialan hintaselvitysten vastaanottamiseen ja käsittelyyn liittyvän tehtävän siirto Ruokavirastolta Luonnonvarakeskukselle, tulisivat voimaan vasta 1.1.2022.

10 Toimeenpano ja seuranta

Ehdotettujen säännösten toimivuutta on tarkoitus seurata maa- ja metsätalousministeriössä viranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa tehtävän tavanomaisen yhteistyön kautta sekä tarvittaessa toteuttamalla asiaa koskevia kyselyjä ja selvityksiä.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei ole riippuvainen muista vireillä olevista lainsäädäntöhankkeista.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksellä ei ole kytkentää valtion talousarvioesitykseen.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

12.1 Sääntelyn tarve ja selkeys

Esitys on valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen erityisesti perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Esityksessä tarkoitettujen ruokahallinnon tietovarannon tiedot ovat suurelta osin yritystoimintaa koskevia tietoja, mutta niihin sisältyy paljon henkilötietoja, ja valtaosa kokonaisuuteen sisältyvistä rekistereistä on luonteeltaan henkilörekisterejä. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä lailla.

Perustuslakivaliokunta on viime vuosina tarkistanut käytäntöään henkilötietojen suojaa koskevasta sääntelystä. Se on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää tietosuojasetuksessa asetetut vaatimukset (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 3—5, PeVL 15/2018 vp, PeVL 2/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata tietosuojasetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuojasetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5). Myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään tietosuojasetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa (PeVL 14/2018 vp, s. 3—5).

Ehdotettu laki ruokahallinnon tietovarannosta olisi voimassa olevan tietojärjestelmälain tavoin luonteeltaan ns. sateenvarjolaki, joka sisältäisi kootusti ne tarvittavat yhteiset säännökset, jotka koskevat hallinnonalan viranomaistehtäviä varten pidettäviä rekistereitä ja muita tietoaaineistoja. Kokoavalle sääntelylle katsotaan olevan jatkossakin suuri tarve lakiin ehdotettujen säännösten osalta, sillä sääntelyn keskittämisen katsotaan sujuvoittavan viranomaistoimintaa ja vähentävän tarvetta moninkertaiselle säätämiselle hallinnonalan erityislaeissa. Maatalouden tukien osalta viranomaisrekistereistä ei lähtökohtaisesti edes ole kansallisia erityislakien säännöksiä.

Tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään henkilötietojen käsittelyn oikeusperustoista. Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön yksityiskohtaisempia säännöksiä tietosuojasetuksessa vahvistettujen sääntöjen soveltamisen mukauttamiseksi määrittämällä täsmällisemmin tietojenkäsittely- ja muita toimenpiteitä koskevat erityiset vaatimukset, joilla varmistetaan laillinen ja asianmukainen tietojenkäsittely. Mainittu kohta soveltuu, jos henkilötietojen käsittelyn oikeusperustana on rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite, julkisen vallan käyttö tai yleisen edun mukainen tehtävä.

Ruokahallinnon tietovarannon rekistereiden pito perustuu pääosin rekisterinpitäjälle hallinnonalan erityislaeissa säädettyyn tietojen rekisteröintivelvoitteeseen eli tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaiseen oikeusperustaan (käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi). Tähän oikeusperustaan kytkeytyviä rekistereitä kuvataan jaksossa 2.1. Ruokahallinnon tietovarantoon voi kuitenkin sisältyä myös rekistereitä, joita pidetään lakisääteisten tehtävien puitteissa ilman erityislakien nimenomaisia tietojen rekisteröintiä koskevia säännöksiä. Näiltä osin rekisterinpito perustuu ensisijaisesti mainittuun c alakohtaan mutta myös tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan (käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi). Rekisterinpitovelvoitteita ja -vastuita koskevat säännökset täsmentävät tietosuojasetuksessa säädettyjä henkilötietojen käsittelyn yleisiä edellytyksiä, ja säännöksillä varmistetaan tietojen laillinen ja asianmukainen käsittely.

Tietosuojasetuksen 6 artiklan 3 kohta mahdollistaa tarkemmat kansalliset säännökset esimerkiksi käsiteltävien henkilötietojen tyypistä ja käyttötarkoitussidonnaisuudesta. Ehdotetussa laissa ruokahallinnon tietovarannosta säädettäisiin ruokahallinnon tietovarannon käyttötarkoituksesta. Tietosisällön osalta mainittaisiin ainoastaan henkilöasiakkaiden tunnistamiseen liittyvät tiedot sekä asiakkaalle annettavat rekisteritunnukset.

Lisäksi ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin voitaisiin tallettaa tietoja, jotka ovat välttämättömiä asioiden käsittelemiseksi, ratkaisemiseksi ja valvomiseksi laissa ja Euroopan unionin lainsäädännössä sekä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa säädetyllä tavalla. Tietojen rekisteröinnin lainmukaisuus kytkeytyy tältä osin kullekin rekisterinpitäjälle toimivaltaa

luovaan lainsäädäntöön ja tietosuoja-asetuksen sallittuihin käsittelyperusteisiin sekä rekisterien tietosisältöä koskeviin erityislakeihin. Näitä lakeja on tarkasteltu suhteessa tietosuoja-asetukseen hallituksen esityksen HE 26/2018 vp valmistelun yhteydessä (hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan eräiden henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamisesta). Esityksen mukaan ei ole havaittu sellaista tietosisältöä koskevaa sääntelyä, joka olisi tarpeetonta.

Ehdotetussa ruokahallinnon tietovarantoa koskevassa laissa olisi lisäksi eräitä yleislakien ja hallinnonalan erityislakien säännöksiä täydentäviä säännöksiä tietojen julkaisemisesta ja luovuttamisesta. Mainittu lainsäädäntö katsotaan jäljempänä tarkemmin eritellyillä perusteilla tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran mukaiseksi ja sen katsotaan olevan tarpeellista ja oikeasuhtaista tietosuoja-asetuksen ja kansallisen lainsäädännön täydentämiseksi.

Voimassa olevaan tietojärjestelmälakiin nähden ehdotetusta laista karsittaisiin pois säännökset, jotka eivät ole enää tarpeellisia ottaen huomioon tietosuoja-asetus, henkilötietojen käsittelyyn ja tiedonhallintaan liittyvät yleislait sekä perustuslakivaliokunnan muuttanut tulkintakäytäntö. Tämä selkeyttäisi lakia sekä ruokahallinnon rekisterinpitoon liittyvää sääntelykokonaisuutta.

12.2 Yhteisrekisterinpitäjät

Ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lakiehdotuksen 5 §:n mukaan laissa tarkoitetun ruokahallinnon tietovarannon rekisterinpitäjiä olisivat Ruokavirasto, aluehallintovirasto, ELY-keskus sekä kunta.

Ruokavirasto vastaisi rekisterien yleisestä toiminnasta, käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä sekä teknisestä rajapinnasta ja katseluyhteydestä tietojen tallettamista, yhdistämistä, luovuttamista ja muuta käsittelyä varten. Säädetty rekisterinpitäjät olisivat tietosuoja-asetuksen 26 artiklan tarkoittamia yhteisrekisterinpitäjiä siten, että kukin viranomaisen vastaisi käsittelyvastuullaan olevan tiedon osalta tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä, 16 artiklan mukaisesta rekisteröidyn oikeudesta tietojen oikaisemiseen sekä 32 artiklan 4 kohdan mukaisista toimenpiteistä henkilötietojen käsittelyyn osallistuvan henkilöstön ohjeistamiseksi ja kouluttamiseksi henkilötietojen turvalliseen käsittelyyn. Lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaista rekisteröidyn oikeutta saada pääsy omiin tietoihin turvaisivat yhden luukun palveluperiaatetta tukevalla tavalla kaikki rekisterinpitäjät yhteisvastuullisesti niiden hallussa olevien tietojen osalta. Ruokavirasto vastaisi muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista.

Lain 13 §:ssä kuitenkin säädettäisiin tietoaineistojen arkistointia ja tuhoamista koskevaa suunnittelua sekä tietoaineistojen säilytysaikojen määrittämistä ja tuhoamista koskevasta vastuunjaosta siten, että maksajavirastotehtävien hoitoon liittyvien rekistereiden osalta vastuu kuuluisi Ruokavirastolle ja muiden rekisterien osalta sille rekisterinpitäjälle, jonka käsittelyvastuulle tiedot kuuluvat. Tämä vastuunjako vastaisi pääosin nykytilaa. Siltä varalta, että vastuuta olisi joiltakin osin tarpeen määritellä toisin, 13 §:ään sisältyisi mahdollisuus erikseen sopia arkistointiin ja tuhoamiseen liittyvästä vastuunjaosta yhteisrekisterinpitäjien kesken. Ehdotettua vastuunjaoko on perusteltu tarkemmin 5 ja 13 §:n perusteluissa.

Mainittujen viranomaisten ohella eräät muut viranomaiset ja tahot käsittelevät rekisterien henkilötietoja niille toimivaltaa luovassa lainsäädännössä säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi. Henkilötietojen käsittely perustuisi kullekin rekisterinpitäjälle taikka muulle viranomaiselle tai taholle toimivaltaa luovaan lainsäädäntöön. Käsittely mahdollistaisi toimivaltaa luovassa laissa säädettyjen lakisääteisten tehtävien toteuttamisen. Nämä muut viranomaiset ja tahot eivät kuitenkaan toimisi rekisterinpitäjinä, vaan Ruokavirasto olisi rekisterinpitäjä.

Voimassa olevan lain mukaan rekisterinpitäjiä ovat Ruokavirasto ja Luonnonvarakeskus, minkä lisäksi muut mainitut viranomaiset päivittävät ja käyttävät tietoja. Käytännössä rekisterinpitotehtäviä kuitenkin hoidetaan keskusviranomaisena toimivan Ruokaviraston, valtion aluehallinnon sekä kuntien kesken tavalla, jossa kaikki mainitut viranomaiset yhdessä huolehtivat niistä tehtävistä, jotka rekisterinpitoon kytkeytyvät. Maksajavirastotehtävien hoitamista koskien rekistereihin liittyviä tehtäviä on delegoitu Ruokavirastolta muille viranomaisille maksajavirastopimuksilla. Valtion aluehallinnon ja kuntien viranomaiset ovat muun muassa vastanneet Ruokaviraston ohella tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisteröityjen oikeuksien toteuttamista. Samaa hallinnon prosessiin osallistuvat useissa tapauksissa kaikkien hallinnon tasojen ehdotetut rekisterinpitäjät prosessin eri vaiheissa (esimerkiksi tuen hakeminen, myöntäminen, maksaminen ja valvonta). Tämän vuoksi yhteisrekisterinpitäjyydestä säätäminen olisi tarkoituksenmukaisempaa kuin kaikkien rekisterinpitäjän vastuiden keskittäminen laissa Ruokavirastolle.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan yhteisrekisterinpito saattaa olla perustuslain ja tietosuoja-asetuksen kannalta ongelmallista, jos se on hyvin laaja ja koskee käyttötarkoitukseltaan hyvin monenlaisia tietoja ja jos tietojärjestelmää koskevat vastuut on tosiasiallisesti keskitetty siten, että yhteisrekisterinpitäjyyden merkitys jää monien viranomaisten osalta verraten avoimeksi. Viranomaisten tarpeellinen tiedonsaanti on mahdollista varmistaa esimerkiksi tiedon luovutusta ja saamisoikeuksia koskevalla sääntelyllä, vaikka niitä ei säädettäisikään rekisterinpitäjiksi. (PeVL 7/2019 vp, s. 5—6)

Ehdotetussa laissa yhteisrekisterinpitäjiksi säädettäisiin ne hallinnonalan keskeiset viranomaiset, jotka tosiasiallisesti ylläpitävät ruokahallinnon tietovarannon rekisterejä ja käyttävät niiden tietoja hallinnonalan tehtävissä. Ehdotettua ratkaisua on perusteltu tarkemmin yleisperustelujen jaksossa 2.4 ja 5 sekä 5 §:ää koskevissa perusteluissa. Muita viranomaisia ja tahoja, jotka hoitavat vähäisessä määrin hallinnonalan tehtäviä, ei säädettäisi rekisterinpitäjiksi, vaan näiden velvollisuudesta päivittää sekä oikeudesta saada ja käyttää rekistereiden tietoja säädettäisiin laissa erikseen.

Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään korostanut yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevan sääntelyn suhdetta salassa pidettävien tietojen luovutusta ja tiedonsaantioikeuksia koskevaan sääntelyyn. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hyvin yleisluonteinen tietojensaantiin oikeuttava sääntely yhteisrekisterinpitäjien välillä voi aiheuttaa riskin niiden perusteiden ja intressien syrjäytymisestä, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Jos tietoja joudutaan pyytämään yksittäisten tiedonsaantipyyntöjen kautta, tietojen luovutusta joudutaan perustelemaan ja tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Lisäksi näissä tilanteissa tietojen luovuttamisvelvollisuus saattaa luovutuspyynnön epäämisen jälkeen tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. (esim. PeVL 62/2018 vp s. 4—6).

Ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain kattamat tiedot ovat valtaosin julkisia tietoja. Tietojen joukossa on kuitenkin olla tietoja, jotka katsotaan liikesalaisuuksiksi taikka jotka kuvaavat henkilöiden taloudellista asemaa tai paljastavat perhe-elämän seikkoja. Osaan tiedoista kytkeytyy julkisuuslain 24 §:n mukainen vahinkoedellytyslauseke, eli tietojen salassapito edellyttää tapauskohtaista tulkintaa. Jo nykytilanteessa tietoja käsitellään sähköisessä toimintaympäristössä eri viranomaisten kesken siltä osin kuin se on välttämätöntä ruokahallinnon viranomaistehtävien hoitamiseksi. Rekisterinpitäjyys ei tarkoita oikeutta saada pääsyä muiden rekisterinpitäjien tallettamiin salassa pidettäviin tietoihin, vaan tiedonsaantioikeuksista on säädettävä erikseen. Ehdotetut säännökset eivät antaisi yhteisrekisterinpitäjille uusia oikeuksia saada salassa pidettäviä tietoja, vaan niiden osalta sovellettaisiin, mitä muualla laissa säädetään. Säännökset katsotaan riittäviksi turvaamaan hallinnonalan rekisteritietoihin liittyviä salassapitointressejä yhteisrekisterinpitotilanteessa.

Ehdotetun lain 7 §:ssä säädettäisiin hallinnonalan tehtäviä hoitavien viranomaisten tietojenvaihdosta. Viranomaisella olisi velvollisuus ilmoittaa toimivaltaiselle viranomaiselle, jos sen tehtäviä hoitaessaan saamat tiedot voisivat johtaa toisen viranomaisen toimenpiteisiin elintarviketurvallisuuden tai maa- tai metsätalouden tuotantoponosten turvallisuuden varmistamiseksi, eläinten tai kasvien terveyden tai eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi taikka tukien hallinnon varmistamiseksi. Ilmoittaminen koskisi vain julkisia tietoja.

12.3 Tietojen käsittelytarkoitus

Tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on suunniteltava ja määritettävä selkeästi ennen käsittelyn aloittamista. Henkilötietoja saa kerätä vain tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus on yksilöitävä, dokumentoitava ja kerrottava rekisteröidyille. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn tarkoitus voidaan määritellä jäsenvaltion lainsäädännössä.

Tietosuoja-asetuksen mukaan henkilötietojen käsittely on asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa mainitulla tavalla mahdollista myös muuta kuin sitä tarkoitusta varten, johon tiedot on kerätty. Oikeudesta alkuperäisestä käyttötarkoituksesta poikkeavaan käsittelyyn voidaan myös säätää jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä, ”joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi”. Mainitussa 23 artiklan 1 kohdassa mainitaan hyväksyttävänä tavoitteina muun muassa rekisteröityjen suojelu, muu unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvä tärkeä tavoite kuten kansanterveys sekä julkisen vallan käyttöön liittyvä valvonta-, tarkastus tai sääntelytehtävä. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että laajoja biometrisiä tunnisteita sisältävien rekisterien kyseessä ollen tietojen käyttötarkoitussidonnaisuudesta voidaan tehdä vain täsmällisiä ja vähäisiä luonnehdittavia poikkeuksia. Sääntely ei saa johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi. (PeVL 14/2017 vp, PeVL 1/2018 vp)

Ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain 3 §:ssä määriteltäisiin ruokahallinnon tietovarannon käyttötarkoitus. Siihen kuuluisivat tukien hakeminen, hallinnointi ja valvonta sekä lainsäädännön noudattamisen valvonta lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tehtävissä. Siihen kuuluisivat myös mainittuihin tehtäviin liittyvät viranomaisen toimeenpano-, suunnittelu- ja selvitys-, tilastointi- ja tutkimustehtävät. Lisäksi käyttötarkoitukseen kuuluisi kasvinjalostajanoikeudella suojatun lajikkeen viljelystä maksettavan korvauksen perintä. Ehdotuksen katsotaan tältä osin olevan tietosuoja-asetuksen salliman liikkumavaran mukainen ja linjassa tietosuoja-asetuksen sääntelyn kanssa.

12.4 Poikkeaminen rekisteröidyn oikeuksista

Ehdotetun ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 2 §:n 2 momentilla suljettaisiin pois tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdan säännösten soveltaminen. Mainittujen alakohtien nojalla rekisteröidyllä on oikeus vaatia henkilötietojensa käsittelyn rajoittamista, jos hän kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden tai jos hän katsoo henkilötietojen käsittelyn olevan lainvastaista.

Tietosuoja-asetuksen 23 artikla sallii tiettyjen edellytysten täytyessä sen, että unionin tai jäsenvaltion lainsäädännöllä rajoitetaan mainitun oikeuden käyttöä. Artiklan 23 kohdan 1 mukaan rajoitus on mahdollinen, jos kyseisessä rajoituksessa noudatetaan keskeisiltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön. Esitetyn lain 2 §:n perusteluissa on perusteltu, miksi tietosuoja-asetuksen 18 artiklasta poikkeava erityissäännös on

tarpeen. On yleisen edun mukaista, ettei rekisteröity voi artiklaan perustuvalla vaatimuksellaan tarpeettomasti vaarantaa sellaisen rekisterinpitotehtävän hoitamista, joka perustuu unionin lainsäädäntöön tai kansalliseen lakiin. Esityksessä katsotaan, että yhtäältä hallinnon yleislait, laillisuusvalvonta ja virkavastuusäännökset sekä toisaalta tietosuoja-asetuksen muut säännökset rekisteröidyn oikeuksista edistävät ja toteuttavat rekisteröidyn oikeusturvaa. Esitetyn lain 2 §:n perusteluissa on yksityiskohtaisemmin kuvattu, millä tavalla rekisteröidyn oikeusturva toteutuu, vaikka rekisteröity ei voisikaan vaatia henkilötietojensa käsittelyn rajoittamista. Esityksessä katsotaan, että ehdotetut säännökset täyttävät vaatimuksen, että rajoitukset noudattavat keskeiseltä osin perusoikeuksia ja -vapauksia. Tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa koskevia poikkeuksia voidaan pitää rekisteröidyn oikeusturvan kannalta vähäisinä, kun otetaan huomioon se, miten muutoin turvataan hyvä hallinto ja oikeusturva rekisterinpitäjän suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä.

12.5 Arkaluonteiset tiedot

Perustuslakivaliokunta on arvioinut arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 20/2020 vp, s. 4). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3). Valiokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (ks. esim. PeVL 60/2018 vp, s. 4).

Tietosuoja-asetuksen terminologiassa arkaluonteisista tiedoista puhutaan erityisiä henkilötietoryhmiä koskevinä tietoina. Tällaisia ovat henkilötiedot, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys. Lisäksi tällaisia tietoja ovat henkilön tunnistamisessa käytettävät geneettiset ja biometriset tiedot sekä terveyttä ja luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevat tiedot. Kyseisten tietojen käsittely on asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan kielletty, mutta siitä voidaan poiketa, jos mainitun artiklan 2 kohdan edellytykset täyttyvät. Tällainen poikkeaminen on mahdollista esimerkiksi, kun käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Lisäksi tietosuoja-asetuksen 10 artiklan mukaan rikostuomioita, rikkomuksia ja niihin liittyviä turvaamistoimia koskevien henkilötietojen käsittely on sallittua vain, jos se suoritetaan viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi.

Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 7 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan erityisiin henkilöryhmiin sekä rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyviä tietoja saa käsitellä, jos käsittelystä säädetään laissa tai se johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Lain 6 §:n 2 momentissa säädetään erityisistä suojatoimista, joita mainittujen pykälien mukaan käsittelyssä tulee soveltaa. Yksi suojatoimista on henkilötietojen salaaminen.

Ehdotetun ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 1 §:ssä tarkoitettujen hallintoasioiden hoitamisessa ei yleensä ole tarpeen käsitellä arkaluonteisia tietoja. Joissakin yksittäisissä hallintoasioissa kuten tuenhakijan ylivoimaisen esteen todentamisessa voi olla tarpeen käsitellä henkilön terveydentilaa koskevia tietoja. Asiasta on maa- ja metsätalousministeriön lainsäädännössä muutamia laintasoisia erityissäännöksiä, esimerkiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 109 §:n 1 momentti. Käytännössä lääkärintodistuksia ei siirretä sähköisiin sovelluksiin eikä niistä pidetä rekisteriä.

Lisäksi lainsäädännössä on muutamia säännöksiä, joiden nojalla maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan viranomaiset ja julkista hallintotehtävää hoitavat organisaatiot käsittelevät rikollista tekoa, rangaistusta ja rikokseen liittyviä seuraamuksia koskevia henkilötietoja. Eläintenpitokieltorekisteristä annetun lain (21/2011) 4 §:n mukaan rekisteriin talletetuista tiedoista saa salassapitosäännösten estämättä antaa tietoja esimerkiksi eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi kiellon valvonnasta huolehtiville eläinsuojelulain mukaisille viranomaisille ja maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuun tietojärjestelmään talletettäväksi ja käytettäväksi sellaisten maatalous-, elintarvike- ja maaseutuelinkeinohallinnon tehtävien hoitoa varten, joissa eläintenpitokiello laissa erikseen säädetyissä tapauksissa on otettava tai voidaan ottaa huomioon. Eläintenpitokiellon käsittelyn sallivia säännöksiä on eräistä ohjelmaperusteisista viljelijäkorvauksista annetun lain 17 §:ssä, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain 16 §:ssä ja Euroopan unionin suorista tuista maataloudelle annetun lain 8 §:ssä.

Esityksessä katsotaan, että hallinnonalan tehtävissä välttämättömästä terveydentilaa koskevien tietojen käsittelystä ei ole tarpeen säätää täydentäviä säännöksiä, vaan että käsittely ja sitä koskevat erityislakien säännökset täyttävät tietosuojasetuksen ja tietosuojalain edellytykset, koska käsittely johtuu laissa säädetyistä tehtävistä ja koska suojatoimista on huolehdittava. Lisäksi muussa lainsäädännössä on jo asianmukaisesti säädetty siitä, minkä tehtävien hoidossa on mahdollista käsitellä rikollista tekoa, rangaistusta tai rikoksen seuraamusta koskevia tietoja. Esityksessä katsotaan, että julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 3 ja 28 kohdan salassapitosäännökset ovat tietosuojasetuksen 10 artiklassa tarkoitettuja suojatoimia.

Ehdotettuun ruokahallinnon tietovarantoa koskevaan lakiin ei ole edellä esitetty huomioon ottaen tarpeen sisällyttää erityisiä arkaluonteisia tietoja koskevia säännöksiä.

12.6 Tietojen säilytysajat

Perustuslakivaliokunta on todennut vakiintuneesti, että henkilörekisterin säilytysajat kuuluvat niihin seikkoihin, joista on perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan säädettävä lailla (PeVL 14/1998 vp ja PeVL 25/1998 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että säilytysaikaa koskevan sääntelyn tulee lain tasolla olla kattavaa ja yksityiskohtaista ja että säilytysaikaa koskeviin säännöksiin tulee sisällyttää aikamääre (esimerkiksi PeVL 20/2006 vp). Henkilötietojen pysyvistä säilyttämisestä on perustuslakivaliokunta todennut toistuvasti, ettei tietojen pysyvä säilyttäminen ole henkilötietojen suojan mukaista (PeVL 51/2002 vp ja PeVL 54/2010 vp). Kuitenkin, jos tähän on tietojärjestelmän luonteen tai tarkoituksen mukainen peruste, voidaan henkilötietoja säilyttää pysyvästi (PeVL 3/2009 vp ja PeVL 54/2010 vp). Perustuslakivaliokunta on tuoreimmassa lausuntokäytännössään todennut, ettei ole estettä sille, että henkilötietojen suojaan liittyvät sääntelyn kattavuuden, täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset voidaan joiltain osin täyttää myös yleisellä Euroopan unionin asetuksella tai kansalliseen oikeuteen sisältyvällä yleislailla (PeVL 14/2018 vp, PeVL 2/2018 vp, PeVL 31/2017 vp).

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Artiklan mukaan henkilötietoja voidaan säilyttää pidempiäkin aikoja, jos henkilötietoja käsitellään ainoastaan yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti edellyttäen, että tietosuoja-asetuksessa vaaditut asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on pantu täytäntöön rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi (”säilytyksen rajoittaminen”). Tietosuoja-asetuksen 25 artiklassa kuvattuihin sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan toteuttamiseen kuuluu muun muassa, että rekisterinpitäjä määrittelee käsiteltävien henkilötietojen säilytysajat. Rekisterinpitäjän on huolehdittava, että niitä noudatetaan. Säilytysaikoja määriteltäessä rekisterinpitäjän tulee ottaa huomioon käsittelyyn liittyvä tarpeellisuusvaatimus. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetään mahdollisuudesta säätää kansallisia säännöksiä tietojen säilytysajoista.

Tiedonhallintalain 21 §:ssä säädetään tietoaineistojen säilytystarpeen määrittämisestä täydentäen sitä, mitä tietosuoja-asetuksessa on säädetty säilytysaikojen määräytymisestä. Säilytystarve pitää määritellä sellaisille tietoaineistoille ja asiakirjoille, joiden säilytysajasta ei ole säädetty laissa.

Ehdotetun ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 12 §:ssä säädettäisiin tietojen poistamisesta rekisteristä. Esityksen 2., 10., 14. ja 15. lakiehdotuksessa on eräitä voimassa olevia säännöksiä vastaavia säännöksiä tietojen poistamisesta rekisteristä. Kuten 12 §:n perusteluissa esitetään, mainitun pykälän säännökset ovat tarpeen tietojen käsittelyyn liittyvien riskien hallinnan näkökulmasta. Myös liitännäislakien säännökset ovat perusteltuja tästä syystä. Tietojen säilytysaikaa koskevat säännökset ovat tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran ja tarpeellisuusvaatimuksen mukaisia. Niiden katsotaan myös olevan edellä mainitun perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisia. Lakiehdotuksiin ei sisälly säännöksiä tietojen pysyvistä säilyttämisestä.

12.7 Julkisuus ja tietojen luovuttaminen

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Perustuslain 12 §:n 2 momentissa turvatus julkisuusperiaatteen kannalta olennainen julkisuuslaki on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 43/1998 vp). Oikeuteen saada tieto ruokahallinnon tietovarannosta sovelletaan sitä koskevan lakiehdotuksen 2 §:n mukaan julkisuuslakia silloin, kun kyseisessä laissa tai erityislaeissa ei ole julkisuuslaista poikkeavia säännöksiä.

Kuitenkin lakiehdotuksen 10 ja 11 §:ssä säädettäisiin paikkatietojen sekä ympäristötiedon luovuttamisesta ruokahallinnon tietovarannosta. Tältä osin voitaisiin poiketa julkisuuslain 13 §:n 2 momentin ja 16 §:n 3 momentin säännöksistä, jotka koskevat henkilötiedon luovuttamista henkilörekisteristä. Kuten edellä tässä esityksessä on perusteltu, ehdotetut poikkeukset ovat tarpeen Inspire-direktiivin ja ympäristötietodirektiivin täytäntöön panemiseksi ja Århusin sopimuksen noudattamiseksi. Säännösten voidaan myös katsoa olevan tietosuoja-asetuksen 86 artiklan salliman liikkumavaran (julkisuuden ja henkilötietojen suojan yhteensovittaminen) mukaisia. Säännökset tukevat osaltaan perustuslain 20 §:n 1 momentin ympäristöperusoikeussäännöksen toteutumista. Sen mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Vastuu kattaa säännöksen perustelujen mukaan elollisen luonnon, elottoman luonnonympäristön sekä ihmistoiminnan tuloksena syntyneen kulttuuriympäristön. Vastuu kattaa sekä aktiivisen toiminnan että passiivisen pidättäytymisen ympäristön vahingoittamisesta (mm. PeVI 20/2010, s. 2/II).

Paikkatietojen osalta esitykseen sisältyy Ruokavirastolle säädettävä mahdollisuus julkaista peltolohkoja koskevia paikkatietoja yleisessä tietoverkossa aineiston katselua tai latausta varten. Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 2/2017 vp, s. 7, PeVL 65/2014 vp, 4—5 ja PeVL 32/2008 vp, s. 2—3). Perustuslakivaliokunta on lisäksi pitänyt yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta olennaisena, että internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että rekisterin sisällön ja tarkoituksen kannalta perusteltu rajausta sisällytetään tietojen luovuttamiseen tällaisissa rekistereissä (esim. PeVL 17/2018 vp, s. 7).

Esityksessä katsotaan, että Ruokavirastolle säädettävä mahdollisuus julkaista peltolohkoja koskevia tietoja paikkatietojen katselu- ja latauspalvelussa eli muullakin tavoin kuin yksittäisinä hakuina, on Inspire-direktiivin tavoitteet sekä tietojen luonne ja käyttötarpeet huomioon ottaen tarpeen. Esityksen mukaan julkaistaviin peltolohkoja koskeviin tietoihin ei voisi sisältyä maatilojen rekisteröintitunnuksia eikä luonnollisten henkilöiden suoria tunnistetietoja kuten nimiä, osoitteita tai muita yhteystietoja.

Professori Päivi Korpisaaren selvityksessä ”Henkilötiedot ja paikkatiedot: Miten tietosuojalainsäädäntö vaikuttaa paikkatietojen julkaisemiseen ja luovuttamiseen” (Ympäristöministeriön raportteja 10/2018) esitetään (s. 100), että jos henkilötieto ei koske henkilön yksityiselämää tai koskee vain sen reuna-alueita, ja jos tieto ei ole suoraan yhdistettävissä henkilöön vaan kysymys on epäsuorasta tunnistamisesta, tietojen käsittelyn edellytyksistä voidaan perus- ja ihmisoikeusnäkökohdistakin käsin säätää helpommin kuin silloin jos kysymyksessä olisi suora ja yksityisyyden ydinalueeseen liittyvä henkilötieto. Raportissa (s. 57—58 ja 99) käsitellään säännöksiä, joissa on tehty tasapainotusratkaisu julkisuuden ja yleisen edun sekä henkilötietojen suojan välillä. Lisäksi todetaan, että kun perustuslain 10 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla, tällaiset ratkaisut ovat myös perustuslailliselta kannalta mahdollisia, kunhan perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset täytetään. Esimerkkinä raportissa mainitaan mm. kiinteistötietojärjestelmästä ja siitä tuotettavasta tietopalvelusta annetun lain (453/2002) 6 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan tietty kiinteistötieto on yleisesti luovutettavissa teknisen käyttöyhteyden avulla, mutta suoran henkilötiedon eli omistajatiedon luovutus mainitulla tavalla edellyttää käyttötarkoitussidonnaista lupaa. Tietosuojavaltuutettu lausui mainitun säännöksen osalta, ettei tämänkaltaisen sääntely ole ongelmallinen henkilötietojen suojan kannalta. (Tietosuojavaltuutetun toimiston lausunto Dnro 2319/03/2015 (18.9.2015).

Esityksessä katsotaan, ettei peltolohkoja koskevien paikkatietojen julkaiseminen irrotettuina viljelijöitä ja maatiloja koskevista tunnistetiedoista merkitse syvällistä puuttumista henkilötietojen suojaan tai varsinkaan menemistä yksityiselämän suojan ydinalueelle. Peltolohkotiedoissa on monelta osin kyse tiedoista kuten viljeltävistä kasveista, jotka jokainen voi omin silmin paikan päällä havaita. Tietojen yhdistäminen viljelijöihin on kylläkin mahdollista esimerkiksi pyytämällä viranomaisilta tietoja viljelylohkojen omistajista tai haltijoista, mutta yhdistäminen edellyttää erillisiä lisätoimia. Sääntelylle katsotaan olevan oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet, eikä julkaisemisen edellä esitetty huomioon ottaen katsota vaarantavan henkilötietojen suojaa.

Esitykseen sisältyvän 2. lakiesityksen 36 §:ssä olisi säännös, jonka mukaan Ruokavirasto julkaisee ja ylläpitää yleisesti saatavilla olevaa luetteloa pitkiin kuljetuksiin luvan saaneista eläin-kuljettajista. Luettelon julkaiseminen perustuu eläinten suojelusta kuljetuksen ja siihen liittyvien toimenpiteiden aikana sekä direktiivien 64/432/EY ja 93/119/EY ja asetuksen (EY) N:o 1255/97 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2005 13 artiklan 4 kohtaan,

jonka mukaan lupaa koskevista sähköisen tietokannan tiedoista vähintään eläinkuljettajan nimen ja lupanumeron on oltava yleisesti saatavilla luvan voimassaolon ajan. Ruokaviraston internet-sivuilla on julkaistu eläinkuljettajan nimet, lupanumerot sekä luvan myöntämipaikasta. Säännökselle katsotaan olevan hyväksyttävä peruste, ja sen katsotaan olevan riittävällä tavalla rajattu.

Perustuslakivaliokunta on lausueessaan sähköisen tietovarannon yhteisrekisterinpitäjyydestä kiinnittänyt perustuslain 12 §:n 2 momentissa turvatus julkisuusperiaatteen ja perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetyn julkisen vallan käytön lakiperustaisuuden vaatimuksen johdosta huomiota siihen, että yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevasta sääntelystä tulisi käydä selkeästi ilmi tiedon luovuttamiseen toimivaltainen viranomainen (PeVL 7/2019, s. 6).

Julkisuuslain 13 §:n mukaan viranomainen, jonka hallussa asiakirjat ovat, on toimivaltainen päättämään asiakirjojen luovuttamisesta. Ehdotetun ruokahallinnon tietovarantoa koskevan lain 6 §:ssä olisi viittaus julkisuuslakiin. Lisäksi pykälässä olisi säännös toimivallasta päättää teknisen rajapinnan avaamisesta ruokahallinnon tietovarannon rekistereihin silloin, kun asia koskee useamman viranomaisen tai tahon hallussa olevia tietoja. Säännösten katsotaan olevan tarkoituksenmukaisia viranomaisten roolien ja vastuiden näkökulmasta ja riittävän täsmällisiä tiedonluovutusosoikeuksien selkeyttämiseksi sekä vastaavan nykyistä käytäntöä.

12.8 Salassapito

Ehdotetun ruokavarannon tietojärjestelmää koskevan lain 8 §:ssä säädettäisiin ruokahallinnon tietovarannon tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä erälle harmaan talouden torjuntaan liittyville viranomaisille sekä Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettulle viranomaiselle tai toimielimelle silloin, kun kyseiset säännökset tai määräykset tätä edellyttävät. Muutettavaksi ehdotetut eläinten kuljetuksesta annetun lain 36 §:n 4 momentti, riistavahinkolain 34 § ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain 49 §:n 2 momentti koskevat laissa tarkoitettujen viranomaisten oikeutta saada ja käyttää tietoja salassapitosäännösten estämättä.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteleitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatu lausunnot). Valiokunta on arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevan sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä antanut erityistä merkitystä luovutettavien tietojen arkaluonteisuudelle (esim. PeVL 14/2018 vp, s. 5).

Eläinten kuljetuksesta annetun lain ja maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain säännökset liittyvät tarpeellisuuteen, koska kyse on selkeästi rajatuista tiedonsaantioikeuksista. Muut ehdotetut viranomaisten oikeudet saada ja käyttää tietoja sekä oikeudet luovuttaa tietoja salassapitosäännösten estämättä on kytketty välttämättömyysvaatimukseen. Kansainvälisten viranomaisten ja toimielinten tiedonsaantioikeus liittyy EU-oikeuden etusijaperiaatteeseen ja Suomen tekemiin kansainvälisiin sitoumuksiin, joten tällä tavoin tietojen luovutus mainituille tahoille liittyy välttämättömyyteen. Ehdotetun lain lisäksi sovelletaan tietosuoja-asetusta, jonka 5 luku koskee yleisesti henkilötietojen siirtoa EU:n ulkopuolisiin maihin.

HE 262/2020 vp

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ruokahallinnon tietovarannosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan mukaisia toimenpiteitä, unionin rahoittamia maaseudun kehittämistoimia ja näitä täydentäviä kansallisia toimenpiteitä koskevia hallintotehtäviä sekä elintarvikkeiden ja maa-, puutarha- ja metsätalouden tuotantopäätösten turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden edistämistä, valvontaa ja tutkimusta koskevia hallintotehtäviä varten pidettäviin rekistereihin ja muihin mainittuihin tehtäviin liittyviin tietoaisteistoihin (*ruokahallinnon tietovaranto*).

Mitä tässä laissa säädetään, ei vaikuta viranomaisten velvollisuuksiin pitää asiarekisterejä niiden käsittelyssä olevista ja olleista asioista.

Tämä laki ei koske vapaaehtoisuuden perusteella tilastotarkoitukseen kerättyjä tietoja.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen ja niiden luovuttamiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) sekä viranomaisen asiakirjojen tiedonhallintaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annettua lakia (906/2019).

Henkilötietojen käsittelyyn ei sovelleta luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 2016/679 (*yleinen tietosuojasetus*) 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohtaa.

Tätä lakia ei sovelleta, jos muussa maa- ja metsätalousministeriön toimialan lainsäädännössä säädetään toisin.

3 §

Ruokahallinnon tietovarannon käyttötarkoitus

Edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavat viranomaiset ja julkista hallintotehtävää hoitavat tahot käyttävät ruokahallinnon tietovarantoa mainittujen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa seuraaviin tarkoituksiin:

- 1) tukien hakemiseen, hallinointiin ja valvontaan;
- 2) lainsäädännön noudattamisen valvontaan;
- 3) viranomaisen toimeenpano-, suunnittelu-, selvitys-, tilastointi- ja tutkimustehtäviin.

Lisäksi ruokahallinnon tietovarantoa käytetään kasvinjalostajanoikeudella suojatun lajikkeen viljelystä maksettavan korvauksen perintään.

4 §

Rekistereihin talletettavat tiedot

Ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin voidaan tallettaa luonnollisen henkilön tunnistetiedot, yritys- ja yhteisötunnus sekä asiakkaalle annettu rekisteritunnus.

Lisäksi ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin voidaan tallettaa tiedot, jotka ovat tarpeen asioiden käsittelemiseksi, ratkaisemiseksi ja valvomiseksi laissa ja Euroopan unionin lainsäädännössä sekä Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa säädettyllä tavalla.

5 §

Rekistereihin liittyvät vastuut

Ruokavirasto, aluehallintovirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja kunta ovat ruokahallinnon tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Ruokavirasto vastaa rekisterien yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä sekä teknisestä rajapinnasta ja katseluyhteydestä tietojen tallettamista, yhdistämistä, luovuttamista ja muuta käsittelyä varten.

Kukin rekisterinpitäjä vastaa käsittelyvastuullaan olevien tietojen yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettua täsmällisyydestä, 16 artiklan mukaisesta tietojen oikaisemisesta sekä 32 artiklan 4 kohdan mukaisista toimenpiteistä henkilötietojen käsittelyyn osallistuvan henkilöstön ohjeistamiseksi ja kouluttamiseksi henkilötietojen turvalliseen käsittelyyn. Kukin rekisterinpitäjä toteuttaa yleisen tietosuoja-asetuksen 15 artiklan mukaista rekisteröidyn oikeutta saada pääsy omiin tietoihin hallussaan olevien tietojen osalta. Ruokavirasto vastaa muista yleisessä tietosuoja-asetuksessa rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista.

Edellä 1 §:ssä säädettyjä tehtäviä hoitavat muut viranomaiset ja julkista hallintotehtävää hoitavat tahot kuin rekisterinpitäjät päivittävät ja käsittelevät ruokahallinnon tietovarannon rekisterien tietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa Ruokaviraston toimiessa rekisterinpitäjänä. Tietoja rekisteriin tallettanut viranomainen tai taho on vastuussa tallettamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ruokahallinnon tietovarannon rekisterien hallinnointiin liittyvistä rekisterinpitäjien ja 3 momentissa tarkoitettujen muiden viranomaisten ja tahojen vastuista.

6 §

Tietojen luovuttamisesta päättäminen

Ruokahallinnon tietovarannon tietojen luovuttamisesta päättävästä viranomaisesta ja päätöksenteosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa.

Ruokavirasto voi päättää teknisen rajapinnan avaamisesta ruokahallinnon tietovarannon rekisteriin, jos pyyntö koskee usean viranomaisen tai tahon hallussa olevia tietoja. Lisäksi se voi tuottaa ja luovuttaa ruokahallinnon tietovarannon tiedoista tietoaaineistoja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 21 §:n mukaisesti.

7 §

Hallinnonalan viranomaisten keskinäinen tietojenvaihto

Jos viranomainen 1 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan saa julkisia tietoja, joiden se arvioi voivan johtaa toisen viranomaisen toimenpiteisiin elintarvikkeiden tai maa- tai metsätalouden

tuotantopanosten turvallisuuden, eläinten tai kasvien terveyden, eläinten hyvinvoinnin taikka tukien hallinnon varmistamiseksi, sen tulee ilmoittaa tiedoista toimivaltaiselle viranomaiselle.

8 §

Tietojen luovuttaminen salassapitosäännösten estämättä muille viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille

Ruokahallinnon tietovarantoon sisältyviä tietoja saadaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ulkomaan viranomaiselle ja toimielimelle, jos Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tätä edellytetään.

Edellä 1 §:ssä tarkoitettuja hallintotehtäviä hoitava viranomainen voi lisäksi omasta aloitteestaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä ruokahallinnon tietovarannon tietoja, jotka ovat välttämättömiä:

- 1) esitutkintaviranomaisille rikosten ennalta estämistä, paljastamista, selvittämistä ja syyteharkintaan saattamista varten;
- 2) syyttäjälle Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) 9 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten;
- 3) rahanpesun selvittelykeskukselle rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 2 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten;
- 4) Verohallinnolle Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:ssä säädettyjä tehtäviä varten;
- 5) työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitettulle työsuojeluviranomaiselle työsuojelua koskevia lakisääteisiä valvonta-tehtäviä varten.

9 §

Tuensaajien julkaiseminen

Ruokavirasto julkaisee ruokahallinnon tietovarannon tietojen perustella tuensaajat ja saadut tuet Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti.

10 §

Eräiden paikkatietojen julkaiseminen ja luovuttaminen

Paikkatietoinfrastruktuurista annetussa laissa (421/2009) säädetään viranomaisten velvollisuudesta saattaa paikkatietoaineistoja ja -palveluja yleisesti käytettäväksi.

Paikkatietoinfrastruktuurista annetussa laissa säädettyjen avoimuusvelvoitteiden toteuttamiseksi Ruokavirasto voi sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa ja 16 §:n 3 momentissa säädetään, julkaista seuraavia ruokahallinnon tietovarantoon sisältyviä julkisia paikkatietoja yleisessä tietoverkossa aineiston katselua tai lataamista varten:

- 1) peltolohkoja koskevat tiedot;
- 2) tukihakemuksissa ilmoitettavat ja hakemuksen käsittelyssä syntyvät kasvulohkoja koskevat tiedot;
- 3) lohkoja koskevat rekisteröintitunnukset.

Julkaistaviin tietoihin ei saa sisältyä eikä hakuperusteena käyttää maatilalan rekisteröintitunnuksia eikä henkilön nimiä, osoitteita, muita yhteystietoja tai sellaisia muita tietoja, joista luonnollinen henkilö voidaan suoraan tunnistaa.

Ruokavirasto voi lisäksi pyynnöstä luovuttaa 2 momentissa tarkoitettuja paikkatietoja tarvittaessa yhdistettyinä luonnollisten henkilöiden nimiin ja muihin yhteystietoihin sekä mautilojen

rekisteröintitunnuksiin sellaista toimintaa varten, jonka tavoitteena on maataloutta ja yhteiskuntaa hyödyttävien muiden kuin suoramarkkinointiin liittyvien paikkatietoon perustuvien palvelujen kehittäminen ja tarjoaminen edellyttäen, että toiminnassa ei julkaista luonnollisten henkilöiden suoria tunnistetietoja yleisessä tietoverkossa 3 momentin vastaisesti eikä luovuteta rekisteröityjen tunnistetietoja sivullisille. Luovutettuja tietoja saa käyttää vain siihen käyttötarkoitukseen, johon ne on luovutettu.

11 §

Julkisen ympäristötiedon luovuttaminen

Ruokahallinnon tietovarannosta saa sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 13 §:n 2 momentissa ja 16 §:n 3 momentissa säädetään, pyynnöstä luovuttaa julkisia ympäristötietoja ilman että pyyntöä tarvitsee perustella. *Ympäristötiedolla* tarkoitetaan:

- 1) ilman, veden, maaperän, maa-alueiden, maiseman ja muiden vastaavien ympäristön osa-alueiden tilaa ja keskinäistä vuorovaikutusta sekä biologista monimuotoisuutta koskevia tietoja;
- 2) tietoja 1 kohdassa tarkoitettuihin osa-alueisiin tai biologiseen monimuotoisuuteen vaikuttavista tai todennäköisesti vaikuttavista tekijöistä, suunnitelmista ja toimenpiteistä sekä suunnitelmia ja toimenpiteitä koskevista taloudellisista analyyseistä ja oletuksista;
- 3) elintarvikkeiden ja ympäristön turvallisuutta ja terveellisyyttä koskevia tietoja siltä osin kuin 1 tai 2 kohdassa mainitut seikat vaikuttavat tai voivat vaikuttaa niihin.

Pyydettäviä tai luovutettavia ympäristötietoja ei saa yksilöidä maatalan rekisteröintitunnuksen perusteella eikä henkilön nimen, osoitteen, muun yhteystiedon tai sellaisen muun tiedon perusteella, josta luonnollinen henkilö voidaan suoraan tunnistaa.

Luovutuksensaajalle tulee ilmoittaa, että henkilötietojen suojaa koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi, jos ympäristötietoja yhdistetään luonnollisia henkilöitä koskeviin tietoihin.

12 §

Tietojen poistaminen rekisteristä

Jollei laissa toisin säädetä, henkilötiedot poistetaan ruokahallinnon tietovarantoon sisältyvästä rekisteristä viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun asiakasta koskevia tietoja on viimeksi käsitelty. Tietoa ei kuitenkaan poisteta, jos tiedon säilyttäminen on välttämätöntä lakiin perustuvan tehtävän hoitamiseksi, vireillä olevan asian takia tai Euroopan unionin tai muun lainsäädännön mukaisen tarkastuksen suorittamiseksi taikka jos Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään tiedon säilyttämistä. Tieto on poistettava rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun käsittelylle ei ole laissa säädettyä perustetta.

13 §

Vastuu tietoaineistojen arkistoon siirtämisestä koskevasta suunnittelusta ja tuhoamisesta

Ruokavirasto huolehtii julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 5 §:n mukaisesta tietoaineistojen arkistointia tai tuhoamista koskevasta suunnittelusta sekä tietoaineistojen säilytysaikaisten määrittämisestä ja tuhoamisesta niiden rekistereiden osalta, joita pidetään Ruokavirastosta annetun lain (371/2018) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen maksajavirastotehtävien hoitamista varten. Muilta osin tehtävistä huolehtii se rekisterinpitäjä, jonka käsittelyvastuulle tiedot kuuluvat, jollei rekisterinpitäjien kesken erikseen sovita, että Ruokavirasto huolehtii tehtävistä muun rekisterinpitäjän puolesta.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Tällä lailla kumotaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettu laki (284/2008).
Tämän lain tultua voimaan tarkoitetaan muussa laissa tai asetuksessa olevalla viittauksella kumottavaan lakiin tätä lakia ja viittauksella maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmään ruokahallinnon tietovarantoa.

2.

Laki

eläinten kuljetuksesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 36 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1501/2009 ja 72/2019, seuraavasti:

36 §

Eläinkuljettajarekisteri

Eläinkuljetusten valvontaa varten pidetään valtakunnallista eläinkuljettajarekisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/). Rekisteriin merkitään:

- 1) eläinkuljettajan nimi tai toiminimi, yritys- ja yhteisötunnus tai sen puuttuessa henkilötunnus, osoite sekä muut tarvittavat yhteystiedot;
- 2) eläinkuljettajaluvan numero;
- 3) kuljetettavia eläintyyppisiä tai kuljetusmuotoja koskevat rajoitukset;
- 4) luvan myöntänyt aluehallintovirasto yhteystietoineen;
- 5) eläinkuljetusasetuksen liitteen III luvussa III tarkoitetut kuljettajan tai hoitajan pätevyystodistukseen sisältyvät tiedot ja tieto pätevyystodistuksen tilapäisestä peruuttamisesta;
- 6) eläinkuljetusasetuksen liitteen III luvussa IV tarkoitetut maantiekuljetusvälineen hyväksymistodistukseen sisältyvät tiedot sekä kuljetusvälineiden yksilöintiin tarvittavat tiedot;
- 7) eläinkuljetusasetuksen 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun karja-alueen hyväksymistodistukseen sisältyvät tiedot;
- 8) tiedot eläinkuljettajaluvan taikka maantiekuljetusvälineen tai karja-alueen hyväksymistodistuksen peruuttamisesta.

Ruokavirasto julkaisee ja ylläpitää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen perusteella eläinkuljetusasetuksen 13 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua yleisesti saatavilla olevaa luetteloa eläinkuljettajista. Jos eläinkuljettajaluvan haltijana on yksityinen henkilö, luettelossa ei ilman asianomaisen henkilön suostumusta saa olla luvanhaltijan kotiosoitetta tai muita yhteystietoja.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan rekisteristä, kun pätevyystodistus lakkaa olemasta voimassa. Eläinkuljettajalupaa koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun lupa lakkaa olemasta voimassa.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla ja tässä laissa tarkoitetulla valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä eläinkuljetusten valvonnan edellyttämiä tietoja rekisteristä. Sama oikeus on eläinkuljetusten valvomiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisilla viranomaisilla eläinkuljetusasetuksen edellyttämässä laajuudessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

riistavahinkolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan riistavahinkolain (105/2009) 34 § sekä
lisätään lakiin uusi 36 a § seuraavasti:

34 §

Viranomaisten tietojensaantioikeus

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Ruokavirastolla, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisella ja Suomen metsäkeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada viranomaiselta korvauksen hakijaa koskevia sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä korvausta koskevan asian käsittelemiseksi. Tällaisia tietoja ovat korvauksen hakijan taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa taikka muuta korvauksen myöntämisen tai takaisinperinnän kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevat tiedot.

Ruokavirastolla on lisäksi salassapitosäännösten estämättä oikeus käyttää ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa (/) tarkoitettussa ruokahallinnon tietovarannossa olevia I momentissa tarkoitettuja tietoja.

36 a §

Tuensaajien julkaiseminen

Ruokavirasto julkaisee riistavahinkorekisterin tietojen perustella tuensaajat ja saadut tuet Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (1279/2009) 6 §, 7 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 22 § seuraavasti:

6 §

Oikeus suojatun lajikkeen viljelyyn ja velvollisuus maksaa siitä korvaus

Viljelijällä on oikeus korvausta maksamalla käyttää ja tuottaa lisäystarkoituksiin hallinnassaan olevalla tilalla suojattujen lajikkeiden lisäysaineistoa. Tämä oikeus koskee hybridejä lukuun ottamatta seuraaviin kasvilajeihin kuuluvien lajikkeiden viljelyä: kaura, ohra, ruis, vehnä, ruisvehnä, rypsi, rapsi, pellava, herne, härkäpapu, peruna ja tattari.

Korvauksen on oltava selvästi pienempi kuin lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävä rojalti. Kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksettavan kohtuullisen korvauksen määrästä voidaan tehdä sopimus kasvinjalostajanoikeuden haltijan ja viljelijän tai heitä edustavien järjestöjen kesken. Jos sopimusta ei ole tehty tai sitä ei sovelleta, viljelijällä on velvollisuus maksaa kasvinjalostajanoikeuden haltijalle korvaus, joka on 50 prosenttia lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävästä summasta.

Viljelijällä, jonka hallinnassa oleva peltopinta-ala on alle 10 hehtaaria, on oikeus korvausta maksamatta käyttää suojatun lajikkeen lisäysaineistoa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Suojatun perunalajikkeen viljelystä on tällaisessa tapauksessa kuitenkin maksettava korvaus, jos lajikkeen viljelyala on suurempi kuin kaksi hehtaaria tai varhaisperunan katteenalaisessa viljelyssä suurempi kuin yksi hehtaari.

Viljelijä on velvollinen antamaan pyydettyä viranomaiselle ja kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksuvelvollisuuden toteuttamiseksi tarvittavat tiedot. Viranomaisille annettuihin tietoihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).

7 §

Oikeus saada suojattua lajiketta koskevia viljelytietoja

Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on oikeus saada 6 §:ssä säädetyn viljelijän maksuvelvollisuuden toteuttamiseksi tarvittavat seuraavat tiedot ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa tarkoitettusta ruokahallinnon tietovarannosta:

22 §

Kasvinjalostajanoikeusrekisteri

Ruokaviraston pitämään kasvinjalostajanoikeusrekisteriin merkitään hyväksytyistä kasvinjalostajanoikeuksista seuraavat tiedot:

HE 262/2020 vp

- 1) kasvinjalostajanoikeuden rekisterinumero;
 - 2) kasvinjalostajanoikeuden haltijan ja mahdollisen asiamiehen nimi ja yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka, ilmoitus asiamiehen vaihtumisesta sekä jalostajan nimi ja yhteystiedot;
 - 3) mihin kasvisukuun ja -lajiin lajike kuuluu sekä lajikekuvauksen tunnistetiedot;
 - 4) hyväksytty lajikenimi, lajikenimiehdotuksen päivämäärä ja jalostajan tunnus;
 - 5) hakemuspäivämäärä, hakemusnumero ja julkaisupäivämäärä sekä kasvinjalostajanoikeuden hyväksymispäivämäärä;
 - 6) myönnetty etuoikeus ja valtio, jossa lajiketta koskeva aikaisempi hakemus on tehty, sekä hakemuspäivä, jolloin hakemus on tehty;
 - 7) vuosimaksun maksaminen;
 - 8) myönnetty pakkolupa tai vastavuoroinen pakkolupa ja käyttö lupa;
 - 9) panttioikeus;
 - 10) Ruokaviraston lainvoimaa vailla olevat päätökset, muutoksenhaut, ulosmittaukset, takavarikkoon asettamiset ja tuomioistuinten asiassa tekemät päätökset;
 - 11) kasvinjalostajanoikeuden päättymispäivä.
- Jos merkinnän tekemistä rekisteriin ei voida välittömästi ratkaista, rekisteriin tulee merkitä, että merkinnän tekemistä on pyydetty.
- Kasvinjalostajanoikeusrekisteriin ja rekisterin asiakirjoihin sovelletaan muilta osin ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia.
- Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin tehtävien 1 momentin mukaisten merkintöjen sisällöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 91 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 91 §:n
1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 79/2019, seuraavasti:

91 §

Seurannan tietojärjestelmä

Tukien rahoituksen, myöntämisen, maksamisen, tarkastuksen ja takaisinperinnän sekä niiden vaikutusten seurantaan varten on seurannan tietojärjestelmä, joka koostuu rekistereistä. Rekistereihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) 69 § sekä
muutetaan 42 §:n 1 momentti, 43 §, 46 g §:n 1 ja 2 momentti sekä 85 §, sellaisina kuin niistä
ovat 42 §:n 1 momentti ja 85 § laissa 207/2018, 46 g §:n 1 momentti laissa 1194/2013 ja 46 g §:n
2 momentti laissa 80/2019, seuraavasti:

42 §

Tietojen ilmoittamisessa toimivaltainen viranomainen ja ilmoitusmenettelyt

Hintaselvityksen antamisesta vastaavan toimijan on toimitettava tiedot Luonnonvarakeskuk-
selle, joka käsittelee tiedot ja toimittaa ne EU:n toimielimille sekä tarvittaessa päättää tietojen
luovutuksesta. Edellä 41 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun etyylialkoholialan toimijan on
kuitenkin toimitettava tiedot Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, joka vastaa
edellä mainituista toimenpiteistä.

43 §

Ilmoitettujen tietojen rekisteröinti, käyttö, luovutus ja julkisuus

Edellä 42 §:ssä tarkoitetut viranomaiset ovat vastaanottamiensa tietojen rekisterinpitäjiä. Il-
moitettuja tietoja voidaan käyttää vain EU:n markkinajärjestelylainsäädännössä tarkoitettulla ta-
valla tuotealan keskimääräisen hinnan määrittämiseen.

Jos toimija ilmoittaa vapaaehtoisesti muita tietoja kuin tässä luvussa tarkoitettun velvollisuu-
den kattamia tietoja, vapaaehtoisesti ilmoitettujen tietojen rekisteröintiin, käyttöön, luovutuk-
seen ja julkisuuteen sovelletaan, mitä ilmoitusvelvollisuuden kohteena olevista säädetään.

46 g §

Kaupan pitämiseen liittyvien tietojen rekisteröiminen, käyttö ja luovuttaminen

EU:n kaupanormilainsäädännön ja tämän lain nojalla viranomaiselle toimitettujen kaupan
pitämisen vaatimusten kohteena olevia toimijoita koskevien tietojen rekisteriin merkitsemi-
sestä, käytöstä ja luovuttamisesta vastaa 46 b ja 46 d—46 f §:ssä tarkoitettu kaupan pitämisen
vaatimuksiin liittyvissä hakemuksissa ja ilmoituksissa toimivaltainen viranomainen. Kunnan
viranomaiselle toimitettujen tietojen osalta näistä tehtävistä vastaa kuitenkin Ruokavirasto, jolle
kunnan viranomaisen on toimitettava kyseiset tiedot.

Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/). Tullille toimitet-
tujen tietojen rekisteriin merkitsemiseen, käyttöön ja luovuttamiseen sovelletaan, mitä henkilö-
tietojen käsittelystä Tullin osalta säädetään. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle
toimitettujen tietojen rekisteriin merkitsemiseen, käsittelyyn ja luovuttamiseen sovelletaan al-
koholilain (1102/2017) 64 ja 66 §:ää sen estämättä, mitä mainitun lain 66 §:n 1 momentissa

säädetään rekisterin pitämisestä lupa-asioiden käsittelyä ja valvontaa sekä alkoholitilastointia varten.

85 §

Hintaselvityksiin liittyvät hallinnolliset pakkokeinot

Jos hintaselvityksen antamisesta vastaava 41 §:ssä tarkoitettu toimija ei toimita tietoja asetussa määräajassa, 42 §:ssä tarkoitettu viranomainen voi antaa tietojen toimittamiseen velvolliselle toimijalle määräyksen toimittaa puuttuvat tiedot asettamassaan määräajassa. Kyseinen viranomainen voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tämän lain 42 §:n 1 momentti ja 85 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022.

7.

Laki

maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 41 §:n 1 momentti, 41 a §:n 1 momentti ja 49 §, sellaisina kuin ne ovat, 41 §:n 1 momentti laissa 373/2018, 41 a §:n 1 momentti laissa 1691/2015 ja 49 § laeissa 501/2014 ja 584/2014, seuraavasti:

41 §

Tukioikeusrekisteri

Tukioikeuksien hallintoa ja tukien valvontaa varten pidetään tukioikeusrekisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).

41 a §

Maitorekisteri

Maidontuotannon perusteella myönnettävän tuen suunnittelua, hallinnointia, myöntämistä ja valvontaa varten pidetään maitorekisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia.

49 §

Neuvontarekisteri

Neuvontajärjestelmän toimeenpanoa varten on neuvontarekisteri, johon merkitään tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot maatalojen neuvontajärjestelmän neuvojista sekä muut neuvonnan toteuttamista ja seurantaa varten tarpeelliset tiedot. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia.

Ruokavirastolla, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla ja kuntien viranomaisilla on sallassapitosäännösten estämättä oikeus saada 1 momentissa tarkoitettuja tarpeellisia tietoja neuvontarekisteristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 45 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 71/2019, seuraavasti:

45 §

Rekisteri toiminnanharjoittajista

Toiminnanharjoittajista pidetään valvontaa ja valvonnan suunnittelua varten rekisteriä. Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja Itä-Suomen aluehallintovirasto tallettavat rekisteriin seuraavat tiedot:

- 1) toiminnanharjoittajaa koskevat tunnistetiedot;
- 2) toiminnan kohteena olevat eläinlajit;
- 3) toiminnan aloittamisajankohta ja myönnetyt toimintaluvat;
- 4) toimiiko toiminnanharjoittaja kasvattajana, toimittajana vai käyttäjänä;
- 5) toiminnasta vastaavan henkilön, 7 §:n 3 momentissa tarkoitettujen laitoksesta vastaavien henkilöiden ja 7 §:n 5 momentissa tarkoitetun nimetyn eläinlääkäriin ja mahdollisen muun pätevän asiantuntijan nimi ja yhteystiedot;
- 6) toiminnan lopettaminen.

Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain 50 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (28/2014) 50 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 78/2019, seuraavasti:

50 §

Asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmä

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa laadittuihin asiakirjoihin sekä asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmään kuuluviin rekistereihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

eläinjalostustoiminnasta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinjalostustoiminnasta annetun lain (319/2014) 16 §, sellaisena kuin se on laissa 514/2018, seuraavasti:

16 §

Rekisteri kantakirjaa ja jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä

Kantakirjaa pitävistä yhteisöistä ja jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä pidetään rekisteriä. Rekisteriin ja asiakirjoihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Rekisteriin merkitään päivä, jona yhteisö on hyväksytty kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitäväksi yhteisöksi, yhteisön yhteystiedot, tiedot siitä, mistä eläinlajista tai rodusta ja linjasta yhteisö on hyväksytty pitämään kantakirjaa tai jalostusrekisteriä, tiedot suoritetuista valvontatoimista ja niiden tuloksista sekä tiedot yhteisön toiminnan lopettamisesta ja hyväksymisen peruuttamisesta.

Ruokavirasto julkaisee kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä sähköisesti eläinjalostusasetuksen 7 artiklassa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/1012 soveltamissäännöistä tunnustettuja jalostusjärjestöjä ja jalostustoimijoita koskeviin luetteloihin sisällytettävien tietojen yhteydessä käytettävien mallilomakkeiden osalta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2017/716 tarkoitetun luettelon.

Poiketen siitä, mitä ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 12 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta ruokahallinnon tietovarannosta, tässä pykälässä tarkoitetut tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävä yhteisö on ilmoittanut toiminnan lopettamisesta tai hyväksyminen on peruutettu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

eläinten lääkitsemisestä annetun lain 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) 41 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 73/2019, seuraavasti:

41 §

Määräykset ja kiellot

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitetuista eläimen siirtämisestä, luovuttamisesta sekä elintarvikkeena tai rehuna käyttämisestä koskevista kielloista pidetään rekisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/). Rekisteriin on merkittävä tieto kiellon peruuttamisesta heti, kun voidaan varmistua siitä, että kiello ei ole enää aiheellinen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain (562/2014) 1 § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Luonnonvarakeskuksen toimintaan tilastolaissa (280/2004) tarkoitettuna tilastoviranomaisena.

Tietojen keräämisen perusteisiin ja järjestämiseen, tietojen käsittelyyn ja tilastojen laatimiseen sekä tietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan tilastolakia, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain (294/2015) 23 §, sellaisena
kuin se on osaksi laissa 1117/2017, seuraavasti:

23 §

Rekisteriin sovellettavat säännökset

Luonnonmukaisesta tuotannosta pidetään rekisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/). Tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen tehtävien osalta rekisterinpitäjä on kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja tältä osin rekisteriä pidetään alkoholilain 66 §:n nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

14.

Laki

eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 32, 38 ja 58 § seuraavasti:

32 §

Rekisterit

Rekistereihin ja asiakirjoihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/), jollei tässä laissa toisin säädetä.

38 §

Tietojen poistaminen

Poiketen siitä, mitä ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 12 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta ruokahallinnon tietovarannosta, tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija on ilmoittanut toimivaltaiselle viranomaiselle toiminnan lopettamisesta tai kun hyväksyntä on peruutettu.

58 §

Laboratorioiden valvonta ja rekisteri

Ruokavirasto valvoo hyväksytyjä laboratorioita ja tarvittaessa arvioi, täyttääkö laboratorio sille asetetut vaatimukset.

Ruokavirasto rekisteröi hyväksytyt laboratoriot. Rekisteriin merkitään laboratorion yhteystiedot, pätevyysalue, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi, tiedot suoritetuista valvontatoimista sekä 56 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot toiminnassa tapahtuneista muutoksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki

siemenlain 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siemenlain (600/2019) 32 § seuraavasti:

32 §

Valvontarekisterit

Valvontaa varten pidetään rekisteriä 13 §:ssä tarkoitetuista pakkaamohyväksynnän saaneista toimijoista, 14 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista toimijoista ja 19 §:ssä tarkoitetuista hyväksytyistä yksityisistä laboratorioista.

Rekistereihin merkitään seuraavat tiedot:

- 1) toimijan tai hyväksytyin laboratorion nimi, osoite sekä muut yhteystiedot;
- 2) hyväksytyin pakkaamon osalta pakkaamonumero ja voimassaoloaika;
- 3) toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot;
- 4) toimiala tai hyväksytyin laboratorion pätevyysalue;
- 5) hyväksytyin laboratorion tutkimuksista vastaavan henkilön nimi;
- 6) tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;
- 7) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista.

Tiedot poistetaan rekistereistä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija tai yksityinen laboratorio on ilmoittanut Ruokavirastolle toimintansa lopettamisesta tai toimijan toiminta on loppunut.

Tässä laissa säädettyihin rekistereihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 28.1.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä

2.

Laki**eläinten kuljetuksesta annetun lain 36 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten kuljetuksesta annetun lain (1429/2006) 36 §, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1501/2009 ja 72/2019, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

36 §

36 §

*Eläinkuljettajarekisteri**Eläinkuljettajarekisteri*

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää eläinkuljetusten valvontaa varten valtakunnallista eläinkuljettajarekisteriä. Aluehallintovirastot päivittävät rekisteriä tässä laissa säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa. Rekisteriin merkitään:

- 1) eläinkuljettajan nimi tai toiminimi, *Y-tunnus* (yritys- ja yhteisötunnus), osoite sekä muut tarvittavat yhteystiedot;
- 2) eläinkuljettajaluvan numero;
- 3) kuljetettavia eläinlajeja tai kuljetusmuotoja koskevat rajoitukset;
- 4) luvan myöntänyt aluehallintovirasto yhteystietoineen;
- 5) eläinkuljetusasetuksen liitteen III luvussa III tarkoitetut kuljettajan tai hoitajan pätevyystodistukseen sisältyvät tiedot ja tieto pätevyystodistuksen tilapäisestä peruuttamisesta;
- 6) eläinkuljetusasetuksen liitteen III luvussa IV tarkoitetut maantiekuljetusvälineen hyväksymistodistukseen sisältyvät tiedot sekä kuljetusvälineiden yksilöintiin tarvittavat tiedot;
- 7) eläinkuljetusasetuksen 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun karja-alueksen hyväksymistodistukseen sisältyvät tiedot; sekä
- 8) eläinkuljetusasetuksen 26 artiklan 4 kohdan c alakohdassa ja 26 artiklan 6 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Eläinkuljetusten valvontaa varten pidetään valtakunnallista eläinkuljettajarekisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/). Rekisteriin merkitään:

- 1) eläinkuljettajan nimi tai toiminimi, yritys- ja yhteisötunnus *tai sen puuttuessa henkilötunnus*, osoite sekä muut tarvittavat yhteystiedot;
- 2) eläinkuljettajaluvan numero;
- 3) kuljetettavia *eläintyyppejä* tai kuljetusmuotoja koskevat rajoitukset;
- 4) luvan myöntänyt aluehallintovirasto yhteystietoineen;
- 5) eläinkuljetusasetuksen liitteen III luvussa III tarkoitetut kuljettajan tai hoitajan pätevyystodistukseen sisältyvät tiedot ja tieto pätevyystodistuksen tilapäisestä peruuttamisesta;
- 6) eläinkuljetusasetuksen liitteen III luvussa IV tarkoitetut maantiekuljetusvälineen hyväksymistodistukseen sisältyvät tiedot sekä kuljetusvälineiden yksilöintiin tarvittavat tiedot;
- 7) eläinkuljetusasetuksen 19 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun karja-alueksen hyväksymistodistukseen sisältyvät tiedot;
- 8) *tiedot eläinkuljettajaluvan taikka maantiekuljetusvälineen tai karja-alueksen hyväksymistodistuksen peruuttamisesta.*

Voimassa oleva laki

Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisee ja ylläpitää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen perusteella eläinkuljetusasetuksen 13 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua yleisesti saatavilla olevaa luetteloa eläinkuljettajista. Jos eläinkuljettajaluvan haltijana on yksityinen henkilö, luettelossa ei ilman asianomaisen henkilön suostumusta saa olla luvanhaltijan kotiosoitetta tai muita yhteystietoja.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettut tiedot poistetaan rekisteristä, kun pätevyystodistus lakkaa olemasta voimassa. Eläinkuljettajalupaa koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun lupa lakkaa olemasta voimasta. *Henkilötietojen keräämisestä ja tallettamisesta sekä rekisteriin tallennettujen tietojen käyttämisestä ja luovuttamisesta säädetään lisäksi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasäätös) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, tietosuojalaissa (1050/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta, mitä mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään.*

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Elintarviketurvallisuusvirastolla ja tässä laissa tarkoitettulla valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä eläinkuljetusten valvonnan edellyttämiä tietoja rekisteristä. Sama oikeus on eläinkuljetusten valvomiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisilla viranomaisilla eläinkuljetusasetuksen edellyttämässä laajuudessa.

Ehdotus

Ruokavirasto julkaisee ja ylläpitää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen perusteella eläinkuljetusasetuksen 13 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua yleisesti saatavilla olevaa luetteloa eläinkuljettajista. Jos eläinkuljettajaluvan haltijana on yksityinen henkilö, luettelossa ei ilman asianomaisen henkilön suostumusta saa olla luvanhaltijan kotiosoitetta tai muita yhteystietoja.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettut tiedot poistetaan rekisteristä, kun pätevyystodistus lakkaa olemasta voimassa. Eläinkuljettajalupaa koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua siitä, kun lupa lakkaa olemasta voimasta.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, *Ruokavirastolla* ja tässä laissa tarkoitettulla valvontaviranomaisella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä eläinkuljetusten valvonnan edellyttämiä tietoja rekisteristä. Sama oikeus on eläinkuljetusten valvomiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisilla viranomaisilla eläinkuljetusasetuksen edellyttämässä laajuudessa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki

riistavahinkolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan riistavahinkolain (105/2009) 34 § sekä
lisätään lakiin uusi 36 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

34 §

34 §

Viranomaisten tietojensaantioikeus

Viranomaisten tietojensaantioikeus

Maa- ja metsätalousministeriöllä, Maaseutuvirastolla, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisella ja metsäkeskuksella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muulta viranomaiselta korvauksen hakijaa koskevia sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä korvausta koskevan asian käsittelemiseksi. Tällaisia tietoja ovat korvauksen hakijan taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa taikka muuta korvauksen myöntämisen tai takaisinperinnän kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevat tiedot.

Maa- ja metsätalousministeriöllä, *Ruokavirastolla*, kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisella ja *Suomen metsäkeskuksella* on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada viranomaiselta korvauksen hakijaa koskevia sellaisia tietoja, jotka ovat välttämättömiä korvausta koskevan asian käsittelemiseksi. Tällaisia tietoja ovat korvauksen hakijan taloudellista asemaa ja liike- tai ammattitoimintaa taikka muuta korvauksen myöntämisen tai takaisinperinnän kannalta merkityksellistä olosuhdetta koskevat tiedot.

Ruokavirastolla on lisäksi salassapitosäännösten estämättä oikeus käyttää ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa (/) tarkoitetussa ruokahallinnon tietovarannossa olevia I momentissa tarkoitettuja tietoja.

36 a §

Tuensaajien julkaiseminen

Ruokavirasto julkaisee riistavahinkorekisterin tietojen perustella tuensaajat ja saadut tuet Euroopan unionin lainsäädännön mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki**kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (1279/2009) 6 §, 7 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 22 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Oikeus suojatun lajikkeen viljelyyn ja velvollisuus maksaa siitä korvaus

Oikeus suojatun lajikkeen viljelyyn ja velvollisuus maksaa siitä korvaus

Viljelijällä on oikeus korvausta maksamalla käyttää ja tuottaa lisäystarkoituksiin hallinnassaan olevalla tilalla suojattujen lajikkeiden lisäysaineistoa. Tämä oikeus koskee hybridejä lukuun ottamatta seuraaviin kasvilajeihin kuuluvien lajikkeiden viljelyä: kaura, ohra, ruis, vehnä, ruisvehnä, rypsi, rapsi, pellava, herne, härkäpapu, peruna ja tattari.

Korvauksen on oltava selvästi pienempi kuin lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävä rojalti. Kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksettavan kohtuullisen korvauksen määrästä voidaan tehdä sopimus kasvinjalostajanoikeuden haltijan ja viljelijän tai heitä edustavien järjestöjen kesken. Jos sopimusta ei ole tehty tai sitä ei sovelleta, viljelijällä on velvollisuus maksaa kasvinjalostajanoikeuden haltijalle korvaus, joka on 50 prosenttia lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävästä summasta.

Viljelijällä, jonka hallinnassa oleva peltopinta-ala on alle 10 hehtaaria, on oikeus korvausta maksamatta käyttää suojatun lajikkeen lisäysaineistoa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Suojatun perunalajikkeen viljelystä on tällaisessa tapauksessa kuitenkin maksettava korvaus, jos lajikkeen viljelyala on suurempi kuin kaksi hehtaaria tai varhaisperunan katteenalaisessa viljelyssä suurempi kuin yksi hehtaari.

Viljelijällä on oikeus korvausta maksamalla käyttää ja tuottaa lisäystarkoituksiin hallinnassaan olevalla tilalla suojattujen lajikkeiden lisäysaineistoa. Tämä oikeus koskee hybridejä lukuun ottamatta seuraaviin kasvilajeihin kuuluvien lajikkeiden viljelyä: kaura, ohra, ruis, vehnä, ruisvehnä, rypsi, rapsi, pellava, herne, härkäpapu, peruna ja tattari.

Korvauksen on oltava selvästi pienempi kuin lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävä rojalti. Kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksettavan kohtuullisen korvauksen määrästä voidaan tehdä sopimus kasvinjalostajanoikeuden haltijan ja viljelijän tai heitä edustavien järjestöjen kesken. Jos sopimusta ei ole tehty tai sitä ei sovelleta, viljelijällä on velvollisuus maksaa kasvinjalostajanoikeuden haltijalle korvaus, joka on 50 prosenttia lajikkeen lisäysaineiston markkinoinnissa perittävästä summasta.

Viljelijällä, jonka hallinnassa oleva peltopinta-ala on alle 10 hehtaaria, on oikeus korvausta maksamatta käyttää suojatun lajikkeen lisäysaineistoa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Suojatun perunalajikkeen viljelystä on tällaisessa tapauksessa kuitenkin maksettava korvaus, jos lajikkeen viljelyala on suurempi kuin kaksi hehtaaria tai varhaisperunan katteenalaisessa viljelyssä suurempi kuin yksi hehtaari.

Voimassa oleva laki

Viljelijä on velvollinen antamaan pyydetessä viranomaiselle ja kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksuvelvollisuuden toteamiseksi tarvittavan tiedon.

7 §

Oikeus saada suojattua lajiketta koskevia viljelytietoja

Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on oikeus saada 6 §:ssä säädetyn viljelijän maksuvelvollisuuden toteuttamiseksi tarvittavat seuraavat tiedot maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitetusta tietojärjestelmästä:

22 §

Kasvinjalostajanoikeusrekisteri

Eviran pitämään kasvinjalostajanoikeusrekisteriin merkitään hyväksytyistä kasvinjalostajanoikeuksista seuraavat tiedot:

- 1) kasvinjalostajanoikeuden rekisterinumero;
- 2) kasvinjalostajanoikeuden haltijan ja mahdollisen asiamiehen nimi ja yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka, ilmoitus asiamiehen vaihtumisesta sekä jalostajan nimi ja yhteystiedot;
- 3) mihin kasvisukuun ja -lajiin lajike kuuluu sekä lajikekuvauksen tunnistetiedot;
- 4) hyväksytty lajikenimi, lajikenimiehdotuksen päivämäärä ja jalostajan tunnus;
- 5) hakemuspäivämäärä, hakemusnumero ja julkaisupäivämäärä sekä kasvinjalostajanoikeuden hyväksymispäivämäärä;
- 6) myönnetty etuoikeus ja valtio, jossa lajiketta koskeva aikaisempi hakemus on tehty, sekä hakemuspäivä, jolloin hakemus on tehty;
- 7) vuosimaksun maksaminen;
- 8) myönnetty pakkolupa tai vastavuoroinen pakkolupa ja käyttölupa;
- 9) panttioikeus;

Ehdotus

Viljelijä on velvollinen antamaan pyydetessä viranomaiselle ja kasvinjalostajanoikeuden haltijalle maksuvelvollisuuden toteamiseksi tarvittavat tiedot. *Viranomaisille annettuihin tietoihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).*

7 §

Oikeus saada suojattua lajiketta koskevia viljelytietoja

Kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on oikeus saada 6 §:ssä säädetyn viljelijän maksuvelvollisuuden toteuttamiseksi tarvittavat seuraavat tiedot *ruokahallinnon tietovarannosta annetussa laissa tarkoitetusta ruokahallinnon tietovarannosta:*

22 §

Kasvinjalostajanoikeusrekisteri

Ruokaviraston pitämään kasvinjalostajanoikeusrekisteriin merkitään hyväksytyistä kasvinjalostajanoikeuksista seuraavat tiedot:

- 1) kasvinjalostajanoikeuden rekisterinumero;
- 2) kasvinjalostajanoikeuden haltijan ja mahdollisen asiamiehen nimi ja yhteystiedot, yritys- ja yhteisötunnus, kotipaikka, ilmoitus asiamiehen vaihtumisesta sekä jalostajan nimi ja yhteystiedot;
- 3) mihin kasvisukuun ja -lajiin lajike kuuluu sekä lajikekuvauksen tunnistetiedot;
- 4) hyväksytty lajikenimi, lajikenimiehdotuksen päivämäärä ja jalostajan tunnus;
- 5) hakemuspäivämäärä, hakemusnumero ja julkaisupäivämäärä sekä kasvinjalostajanoikeuden hyväksymispäivämäärä;
- 6) myönnetty etuoikeus ja valtio, jossa lajiketta koskeva aikaisempi hakemus on tehty, sekä hakemuspäivä, jolloin hakemus on tehty;
- 7) vuosimaksun maksaminen;
- 8) myönnetty pakkolupa tai vastavuoroinen pakkolupa ja käyttölupa;
- 9) panttioikeus;

Voimassa oleva laki

10) Eviran lainvoimaa vailla olevat päätökset, muutoksenhaut, ulosmittaukset, takavarikkoon asettamiset ja tuomioistuinten asiassa tekemät päätökset;

11) kasvinjalostajanoikeuden päättymispäivä.

Jos merkinnän tekemistä rekisteriin ei voida välittömästi ratkaista, tulee rekisteriin merkitä, että merkinnän tekemistä on pyydetty.

Kasvinjalostajanoikeusrekisteriin ja rekisterin asiakirjoihin sovelletaan muilta osin maa-seutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin tehtävien 1 momentin mukaisten merkintöjen sisällöstä

Ehdotus

10) *Ruokaviraston* lainvoimaa vailla olevat päätökset, muutoksenhaut, ulosmittaukset, takavarikkoon asettamiset ja tuomioistuinten asiassa tekemät päätökset;

11) kasvinjalostajanoikeuden päättymispäivä.

Jos merkinnän tekemistä rekisteriin ei voida välittömästi ratkaista, rekisteriin tulee merkitä, että merkinnän tekemistä on pyydetty.

Kasvinjalostajanoikeusrekisteriin ja rekisterin asiakirjoihin sovelletaan muilta osin *ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia*.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rekisteriin tehtävien 1 momentin mukaisten merkintöjen sisällöstä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki

porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain 91 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011) 91 §:n
1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 79/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

91 §

91 §

Seurannan tietojärjestelmä

Seurannan tietojärjestelmä

Tukien rahoituksen, myöntämisen, maksamisen, tarkastuksen ja takaisinperinnän sekä niiden vaikutusten seuranta varten on seurannan tietojärjestelmä, joka koostuu rekistereistä. Rekistereitä pitää Ruokavirasto. Rekistereiden ylläpidosta ja käyttämisestä sekä niihin sisältyvien tietojen julkisuudesta ja salassapidosta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008).

Tukien rahoituksen, myöntämisen, maksamisen, tarkastuksen ja takaisinperinnän sekä niiden vaikutusten seuranta varten on seurannan tietojärjestelmä, joka koostuu rekistereistä. Rekistereihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

6.

Laki

maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maataloustuotteiden markkinajärjestelystä annetun lain (999/2012) 69 § sekä
muutetaan 42 §:n 1 momentti, 43 §, 46 g §:n 1 ja 2 momentti ja 85 §, sellaisina kuin niistä
ovat 42 §:n 1 momentti ja 85 § laissa 207/2018, 46 g §:n 1 momentti laissa 1194/2013 ja 46 g §:n
2 momentti laissa 80/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

42 §

42 §

*Tietojen ilmoittamisessa toimivaltainen vi-
ranomainen ja ilmoitusmenettelyt*

*Tietojen ilmoittamisessa toimivaltainen vi-
ranomainen ja ilmoitusmenettelyt*

Hintaselvityksen antamisesta vastaavan toi-
mijan on toimitettava tiedot Luonnonvarakes-
kukselle, joka käsittelee tiedot ja toimittaa ne
EU:n toimielimille sekä tarvittaessa päättää
tietojen luovutuksesta. Edellä 41 §:n 1 mo-
mentin 7 kohdassa tarkoitetun sokerialan toi-
mijan on kuitenkin toimitettava tiedot Maa-
seutuvirastolle ja 9 kohdassa tarkoitetun etyyli-
alkoholialan toimijan Sosiaali- ja terveys-
alan lupa- ja valvontavirastolle. Nämä viran-
omaiset vastaavat edellä mainituista toimenpi-
teistä.

Hintaselvityksen antamisesta vastaavan toi-
mijan on toimitettava tiedot Luonnonvarakes-
kukselle, joka käsittelee tiedot ja toimittaa ne
EU:n toimielimille sekä tarvittaessa päättää
tietojen luovutuksesta. Edellä 41 §:n 1 mo-
mentin 9 kohdassa tarkoitetun etyylialkoho-
lialan toimijan on kuitenkin toimitettava tie-
dot Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvonta-
virastolle, joka vastaa edellä mainituista toi-
menpiteistä.

43 §

43 §

*Ilmoitettujen tietojen rekisteröinti, käyttö,
luovutus ja julkisuus*

*Ilmoitettujen tietojen rekisteröinti, käyttö,
luovutus ja julkisuus*

Hintaselvityksissä annetut tiedot muodosta-
vat maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestel-
mästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitetun
rekisterin. Ilmoitettuja tietoja voidaan käyttää
vain EU:n markkinajärjestelylainsäädännössä
tarkoitettulla tavalla tuotealan keskimääräisen
hinnan määrittämiseen.

Jos toimija ilmoittaa vapaaehtoisesti muita
tietoja kuin tässä luvussa tarkoitetun velvolli-
suuden kattamia tietoja, vapaaehtoisesti il-
moitettujen tietojen rekisteröintiin, käyttöön,
luovutukseen ja julkisuuteen sovelletaan,

Edellä 42 §:ssä tarkoitetut viranomaiset
ovat vastaanottamiensa tietojen rekisterinpi-
täjiä. Ilmoitettuja tietoja voidaan käyttää vain
EU:n markkinajärjestelylainsäädännössä tar-
koitetulla tavalla tuotealan keskimääräisen
hinnan määrittämiseen.

Jos toimija ilmoittaa vapaaehtoisesti muita
tietoja kuin tässä luvussa tarkoitetun velvolli-
suuden kattamia tietoja, vapaaehtoisesti il-
moitettujen tietojen rekisteröintiin, käyttöön,
luovutukseen ja julkisuuteen sovelletaan, mitä

Voimassa oleva laki

mitä ilmoitusvelvollisuuden kohteena olevista säädetään.

46 g §

Kaupan pitämiseen liittyvien tietojen rekisteröiminen, käyttö ja luovuttaminen

EU:n kaupanormilainsäädännön ja tämän lain nojalla viranomaiselle toimitettujen kaupan pitämisen vaatimusten kohteena olevia toimijoita koskevien tietojen rekisteriin merkitsemisestä, käytöstä ja luovuttamisesta vastaa 46 b ja 46 d–46 f §:ssä tarkoitettu kaupan pitämisen vaatimuksiin liittyvissä hakemuksissa ja ilmoituksissa toimivaltainen viranomainen. Kunnan viranomaiselle toimitettujen tietojen osalta näistä tehtävistä vastaa kuitenkin Elintarviketurvallisuusvirasto, jolle kunnan viranomaisen on toimitettava kyseiset tiedot.

Ruokavirasto pitää rekisteriä. Tietojen rekisteriin merkitsemisestä, käytöstä ja luovuttamisesta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa. Tullille toimitettujen tietojen rekisteriin merkitsemiseen, käyttöön ja luovuttamiseen sovelletaan, mitä henkilötietojen käsittelystä Tullin osalta säädetään. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle toimitettujen tietojen rekisteriin merkitsemisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta säädetään alkoholilain (1102/2017) 64 ja 66 §:ssä sen estämättä, mitä viimeksi mainitun lain 66 §:n 1 momentissa säädetään rekisterin pitämisestä lupa-asioiden käsittelyä ja valvontaa sekä alkoholitilastointia varten.

69 §

Hakijaa koskevien tietojen rekisteröiminen

Maaseutuvirasto voi rekisteröidä vakuuksien, maksujen tai muiden vastaavien toimenpiteiden teknisessä toteuttamisessa tarpeellisia tietoja, jotka interventiovarastonpitäjä taikka tässä laissa tarkoitettu tukea, todistusta tai hyväksymistä hakenut tai tarjouksen tehnyt

Ehdotus

ilmoitusvelvollisuuden kohteena olevista säädetään.

46 g §

Kaupan pitämiseen liittyvien tietojen rekisteröiminen, käyttö ja luovuttaminen

EU:n kaupanormilainsäädännön ja tämän lain nojalla viranomaiselle toimitettujen kaupan pitämisen vaatimusten kohteena olevia toimijoita koskevien tietojen rekisteriin merkitsemisestä, käytöstä ja luovuttamisesta vastaa 46 b ja 46 d–46 f §:ssä tarkoitettu kaupan pitämisen vaatimuksiin liittyvissä hakemuksissa ja ilmoituksissa toimivaltainen viranomainen. Kunnan viranomaiselle toimitettujen tietojen osalta näistä tehtävistä vastaa kuitenkin *Ruokavirasto*, jolle kunnan viranomaisen on toimitettava kyseiset tiedot.

Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/). Tullille toimitettujen tietojen rekisteriin merkitsemiseen, käyttöön ja luovuttamiseen sovelletaan, mitä henkilötietojen käsittelystä Tullin osalta säädetään. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle toimitettujen tietojen rekisteriin merkitsemiseen, käsittelyyn ja luovuttamiseen sovelletaan alkoholilain (1102/2017) 64 ja 66 §:ää sen estämättä, mitä mainitun lain 66 §:n 1 momentissa säädetään rekisterin pitämisestä lupa-asioiden käsittelyä ja valvontaa sekä alkoholitilastointia varten.

69 §

Hakijaa koskevien tietojen rekisteröiminen

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

toimija on sille ilmoittanut. Toimijalle annetaan ensimmäisen tietojen ilmoittamisen yhteydessä rekisteritunnus, jota tämä voi myöhemmin käyttää asioidessaan Maaseutuvirastossa tässä laissa tarkoitettussa asiassa.

Rekisteröidyt tiedot ovat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain mukaista tietojärjestelmää. Tietojen käytötarkoitukseen, sisältöön, rekisterin ylläpitoon sekä siihen sisältyvien tietojen julkisuuteen, luovuttamiseen ja säilyttämiseen sovelletaan mainittua lakia.

85 §

Hintaselvityksiin liittyvät hallinnolliset pakkokeinot

Jos hintaselvityksen antamisesta vastaava 41 §:ssä tarkoitettu toimija ei toimita tietoja asetetussa määräajassa, Maaseutuvirasto voi antaa sokerialan toimijalle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto etyylialkoholialan toimijalle ja Luonnonvarakeskus muille toimijoille määräyksen toimittaa puuttuvat tiedot asettamassaan määräajassa.

Maaseutuvirasto voi asettaa sokerialan toimijalle, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto etyylialkoholialan toimijalle ja Luonnonvarakeskus muulle tietojen antamiseen velvolliselle toimijalle tietojen toimittamista koskevan määräyksen noudattamisen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

85 §

Hintaselvityksiin liittyvät hallinnolliset pakkokeinot

Jos hintaselvityksen antamisesta vastaava 41 §:ssä tarkoitettu toimija ei toimita tietoja asetetussa määräajassa, 42 §:ssä tarkoitettu viranomainen voi antaa tietojen toimittamiseen velvolliselle toimijalle määräyksen toimittaa puuttuvat tiedot asettamassaan määräajassa. Kyseinen viranomainen voi asettaa tietojenantovelvollisuuden tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Tämän lain 42 §:n 1 momentti ja 85 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022.

7.

Laki

maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) 41 §:n 1 momentti, 41 a §:n 1 momentti ja 49 §, sellaisina kuin ne ovat, 41 §:n 1 momentti laissa 373/2018, 41 a §:n 1 momentti laissa 1691/2015 ja 49 § laeissa 501/2014 ja 584/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

41 §

41 §

Tukioikeusrekisteri

Tukioikeusrekisteri

Ruokavirasto pitää tukioikeusrekisteriä tila-
tukioikeuksien hallintoa ja tukien valvontaa
varten. Tukioikeusrekisteri on maaseutuelin-
keinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa
laissa (284/2008) tarkoitettu rekisteri.

*Tukioikeuksien hallintoa ja tukien valvontaa
varten pidetään tukioikeusrekisteriä. Rekiste-
riin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta
annettua lakia (/).*

41 a §

41 a §

Maitorekisteri

Maitorekisteri

Maaseutuvirasto pitää maitorekisteriä mai-
dontuotannon perusteella myönnettävän tuen
suunnittelua, hallinnointia, myöntämistä ja
valvontaa varten. Maitorekisteri on maaseu-
tuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä an-
netussa laissa tarkoitettu rekisteri.

*Maidontuotannon perusteella myönnettä-
vän tuen suunnittelua, hallinnointia, myöntä-
mistä ja valvontaa varten pidetään maitore-
kisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallin-
non tietovarannosta annettua lakia.*

49 §

49 §

Neuvontarekisteri

Neuvontarekisteri

Neuvontajärjestelmän toimeenpanoa varten
on neuvontarekisteri. Rekisteriin talletetaan
tarpeelliset yksilöinti- ja yhteystiedot maatilo-
jen neuvontajärjestelmän neuvojista sekä
muut neuvonnan toteuttamista ja seurantaa
varten tarpeelliset tiedot.

Neuvontajärjestelmän toimeenpanoa varten
on neuvontarekisteri, *johon merkitään tar-
peelliset yksilöinti- ja yhteystiedot maatilojen
neuvontajärjestelmän neuvojista sekä muut
neuvonnan toteuttamista ja seurantaa varten
tarpeelliset tiedot. Rekisteriin sovelletaan ruo-
kahallinnon tietovarannosta annettua lakia.*

Maaseutuvirasto pitää neuvontarekisteriä.
Kuntien viranomaisilla on rekisterinpitäjän
ohella oikeus käyttää neuvontarekisteriä.

*Ruokavirastolla, elinkeino-, liikenne- ja ym-
päristökeskuksilla ja kuntien viranomaisilla
on salassapitosäännösten estämättä oikeus*

HE 262/2020 vp

Voimassa oleva laki

Elintarviketurvallisuusvirastolla ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tietoja neuvontarekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla on tietoja pyytävän esitettävä selvitys tietojen suojaamisesta.

Ehdotus

saada I momentissa tarkoitettuja tarpeellisia tietoja neuvontarekisteristä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

8.

Laki

tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelusta annetun lain (497/2013) 45 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 71/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

45 §

45 §

Rekisteri toiminnanharjoittajista

Rekisteri toiminnanharjoittajista

Ruokavirasto pitää toiminnanharjoittajista rekisteriä valvontaa ja valvonnan suunnittelua varten.

Toiminnanharjoittajista pidetään valvontaa ja valvonnan suunnittelua varten *rekisteriä*.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja Itä-Suomen aluehallintovirasto tallettaa rekisteriin seuraavat tiedot:

Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja Itä-Suomen aluehallintovirasto tallettavat rekisteriin seuraavat tiedot:

1) maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) 4 §:n 2 momentissa tarkoitetut tunnistetiedot;

1) *toiminnanharjoittajaa koskevat* tunnistetiedot;

2) toiminnan kohteena olevat eläinlajit;

2) toiminnan kohteena olevat eläinlajit;

3) toiminnan aloittamisajankohta ja myönnetty toimintaluvat;

3) toiminnan aloittamisajankohta ja myönnetty toimintaluvat;

4) toimiiko toiminnanharjoittaja 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna kasvattajana, toimittajana vai käyttäjänä;

4) toimiiko toiminnanharjoittaja kasvattajana, toimittajana vai käyttäjänä;

5) toiminnasta vastaavan henkilön, 7 §:n 3 momentissa tarkoitettujen laitoksesta vastaavien henkilöiden ja 7 §:n 4 momentissa tarkoitettujen nimetyn eläinlääkärin ja mahdollisen muun pätevän asiantuntijan nimi ja yhteystiedot; sekä

5) toiminnasta vastaavan henkilön, 7 §:n 3 momentissa tarkoitettujen laitoksesta vastaavien henkilöiden ja 7 §:n 5 momentissa tarkoitettujen nimetyn eläinlääkärin ja mahdollisen muun pätevän asiantuntijan nimi ja yhteystiedot;

6) toiminnan lopettaminen.

6) toiminnan lopettaminen.

Toiminnanharjoittajista pidettävien rekisterin tiedot talletetaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuun tietojärjestelmään. Rekisteriin sovelletaan edellä mainittua lakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/), jollei tässä laissa toisin säädetä.

—
 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
 —

9.

Laki

maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain 50 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maaseudun kehittämisen tukemisesta annetun lain (28/2014) 50 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin se on laissa 78/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

50 §

50 §

Asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmä

Asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmä

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa laadittuihin asiakirjoihin sekä asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmään kuuluviin rekistereihin ja verkkopalveluihin sovelletaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia (284/2008). Rekistereitä pitää Ruokavirasto.

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoidettaessa laadittuihin asiakirjoihin sekä asian hallinnan ja seurannan tietojärjestelmään kuuluviin rekistereihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

10.

Laki**eläinjalostustoiminnasta annetun lain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinjalostustoiminnasta annetun lain (319/2014) 16 §, sellaisena kuin se on laissa 514/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Rekisteri kantakirjaa ja jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä

Rekisteri kantakirjaa ja jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää rekisteriä kantakirjaa pitävistä yhteisöistä ja jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä. Rekisteri on osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettua maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Rekisteriin ja asiakirjoihin sovelletaan mainittua lakia, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Kantakirjaa pitävistä yhteisöistä ja jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä pidetään rekisteriä. Rekisteriin ja asiakirjoihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Rekisteriin merkitään päivä, jona yhteisö on hyväksytty kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitäväksi yhteisöksi, yhteisön yhteystiedot, tiedot siitä, mistä eläinlajista tai rodusta ja linjasta yhteisö on hyväksytty pitämään kantakirjaa tai jalostusrekisteriä, tiedot suoritetuista valvontatoimista ja niiden tuloksista sekä tiedot yhteisön toiminnan lopettamisesta ja hyväksymisen peruuttamisesta.

Rekisteriin merkitään päivä, jona yhteisö on hyväksytty kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitäväksi yhteisöksi, yhteisön yhteystiedot, tiedot siitä, mistä eläinlajista tai rodusta ja linjasta yhteisö on hyväksytty pitämään kantakirjaa tai jalostusrekisteriä, tiedot suoritetuista valvontatoimista ja niiden tuloksista sekä tiedot yhteisön toiminnan lopettamisesta ja hyväksymisen peruuttamisesta.

Elintarviketurvallisuusvirasto julkaisee kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä sähköisesti eläinjalostusasetuksen 7 artiklassa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/1012 soveltamissäännöistä tunnustettuja jalostusjärjestöjä ja jalostustoimijoita koskeviin luetteluihin sisällytettävien tietojen yhteydessä käytettävien mallilomakkeiden osalta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2017/716 tarkoitettua luetteloa.

Ruokavirasto julkaisee kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävistä yhteisöistä sähköisesti eläinjalostusasetuksen 7 artiklassa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/1012 soveltamissäännöistä tunnustettuja jalostusjärjestöjä ja jalostustoimijoita koskeviin luetteluihin sisällytettävien tietojen yhteydessä käytettävien mallilomakkeiden osalta annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2017/716 tarkoitettua luetteloa.

Poiketen siitä, mitä maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain 12

Voimassa oleva laki

§:ssä säädetään tietojen poistamisesta maa-seutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, tässä pykälässä tarkoitetut tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävä yhteisö on ilmoittanut toiminnan lopettamisesta tai hyväksyminen on peruutettu.

Ehdotus

Poiketen siitä, mitä *ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 12 §:ssä* säädetään tietojen poistamisesta *ruokahallinnon tietovarannosta*, tässä pykälässä tarkoitetut tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun kantakirjaa tai jalostusrekisteriä pitävä yhteisö on ilmoittanut toiminnan lopettamisesta tai hyväksyminen on peruutettu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

11.

Laki

eläinten lääkitsemisestä annetun lain 41 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) 41 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 73/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

41 §

41 §

Määräykset ja kiellot

Määräykset ja kiellot

Aluehallintoviraston on tehtävä merkintä maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008) tarkoitettuun tietojärjestelmään 1 ja 3 momentissa tarkoitetuista eläimen siirtämisestä, luovuttamisesta sekä elintarvikkeena tai rehuna käyttämisestä koskevista kielloista. Aluehallintoviraston on lisäksi tehtävä tietojärjestelmään merkintä kiellon peruuttamisesta heti, kun voidaan varmistua siitä, että kiello ei ole enää aiheellinen. Merkintä on tehtävä Ruokaviraston pitämään rekisteriin.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitetuista eläimen siirtämisestä, luovuttamisesta sekä elintarvikkeena tai rehuna käyttämisestä koskevista kielloista pidetään rekisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/). Rekisteriin on merkittävä tieto kiellon peruuttamisesta heti, kun voidaan varmistua siitä, että kiello ei ole enää aiheellinen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

12.

Laki

ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ruoka- ja luonnonvaratilastoista annetun lain (562/2014) 1 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan Luonnonvarakeskuk-
sen toimintaan tilastolaissa (280/2004) tarkoi-
tettuna tilastoviranomaisena.

*Tätä lakia sovelletaan myös maaseutuelin-
keinohallinnon tietojärjestelmästä annetun
lain (284/2008) mukaisen rekisterinpidon yh-
teydessä kerättyihin tilastotietoihin.*

Tietojen keräämisen perusteisiin ja järjestä-
miseen, tietojen käsittelyyn ja tilastojen laati-
miseen sekä tietojen salassapitoon ja luovutta-
miseen sovelletaan tilastolakia, jollei jäljem-
pänä toisin säädetä.

Tätä lakia sovelletaan Luonnonvarakeskuk-
sen toimintaan tilastolaissa (280/2004) tarkoi-
tettuna tilastoviranomaisena.

(2 momentti kumotaan)

Tietojen keräämisen perusteisiin ja järjestä-
miseen, tietojen käsittelyyn ja tilastojen laati-
miseen sekä tietojen salassapitoon ja luovutta-
miseen sovelletaan tilastolakia, jollei jäljem-
pänä toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

13.

Laki

luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetun lain (294/2015) 23 §, sellaisena
kuin se on osaksi laissa 1117/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 §

23 §

Rekisterinpitäjä

Rekisteriin sovellettavat säännökset

Luonnonmukaisen tuotannon rekisteriä pitää Elintarviketurvallisuusvirasto. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) 5 §:ssä. Lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus käyttää ja päivittää rekisterin tietoja tämän lain 6 §:ssä säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

Tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen tehtävien osalta rekisterinpitäjä on kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Rekisteriä pidetään alkoholilain 66 §:n nojalla.

Luonnonmukaisesta tuotannosta pidetään rekisteriä. Rekisteriin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/). Tämän lain 7 §:ssä tarkoitettujen tehtävien osalta rekisterinpitäjä on kuitenkin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja tältä osin rekisteriä pidetään alkoholilain 66 §:n nojalla.

(2 momentti kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

14.

Laki**eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015) 32, 38 ja 58 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

32 §

32 §

*Rekisterinpitäjä****Rekisterit***

Rekistereihin ja asiakirjoihin sovelletaan maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annettua lakia (284/2008), jäljempänä tietojärjestelmälaki, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Rekistereihin ja asiakirjoihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Rekisterinpitäjänä toimii Elintarviketurvalisuusvirasto. Muut tämän lain mukaiset toimivaltaiset viranomaiset käyttävät, tallettavat ja päivittävät rekisteritietoja säädettyjen tehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

(2 momentti kumotaan)

38 §

38 §

*Tietojen poistaminen**Tietojen poistaminen*

Poiketen siitä, mitä tietojärjestelmälain 12 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä, tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun toimija on ilmoittanut toimivaltaiselle viranomaiselle toiminnan lopettamisesta tai kun hyväksyntä on peruutettu.

Poiketen siitä, mitä ruokahallinnon tietovarannosta annetun lain 12 §:ssä säädetään tietojen poistamisesta ruokahallinnon tietovarannosta, tiedot poistetaan rekisteristä kolmen vuoden kuluttua siitä, kun toimija on ilmoittanut toimivaltaiselle viranomaiselle toiminnan lopettamisesta tai kun hyväksyntä on peruutettu.

58 §

58 §

*Laboratorioiden valvonta ja rekisteri**Laboratorioiden valvonta ja rekisteri*

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo hyväksytyjä laboratorioita ja tarvittaessa arvioi, täyttääkö laboratorio sille asetetut vaatimukset.

Ruokavirasto valvoo hyväksytyjä laboratorioita ja tarvittaessa arvioi, täyttääkö laboratorio sille asetetut vaatimukset.

Voimassa oleva laki

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää rekisteriä hyväksytyistä laboratorioista. Rekisteriin merkitään laboratorion yhteystiedot, pätevyysalue, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi, tiedot suoritetuista valvontatoimista sekä 56 §:n 3 momentin tiedot toiminnassa tapahtuneista muutoksista.

Ehdotus

Ruokavirasto rekisteröi hyväksytyt laboratoriot. Rekisteriin merkitään laboratorion yhteystiedot, pätevyysalue, tutkimuksista vastaavan henkilön nimi, tiedot suoritetuista valvontatoimista sekä 56 §:n 3 momentissa tarkoitetut tiedot toiminnassa tapahtuneista muutoksista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

15.

Laki

siemenlain 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siemenlain (600/2019) 32 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

32 §

32 §

Valvontarekisterit

Valvontarekisterit

Ruokavirasto pitää valvontaa varten rekisteriä 13 §:ssä tarkoitetuista pakkaamohyväksynnän saaneista toimijoista, 14 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista toimijoista ja 19 §:ssä tarkoitetuista hyväksytyistä yksityisistä laboratorioista.

Rekistereihin merkitään seuraavat tiedot:

- 1) toimijan tai hyväksytyin laboratorion nimi, osoite sekä muut yhteystiedot;
- 2) hyväksytyin pakkaamon osalta pakkaamonumero ja voimassaoloaika;
- 3) toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot;
- 4) toimiala tai hyväksytyin laboratorion pätevyysalue;
- 5) hyväksytyin laboratorion tutkimuksista vastaavan henkilön nimi;
- 6) tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;
- 7) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista.

Tiedot poistetaan rekistereistä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija tai yksityinen laboratorio on ilmoittanut Ruokavirastolle toimintansa lopettamisesta tai toimijan toiminta on loppunut.

Tässä laissa säädetyt rekisterit ovat osa maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetussa laissa (284/2008), jäljempänä tietojärjestelmälaki, tarkoitettua maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmää. Tässä luvussa

Valvontaa varten *pidetään rekisteriä* 13 §:ssä tarkoitetuista pakkaamohyväksynnän saaneista toimijoista, 14 §:ssä tarkoitetuista ilmoitusvelvollisista toimijoista ja 19 §:ssä tarkoitetuista hyväksytyistä yksityisistä laboratorioista.

Rekistereihin merkitään seuraavat tiedot:

- 1) toimijan tai hyväksytyin laboratorion nimi, osoite sekä muut yhteystiedot;
- 2) hyväksytyin pakkaamon osalta pakkaamonumero ja voimassaoloaika;
- 3) toimipaikkojen osoitteet ja yhteystiedot;
- 4) toimiala tai hyväksytyin laboratorion pätevyysalue;
- 5) hyväksytyin laboratorion tutkimuksista vastaavan henkilön nimi;
- 6) tiedot valvontaviranomaisen suorittamista tarkastuksista ja niiden tuloksista sekä muut valvonnassa tarvittavat tiedot;
- 7) tiedot tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten, määräysten ja kieltojen rikkomisesta ja valvontaviranomaisen määräämistä seuraamuksista.

Tiedot poistetaan rekistereistä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun toimija tai yksityinen laboratorio on ilmoittanut Ruokavirastolle toimintansa lopettamisesta tai toimijan toiminta on loppunut.

Tässä laissa säädettyihin rekistereihin sovelletaan ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia (/).

Voimassa oleva laki

Ehdotus

säädettyihin rekistereihin ja asiakirjoihin sovelletaan mainittua lakia, ellei tässä luvussa toisin säädetä.

Henkilötietojen keräämiseen ja tallettamiseen 1 momentissa tarkoitettuihin rekistereihin sekä rekistereihin talletettujen tietojen käyttämisestä ja luovuttamisesta säädetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, tietosuojalaissa (1050/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999). Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta, mitä mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään.

(5 momentti kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
